XI

SPRAWOZDANIE

ZARZĄDU GŁÓWNEGO

ODDZIAŁÓW, KÓŁ I SEKCYJ

POLSKIEGO TOWARZYSTWA TATRZAŃSKIEGO

W KRAKOWIE

Z DZIAŁALNOŚCI TOWARZYSTWA ZA CZAS OD 1 KWIETNIA 1931 DO 31 MARCA 1932 R.

KRAKÓW 1932
NAKŁADEM POLSKIEGO TOWARZYSTWA TATRZAŃSKIEGO

SPRAWOZDANIE ZARZĄDU GŁÓWNEGO
POLSKIEGO TOWARZYSTWA TATRZAŃSKIEGO
z działalności za czas od 1 kwietnia 1931 do 31 marca 1932.

KRONIKA ŻAŁOBNA.

W okresie sprawozdawczym zmarli: śp. Felicja Chełkowska ze Starygrodu, zasłużona długoletnia członkini honorowa Towarzystwa, Ks. Piotr Sadulski, członek Oddziału Bocheńskiego, Mieczysław Królikowski, Jadwiga Ptakowa i Wiktor Jaroński, członkowie Oddziału Kieleckiego, prof. Bolesław Rzepa, członek Oddziału w Nowym Sączu oraz Urban Sojka z Katowic, współzałożyciel Oddziału i długoletni członek Zarządu, Jan Rangel z Katowic, Jan Pellar z Siemianowic i Emeryk Cienciała z Brzezin Śląskich, członkowie Oddziału Górnośląskiego.

Cześć ich pamięci!

SPIS CZŁONKÓW HONOROWYCH TOWARZYSTWA:

Prof. dr. Balzer Oswald, b. prof. U. J., Lwów; inż. Czerwiński Jan Wacław, dyrektor Dróg Wodnych, Kraków; ks. kanonik Gadowski Walenty, proboszcz, Bochnia; Kulwieć Kazimierz, b. prezes Pol. Tow. Krajoznawczego, Warszawa; dr. Lugeon Maurycy, prof. geologji, Lausanne; de Martonne Emanuel, prof. geografji, Paryż; dr. Nowicki Jan, emer. radca Magistratu, Kraków; dr. Orłowicz Mieczysław, radca Ministerjalny, Warszawa; prof. dr. Pawlikowski Jan Gwalbert, prof. Uniwersytetu, Lwów; Tetmajer Przerwa Kazimierz, poeta, Warszawa; Wyczółkowski Leon, art. malarz, Poznań.

I. SPRAWY ORGANIZACYJNE I ADMINISTRACYJNE.

Zarząd Główny P. T. T.

Skład Zarządu Głównego, ukonstytuowanego na podstawie wyborów przeprowadzonych w dniu 10 maja 1931 r., był następujący: prezes — inż. Jan Wacław Czerwiński; wiceprezesi: Stanisław Osiecki, prof. dr. Walery Goetel, dr. Wacław Majewski, sekretarz generalny: dr. Emil Stolfa, zastępca sekretarza i następnie p. o. skarbnika: Bohdan Małachowski.

Członkowie: prof. Józef Braszka, Tadeusz Bukowiecki, prof. Janusz Domaniewski, dyr. Jan Galicz, adw. Edmund Kaźmierczak, inż. Adam Konopczyński, inż. Marjan Kozłowski, dr. Roman Kordys, dr. Adam Lardemer, prof. Adam Lenkiewicz, inż. Mieczysław Mączyński, inż. Kazimierz Markiewicz, dr. Jan Nowicki, dr. Mieczysław Orłowicz, mjr. Bronisław Romaniszyn, dr. Tadeusz Smoluchowski, prof. Kazimierz Sosnowski.

Zastępcy: prof. Tadeusz Biernakiewicz, dr. Jan Kazimierz Dorawski, inż. Stanisław Krawczyk, Bohdan Małachowski, Stefan Porębski, inż. Aleksander Praczyński, prof. Feliks Rapf.

Ustąpili w ciągu okresu do końca marca 1931 r.: inż. K. Markiewicz, dr. Jan Galicz, prof. Janusz Domaniewski, Stefan Porębski.

Delegaci Sekcyj: Narciarskiej: Ignacy Bujak, Turystycznej: dr. Kazimierz Piotrowski, Ratowniczej (Tatrzańskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego): Józef Oppenheim, Ochrony Gór: początkowo Prof. Stanisław Sokołowski, potem prof. dr. Marjan Sokołowski.

Członkowie Głównej Komisji Kontrolującej: dyr. Józef Dorawski, dyr. Michał Augustynowicz, Władysław Skórczewski.

W okresie sprawozdawczym odbyły się 4 posiedzenia Zarządu Głównego, 9 posiedzeń Wydziału Wykonawczego, poza licznemi posiedzeniami prezydjalnemi i specjalnych Komisyj.

Centralne Biuro P. T. T.

Agendy Centrali P. T. T. wykazywały w ciągu całego okresu sprawozdawczego niesłabnącą tendencję wzrastania. Okazała się dawno przewidywana już konieczność znalezienia nowego pomieszczenia dla Biura Zarządu Głównego, które dotychczas mieściło się w lokalu Oddziału Krakowskiego P. T. T., przyczem sekretarjaty obu instytucyj były prowadzone łącznie. Z powodu ciasnoty tego lokalu i jego niedogodnego rozkładu oraz zważywszy życzenie Zjazdu Delegatów, przyspieszono starania około przeniesienia Biura Zarządu Gł. do nowej siedziby. Szczęśliwy przypadek dozwolił znaleźć odpowiedni lokal w sąsiedniej kamienicy przy ul. A. Potockiego 5, I. p., gdzie Centrala rozpoczęła funkcjonować od początku listopada 1931 r. Lokal zawiera szatnię, pomieszczenie buchalterji, salę posiedzeń Zarządu Gł. wraz z kancelarją i maszynami, gabinet kierownika, archiwum i skład. Personel stały Centrali składał się: z kierownika, p. mg. W. Mileskiego, dwóch żeńskich sił urzędniczych i księgowego; ponadto Biuro posiada stałego woźnego-kursora. W razie potrzeby pomagają w pracy Centr. Biura czasowi pracownicy dodatkowi. Centralne Biuro od czasu przeprowadzenia się nie prowadzi agend Oddziału Krakowskiego P. T. T. Z prac wewnętrznych Biura nadmienić wypada uporządkowanie archiwum i zaprowadzenie nowej, odpowiedniejszej rejestratury do akt, założenie kartkowego katalogu adresów, trwającą jeszcze pracę nad ustaleniem szczegółowego stanu nieruchomego własności Zarządu Gł. P. T. T. wraz z uporządkowaniem i zebraniem odnośnych dokumentów i założeniem zbioru map synoptycznych własności nieruchomej P. T. T. w Tatrach, ustalenie nowych zasad księgowości i reorganizacja jej według potrzeb Centrali wraz z zaprowadzeniem odpowiedniego typu ksiąg. Dla porównania podajemy cyfry korespondencji, załatwianej przez Centralę według dziennika podawczego: w r. 1930 przyjęła i wysłała Centrala ok. 2000 pism, w r. zaś 1931 — ok. 4600 pism. Kontakt Centrali z Oddziałami Towarzystwa tak drogą podróży kierownika jak i drogą korespondencji wzrasta w sposób widoczny. Również wzrost stały wykazuje korespondencja informacyjna z zagranicą, a to zarówno z towarzystwami turystycznemi i instytucjami kulturalnemi jak i z jednostkami; coraz więcej miejsca w Biurze zajmuje akcja propagandowa w kraju i zagranicą, wyrażająca się w przesyłaniu odpowiednich materjałów oraz zasilaniu prasy codziennej i turystycznej bieżącemi informacjami. Centrala pozostawała ponadto w bliskim kontakcie z natury rzeczy z Międzyoddziałowemi Komisjami: Zach. Beskidzką, Wschodnio-Beskidzką i Tatrzańską oraz z Komisją Statutową. Centrala przeprowadzała w ub. r. bezpośredni nadzór nad pracami znakowania szlaków turystycznych w Tatrach. Ponadto należy zaznaczyć, że Centrala posiada swe osobne biuro w Dworcu Tatrzańskim w Zakopanem, którego kierownik prowadzi kancelarję informacyjną, zawiaduje Dworcem (noclegami) oraz posiada nadzór nad restauracją tamże się znajdującą, jak również nad schroniskiem w Roztoce. Biuro to działało w ub. r. sprawnie.

Sprawy finansowe.

Wysokość wkładek członkowskich wynosiła 8 zł., z tem, że kilku mniejszym Oddziałom, pracującym czynnie w górach odliczono 3 zł. za każdego członka tytułem subwencji (są to Oddziały: Bochnia, Drohobycz, Jarosław, Kołomyja, Krynica, N. Sącz, N. Targ, Rabka, Stanisławów, Szczawnica).

W dziale kasowości i księgowości Zarządu Głównego dokonano gruntownej reorganizacji, doprowadzając do wzorowego porządku ten ważny i podstawowy dział administracji Towarzystwa. Zaangażowanie nowego księgowego i wybitnego fachowca w tej dziedzinie daje gwarancję sprawnego działania buchalterji Centrali P. T. T.

Projekt preliminarza na r. 1932 załącza się na końcu sprawozdania. Zamknięcie rachunkowe zostanie dodatkowo powielone po ukończeniu rewizji ksiąg P. T. T.

W dziale tym zapadły na Zjeździe Delegatów w r. 1931 następujące uchwały:

1) Zjazd Delegatów uchwala stworzenie specjalnego funduszu pod nazwą „Fundusz Alpinistyczny imienia Mieczysława Świerza“, którego celem jest finansowanie całkowite lub częściowe wypraw taternickich w góry obce i to tak odkrywczych jak i treningowych.

Na powyższy fundusz składać się będą: *a)* dotacje coroczne, budżetowe z funduszów Sekcji Turystycznej P. T. T., Zarządu Głównego P. T. T. i Oddziałów P. T. T.; *b)* subwencje obce; *c)* dary.

Regulamin tego funduszu opracuje Zarząd Główny w porozumieniu z Zarządem Sekcji Turystycznej P. T. T.

Na wniosek Oddziału w Stanisławowie:

2) Zjazd Delegatów uznaje za rzecz konieczną, by Oddziały pracujące czynnie na terenie Wsch. Karpat ze względu na wzmożony ruch turystyczny doznawały większego jak dotychczas poparcia finansowego.

Na wniosek II. Podkomisji Zach.-Beskidzkiej:

3) Ażeby uzyskać przegląd całej gospodarki finansowej Towarzystwa, a nietylko Zarządu Głównego, zestawienia rachunkowe roczne mają w przyszłości obejmować także poszczególne Oddziały, Koła i Sekcje P. T. T. i nadto dzielić się na fachowe tytuły budżetowe. W tym celu Oddziały, Koła i Sekcje, które zamknięcia rachunkowego nie nadeślą do dnia 15 marca, narażą się na sporządzenie zamknięcia na ich koszt przez fachowego delegata Prezydjum P. T. T.

4) Budżet winien być układany w rozchodach w dziale inwestycyj i robót w górach pod kątem widzenia podziału na trzy części, t. j. Tatry, Beskid Wschodni i Zachodni tak, ażeby napływające z zewnątrz wpływy były odpowiednio do tego rozdzielane.

Na wniosek Krak. Oddziału Akademickiego:

5) Zarząd Główny zechce zwrócić baczniejszą uwagę na należyte subwencjonowanie gozpodarki siedmiu słabszych Oddziałów Zachodnio-Beskidzkich, a więc: Nowosandeckiego, Krynickiego, Nowotarskiego, Rabczańskiego, Pienińskiego, Tarnowskiego i Bocheńskiego.

Oddziały P. T. T.

W 1931 r. powstał nowy Oddział w Kaliszu, tak, że Towarzystwo obejmowało w tym roku 29 Oddziałów. Również liczba Kół miejscowych przy Oddziałach podległa wzrostowi. Podjęto starania o utworzenie nowych Oddziałów w Gorlicach i Lublinie. Pozatem powstały pewne zmiany w przydziale terytorjalnym niektórych Oddziałów, a mianowicie Koło Oddziału Stanisławowskiego w Kosowie przejął Oddział Czarnohorski P. T. T., a Koło Oddziału Stanisławowskiego w Skolem Oddział drohobycko-borysławski.

Tabela Nr. I. na str. IV. zawiera zestawienie Oddziałów, Kół miejscowych i specjalnych, na końcu zaś zamieszczono sprawozdania poszczególnych Oddziałów.

Zjazd delegatów P. T. T.

W dniu 10 maja 1931 r. odbył się doroczny Zjazd Delegatów P. T. T. w Bielsku, zaszczycony obecnością licznych gości, jak: dr. Robla w imieniu Urzędu Województwa Śląskiego, dr. Jaśkiewicza w imieniu Urzędu Województwa Krakowskiego, gen. hr. Przeździeckiego, dow. Dywizji Podhalańskiej, dr. Dudy, Starosty w Bielsku, dr. Kobieli, burmistrza m. Bielska, dyr. inż. Stonawskiego w imieniu Związku polskich organizacyj społecznych, dr. Adameckiego w imieniu Izby przem. handlowej w Bielsku oraz wielu innych przedstawicieli miejscowego społeczeństwa z Bielska i z Białej.

Po przemówieniach powitalnych pp. prezesa inż. Czerwińskiego, prof. Lubertowicza, dra Orłowicza, dr. Robla, dr. Jaśkiewicza, dr. Kolinki, dyr. inż. Stonawskiego i dyr. Adameckiego, złożył wiceprezes prof. dr. Goetel sprawozdanie z działalności Zarządu Głównego i Komisji robót w górach, poczem uchwalono Zarządowi Głównemu absolutorjum, zatwierdzono preliminarz budżetowy, przeprowadzono wybory i powzięto szereg uchwał.

W szczególności w sprawach ogólnych i organizacyjnych zapadły następujące uchwały:

1) Specjalne uznanie i podziękowanie wyraził Zjazd delegatów prezesowi inżynierowi J. Czerwińskiemu, za kierownictwo prac Towarzystwa, wiceprezesowi prof. dr. W. Goetlowi za kierownictwo robót w górach, za pracę nad ochroną przyrody górskiej, tworzeniem Parków Narodowych i rezerwatów oraz na terenie Asocjacji Słowiańskich

ODDZIAŁY P. T. T.

Oddział	Adres	z liczbą członków	z wkładki na rzecz Oddziału w kwocie zł	z kołem miejscowem lub akademickiem	Z kołem fachowem (sekcją)
1. Bielsko (zał. 1930) . .	Państwowa Szkoła Przemysł.	(3326) 3435		w Dziedzicach (325 czł.)	Sekcja Narciarska
2. Bochnia (zał. 1928) .	WP. Piotr Gałas, Gimnazjum, Gołębia.	(56) 63	4		
3. Cieszyn (zał. 1921) .	Rynek 3.	(1621) 1617		w Skoczowie (zał. 1931, 312 czł.)	Sekcja Narciarska Watra w Cieszynie
4. W Zagłębiu Dąbrowskiem (zał. 1931) . .	Sekretarjatu: Sosnowiec, ul. Chemiczna 14.	(118) 109	5		
5. Drohobycz (zał. 1930)	WP. inż. Marjan Kozłowski „Polmin".	(220) 189		w Skolem (36 czł.)	
6. Jarosław (zał. 1924) .	WP. B. Kotzian, kierownik Kasy Skarbowej	(42) 40	1		Sekcja Narciarska i Sekcja Krajoznaw.
7. Kalisz (zał. 1931) . .	WP. prof. Stan. Nowosielski, ul. Piekarska 6.	30	4		
8. Katowice (zał. 1924) .	Królowej Jadwigi 4, I p.	(2709) 2352	10	w Królewskiej Hucie, Mikołowie, Rudzie, Rybniku, Hajdukach	
9. Kielce (zał. 1923) . .	WP. Gustaw Kobylecki Urząd Wojewódzki.	(112) 95	2		
10. Kołomyja (zał. 1877) .	WP. inż. Ludwik Morawetz Biuro Rady Powiatowej	(110) 111	3	w Kosowie	Koło Narciarskie Sekcja Samochodowa
11. Kraków (zał. 1923) .	ul. A. Potockiego 4, parter.	1939			
12. Kraków Akad. (zał. 1931)	Grodzka 64, Instytut Geograficzny Uniw. Jagiell.	301			
13. Krynica (zał. 1929) .	WP. dr. Wacł. Graba-Łęcki, willa „Korona".	103			
14. Lwów (zał. 1921) . .	Plac Marjacki 4.	410		Koło Akademickie	
15. Łódź (zał. 1921) . .	Prez. Narutowicza 68.	104			
16. Nowy Sącz (zał. 1906)	WP. Józef Czaja	(225) 270	7		
17. Nowy Targ (zał. 1920)	WP. prof. Feliks Rapf, I Gimnazjum.	102			
18. Poznań (zał. 1921) . .	WP. dr. Tad. Smoluchowski Chełmońskiego 8.	(245) 286	4	Koło Akademickie (43 członków)	Sekcja Narciarska (27 członków)
19. Rabka (zał. 1928) . .	WP. Władysława Tadrzyńska willa „Wisła".	72			Sekcja Narciarska
20. Radom (zał. 1928) . .	WP. Oskar Gilles, Nowy Świat 9.	52	6		Sekcja Narciarska
21. Sanok (zał. 1929) . .			—		(Oddział nieczynny)
22. Stanisławów (zał. 1923)	3-go Maja 19, III p.	400		w Dolinie, Jaremczu, Kałuszu, Miliczynie, Nadwornej, Worochcie.	Sekcja Narciarska Sekcja Krajozn. ? Sekcja Samoch. ?
23. Stryj (zał. 1930) . .	WP. Mieczysław Jarosz, ul. Mickiewicza 28.	(51) 35			
24. Szczawnica (zał. 1885)	WP. Ign. J. Bielawski, Zdrój.	98			
25. Tarnów (zał. 1924) .	WP. dr. Emil Carewicz, III Gimnazjum.	(323) 374	4		
26. Warszawa (zał. 1918 .	Żórawia 9, m. 1, tel. 244—42.	886	6		Koło wysokogórskie
27. Wilno (zał. 1924) . .	WP. prof. dr. Tad. Czeżewki, Uniwersytet.	(61) 55	2 —		
28. Zakopane (zał. 1924) .	Dworzec Tatrzański, Krupówki.	464			
29. Żywiec (zał. 1905) . .	WP. inż. Wiktor Fucik Zarząd Dóbr.	1726	8	*a)* w Białej (zał. 1926 r.): na ręce WP. dyr. Stanisława Sojki. *b)* w Wadowicach (założone w 1926 r.): na ręce WP. prof. Czesława Panczakiewicza, Gimnazjum, (68 członków). *c)* w Zwardoniu (założone w 1931 r.): na ręce WP. Zen. Kowalskiego, Nacz. Stacji Kolejowej.	Koło Narciarzy Sekcja Narciarska

Towarzystw Turystycznych, a także za działalności w Prezydjum, wiceprezesowi Stan. Osieckiemu za pomoc w pracach P. T. T. oraz za prace nad rozwojem turystyki w Związku Pol. Tow. Turystycznych, a przedewszystkiem za niestrudzone starania nad rozszerzeniem zakresu zniżek kolejowych dla członków P. T. T. i za starania o specjalne zniżki świąteczne dla śląskich turystów, dr. E. Stolfie za prowadzenie sekretarjatu generalnego, za opracowanie rocznego sprawozdania oraz projektu nowego statutu P. T. T., prof. Sosnowskiemu za prace w Beskidach Zachodnich, dr. Wacławowi Majewskiemu za kierownictwo prac na terenie Wschodnich Karpat, mjr. B. Romaniszynowi za prace nad ochroną przyrody i z okazji zjazdów międzynarodowych na terenie górskim, p. Bohdanowi Małachowskiemu za wydatną pomoc w załatwianiu agend Biura Zarządu Głównego, wreszcie, na ręce kierownika Biura Zarządu Głównego, Mg. W. Mileskiemu i urzędnikom Centralnego Biura P. T. T. za gorliwą pracę.

2) Zjazd Delegatów przyjmuje do wiadomości sprawozdania roczne Oddziałów, Kół i Sekcyj Towarzystwa.

3) Specjalne uznanie wyrażał Zjazd Delegatów Oddziałom i Kołom miejscowym, czynnie pracującym w górach, a przedewszystkiem Oddziałom w Cieszynie, Katowicach, Żywcu, Krakowie, Warszawie, Rabce, Bochni, N. Targu, N. Sączu, Drohobyczu, Lwowie, Stanisławowie i Kołomyi, które wydatniej przyczyniły się do wzrostu majątku Towarzystwa i spełniania celów P. T. T.

4) Zjazd Delegatów złożył serdeczne podziękowanie prof. dr. J. G. Pawlikowskiemu i prof. dr. W. Goetlowi za poniesione trudy przy redagowaniu „Wierchów".

5) Zjazd Delegatów wyrażał szczere podziękowanie Ministerstwu Robót Publicznych za uznawanie wartości pracy P. T. T. i za życzliwe i wydatne materjalne i moralne popieranie tejże, zarówno w dziale robót w górach jak i w dziale wydawnictw i propagandy oraz za zwołanie Ankiety w sprawie Wschodnich Karpat.

6) Zjazd Delegatów wyraził serdeczne podziękowanie Ministerstwu Komunikacji, a w szczególności Panu Ministrowi inż. A. Kühnowi za rozszerzenie zakresu zniżek kolejowych dla członków P. T. T. i za przyznanie specjalnych zniżek świątecznych turystom śląskim.

7) Zjazd Delegatów złożył gorące podziękowanie władzom, instytucjom i osobom popierającym działalność Towarzystwa, a w szczególności Ministerstwom W. R. i O. P., Spraw Zagranicznych i Rolnictwa, Generalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Lwowie p. Szubertowi, pp. nadleśniczym: inż. Jurkiewiczowi w Rafajłowej, inż. Romanowskiemu w Zielonej, inż. Duffekowi w Mikuliczynie w Jasieniu, kierownikowi Referatu Turystyki w Ministerstwie Robót Publicznych dr. M. Orłowiczowi, panom Wojewodom dr. Nakoniecznikoff Klukowskiemu we Lwowie, dr. M. Kwaśniewskiemu w Krakowie i dr. Grażyńskiemu w Katowicach, referentom turystyki przy Urzędach Wojewódzkich, wszystkim starostwom na terenie prac górskich Towarzystwa, a przedewszystkiem starostwom w Nadwórnej, Bohorodczanach i Kołomyi, państw. Zarządowi Dóbr w Cieszynie, Komisjom Uzdrowiskowym, Zarządom Uzdrowisk, a zwłaszcza w Zakopanem, Rabce, Krynicy i Truskawcu oraz gminie w Zakopanem, Zwierzchnościom gminnym, Zarządom tartaków w Nadwórnej, Mikuliczynie i Broszniowie.

8) Zjazd Delegatów przesłał najserdeczniejsze pozdrowienia Prezydjum Komisji Studjów dla międzynarodowej organizacji górskiej turystyki, Prezydjum A. S. T. T. i Prezydjum Związku P. T. T. oraz wszystkim Towarzystwom zrzeszonym w A. S. T. T. względnie w Związku P. T. T. wreszcie Pol. Tow. Tur. „Beskid Śląski" w Orłowej.

9) Zjazd Delegatów przypominał uchwały poprzednich Zjazdów, zalecające Zarządowi Głównemu rozwinięcie energicznej akcji zmierzającej do powiększenia liczby Oddziałów miejscowych i Kół Towarzystwa. Zjazd Delegatów uważa za najbardziej wskazane utworzenie w najbliższym czasie Oddziałów: w Przemyślu, Lublinie, Częstochowie, Toruniu i Bydgoszczy oraz Kół miescowych w Samborze, Rzeszowie, Krośnie, Jaśle, Gorlicach, Myślenicach, w Włocławku i Piotrkowie oraz w letniskach i zakładach kąpielowych wzdłuż kolei transwersalnej, a także Oddziałów lub Kół w Białymstoku, Grudziądzu, Łucku, Tarnopolu. Zaleca się przytem Zarządowi Głównemu, aby nie tworzyć Oddziałów słabych nierokujących nadziei rozwoju.

10) Zjazd Delegatów przypominał Zarządowi Głównemu poprzednie uchwały w sprawie zmiany statutu Towarzystwa, zalecając przedłożenie projektów nadzwyczajnemu Zjazdowi Delegatów, z tem, że projekt będzie Oddziałom rozesłany na miesiąc przed nadzwyczajnem Zjazdem Delegatów.

11) Zjazd Delegatów zalecał ponownie tworzenie przy Oddziałach i Kołach miejscowych Kół narciarskich i sekcyj Ochrony Przyrody Górskiej.

12) Zjazd Delegatów przyjął do wiadomości rezolucje zjazdu narciarskiego P. T. T. z 30 listopada 1930 r. i poleca Zarządowi Głównemu wykonanie tych uchwał ewent. uwzględnienie ich w przygotować się mającym projekcie zmiany statutu P. T. T.

13) Zjazd Delegatów zalecił wszystkim Oddziałom mianowanie w poszczególnych miejscowościach swego terytorjum delegatów z następującym zakresem działania: *a)* opiniowanie zgłaszających się członków, *b)* pozyskiwanie członków, *c)* załatwianie formalności połączonych ze zgłoszeniem kandydata na członka, *d)* praca w zakresie propagandy celów Towarzystwa, *e)* przedkładanie wniosków w interesie Towarzystwa.

14) Zjazd Delegatów: *a)* przyjął z zadowoleniem do wiadomości uchwały międzynarodowego Zjazdu Delegatów Tow. alpinistycznych, utworzenie Komisji Studjów i powierzenie P. T. T. sekretarjatu tejże Komisji, *b)* upoważnia Zarząd Główny do wydania drukiem sprawozdania z powyższego Zjazdu.

Na wniosek Oddziału w Stanisławowie:

15) Zjazd Delegatów zwrócił się z prośbą do Ministerstwa Komunikacji o uzupełnienie Dyrekcyjnych Rad Kolejowych przez powołanie do nich przedstawicieli P. T. T., a w szczególności na terenie Dyrekcyj Kolejowych w Krakowie, Warszawie, Katowicach, Stanisławowie, Lwowie.

Nadto na wniosek dr. Orłowicza Zjazd Delegatów P. T. T. zwrócił się do Ministerstwa Komunikacji z prośbą, aby na konferencje zwoływane przez Dyrekcje Kolejowe w sprawie zmian rozkładów jazdy byli zapraszani delegaci towarzystw turystycznych, zaś specjalnie przez Dyrekcje Kolejowe w Krakowie, Lwowie, Stanisławowie i Katowicach byli zapraszani delegaci Pol. Tow. Tatrzańskiego.

Na wniosek II. Podkomisji Zach. Beskidzkiej:

16) Zjazd Delegatów polecił, aby Oddziały utrzymujące schroniska podawały statystykę ruchu w ich schroniskach, jako materjał pierwszorzędnego znaczenia pod względem statystycznym i informacyjnym.

Na wniosek Krakowskiego Oddziału Akademickiego:

17) Zjazd Delegatów mając na względzie zbyt daleko idącą niejednolitość wkładek członkowskich w Oddziałach Towarzystwa polecił, aby Zarząd Główny, przy opracowaniu projektu nowego statutu, wziął problem powyższy pod rozwagę.

18) Zjazd Delegatów polecił w rozumieniu doniosłości czynnika wychowawczego, jakim jest turystyka górska dla młodzieży szkół średnich, aby Zarząd Główny przeprowadził pertraktacje z Ministerstwem Oświaty, w sprawie możności przystępowania wychowanków szkół średnich do Towarzystwa, jako członków-uczestników powyżej lat 15.

19) Zjazd Delegatów polecił, aby w bieżącym roku administracyjnym, Zarząd Główny w porozumieniu z wszystkiemi Oddziałami Towarzystwa, opracował projekt szczegółowego regulaminu dla Kół miejscowych przy Oddziałach i przedstawił go następnemu Zjazdowi Delegatów do zatwierdzenia, równocześnie ze zmianą statutu.

20) Zjazd Delegatów polecił, aby w bieżącym roku administracyjnym, Zarząd Główny, w porozumieniu z wszystkiemi Oddziałami Towarzystwa, opracował i wprowadził w życie szczegółowe wytyczne co do przyjmowania nowowstępujących członków.

Ponadto uchwalił Zjazd Delegatów szereg rezolucyj, a w szczególności:

1) Zjazd Delegatów zwraca się do M. R. P. z prośbą o wydatniejsze finansowe poparcie prac Zarządu Głównego, a w szczególności o udzielenie subwencji wydatniejszej na budowę nowego Dworca P. T. T. w Zakopanem.

2) Zjazd Delegatów z zadowoleniem przyjął do wiadomości uchwałę Komisji Sejmowej domagającej się przyspieszenia wniesienia do ciał ustawodawczych projektu ustawy o ochronie przyrody i zwraca się do czynników rządowych i do ciał ustawodawczych z prośbą o przyspieszenie ostatecznego załatwienia tej piekącej sprawy.

3) Zjazd Delegatów zwraca się do miarodajnych czynników z usilną prośbą o dołożenie starań, aby wniosek P. T. T. o rozszerzenie pasa turystycznego polsko-czechosłowackiego poddany został jaknajrychlej kompetentnemu rozważeniu, tak żeby ten postulat ogółu turystów mógł być rychło zrealizowany.

4) Zjazd Delegatów ciesząc się, że P. T. T. będzie w bieżącym roku gościło u siebie członków Rady A. S. T., zwraca się do Oddziałów Wschodnio-Beskidzkich, na których terytorjum członkowie Kongresu będą przebywali, aby starali się o jaknajgościnniejsze i najserdeczniejsze ich przyjęcie.

5) Zjazd Delegatów zwraca się do Oddziałów administrujących schroniskami P. T. T. w Tatrach, aby subwencjonowały stale Sekcję Ratowniczą P. T. T., której potrzeby z uwagi na wzmagający się ruch turystyczny w Tatrach osób nie należycie obeznanych z turystyką wysokogórską, stale wzrastają bez możności ich pokrycia z własnych dochodów Sekcji.

II. KOMISJE MIĘDZYODDZIAŁOWE.

W roku sprawozdawczym odbyły się 2 posiedzenia Międzyoddziałowej Komisji Zachodnio-Beskidzkiej, a to 9 maja 1931 r. w Bielsku i 28 listopada 1931 r. w Katowicach (I. Podkomisji), oraz 30 czerwca 1931 r. w Suchej (plenum Komisji). Międzyoddziałowa Komisja Wschodnio-Beskidzka obradowała 12 czerwca 1931 roku i 4 marca 1932 r. we Lwowie, Międzyoddziałowa Komisja Tatrzańska zaś 22 listopada tegoż roku w Krakowie.

A) Komisja Zachodnio-Beskidzka.

Przewodniczącym tej Komisji jest prof. K. Sosnowski, pełniący zarazem funkcje przewodniczącego I. Podkomisji Zachodnio-Beskidzkiej (do której należą Oddziały w Bielsku, Cieszynie, Katowicach i Żywcu, Koła w Białej, Skoczowie, Dziedzicach i Wadowicach oraz Krakowski Oddział Akademicki). Zastępcą przewodniczącego Komisji jest prof. F. Rapf, pełniący zarazem funkcje przewodniczącego II. Podkomisji Zachodnio-Beskidzkiej (do której należą Oddziały: w Bochni, Rabce, Nowym Sączu, Szczawnicy, Nowym Targu, Tarnowie oraz Krakowski Oddział Akademicki).

Najważniejsze uchwały I. Podkomisji Zachodnio-Beskidzkiej z dnia 9. V. 1931 r. są następujące:

1) postanowiono usilnie domagać się, aby P. T. T. uzyskało od władz państwowych zapewnienie rychłego opracowania przepisów, dotyczących ochrony urządzeń turystycznych, a w szczególności znakowań szlaków turystycznych,

2) przydzielono teren gospodarki turystycznej Kołu w Skoczowie (okolice Brennej, Stary Groń i t. d.),

3) ustalono granicę zasięgu w terenie Oddziałów Babiogórskiego i Zakopiańskiego (linja kolejowa Suchagóra—Podczerwone—Nowy Targ—Sieniawa) oraz trasę szlaków Babia Góra—Tatry i z Krowiarek przez pasmo Podhalańskie do przełęczy Sieniawskiej,

4) przydzielono teren gospodarki turystycznej Oddziałowi Bielskiemu (część Beskidów żywieckich objęto linją: Rajcza—Rycerka Górna—Kikula—Wielka Racza—Przegibek—potokiem do Rycerki Dolnej—Rajcza.

Najważniejsze uchwały posiedzenia plenum Komisji Zachodnio-Beskidzkiej z dnia 12. VI. 1931 są następujące:

1) uznano za potrzebne utworzenie na przełęczy Kocierskiej punktu oparcia dla turystów i narciarzy w formie stacji turystycznej,

2) ustalono granice zasięgu w terenie Oddziałów Cieszyńskiego i Górnośląskiego (potokiem Kopydło do Kubalonki, skąd granicą gminy Wisły ku grupie Baraniej Góry),

3) uchwalono opracować zasady uporządkowania łódkarstwa na Dunajcu i ustalić sieć utrzymać się mających ścieżek turystycznych w Pieninach,

4) uchwalono zwrócić się do Oddziałów w Bielsku i Żywcu o przystąpienie jeszcze w ciągu 1931 roku do budowy wspólnemi siłami domu turystycznego P. T. T. w Zwardoniu.

Najważniejsze uchwały I. Podkomisji Zachodnio-Beskidzkiej z dnia 28. XI. 1931 r. są następujące:

1) wnioski o zupełną rewizję stosunku P. T. T. do Beskiden-Vereinu, a w szczególności o rewizję podziału terytorjów, przydzielonych dotychczas gospodarce turystycznej B. V.,

2) wniosek do Zarządu Głównego o zwrócenie się wraz z Państwową Radą Ochrony Przyrody do władz administracyjnych z prośbą, by na przyszłość nie wydawano konsensów budowlanych na schroniska w Polskich Karpatach bez zasięgnięcia opinji P. T. T. i P. R. O. P.,

3) aprobowano wniosek Koła w Wadowicach o jaknajszybsze przystąpienie do budowy schroniska narciarskiego na Leskowcu w Beskidzie Małym,

4) zwrócono się do Oddziału Górnośląskiego z prośbą o wzięcie pod rozwagę sprawy urządzenia schroniska na przełęczy Kocierz.

B) Komisja Wschodnio-Beskidzka.

Przewodniczącym tej Komisji jest dr. W. Majewski, zastępcą inż. Igor Czaykowski. Komisja obejmuje Oddziały w Drohobyczu, Jarosławiu, Kołomyji, Lwowie, Stanisławowie, Stryju oraz Koła Oddziałów w Drohobyczu, Kołomyi i Stanisławowie.

Najważniejsze uchwały Komisji Wschodnio-Beskidzkiej z dnia 12. VI. 1931 r. są następujące:

1) uchwalono tekst regulaminu Komisji (zatwierdzonego dnia 25. X. 1931 r. przez Zarząd Główny P. T. T.),

2) ustalono w szczegółach podział robót w górach około rozbudowy schronisk i znakowania szlaków turystycznych pomiędzy poszczególne Oddziały i Koła.

Najważniejsze uchwały Komisji Wschodnio-Beskidzkiej z dnia 4. III. 1932 r. są następujące:

1) ustalenie granic zasięgu Oddziałów Wschodnio-Beskidzkich, przyczem załatwiono przynależność Koła w Kosowie w formie przyłączenia go do Oddziału Czarnohorskiego,

2) przydzielono Oddziałowi w Stryju tereny gospodarki turystycznej,

3) zatwierdzono pracę w zakresie znakowania szlaków, wykonaną przez Koło Oddziału Drohobyckiego w Skolem,

4) uchwalono rezolucję w sprawie powiększenia rezerwatu w Czarnohorze oraz utworzenia większych rezerwatów w Gorganach i w górach Czywczyńskich.

C) Komisja Tatrzańska.

Komisja ta została w roku sprawozdawczym powołaną do życia. Obejmuje ona Oddziały w Krakowie, Poznaniu, Warszawie i Zakopanem. W pracach Komisji biorą nadto udział delegaci Zarządu Głównego P. T. T. i wszystkich Sekcyj P. T. T.

Przewodniczącym Komisji jest prof. dr. W. Goetel, zastępcą dyr. T. Malicki, sekretarzem mg. W. Mileski.

Najważniejsze uchwały Komisji Tatrzańskiej z dnia 22. XI. 1931 r. są następujące:

1) uchwalono tekst regulaminu Komisji (zatwierdzonego dnia 30. I. 1932 przez Zarząd P. T. T.),

2) ustalono podział pracy pomiędzy zainteresowane Oddziały i plan robót w górach do wykonania w najbliższym okresie czasu, w zakresie napraw i gospodarki w schroniskach oraz w związku ze znakowaniem szlaków; m. i. ustalono listę szlaków barwnie znakowanych, które mają ulec skasowaniu: *a*) część Orlej Perci od Krzyżnego przez Wołoszyn—Karbik do Polany pod Wołoszynem, *b*) z Karbu pod Kościelcem koło Kurtkowca do Zielonego Stawu Gąsienicowego, *c*) z Hali Kasprowej Niżnej do Hali Kasprowej Wyżnej, *d*) z Kuźnic przez Halę Goryczkową na przełęcz Goryczkową pod Zakosy, *e*) z Kalatówek na Wrótka, *f*) w dolince ku Dziurze do groty „Dziura", *g*) z przełęczy Czerwonej na szczyt Sarniej Skały, *h*) z Hali Strążyskiej do doliny Wielkiej Równi, *i*) z Nędzówki przez Jaworzynkę Miętusią na Halę pod Przysłopiem, *j*) z Hali pod Przysłopiem przez dolinę Miętusią i Wantule do Wielkiej Świstówki, *k*) z Hali pod Upłazem do Bramy Kraszewskiego, *l*) z Doliny Kościeliskiej na Halę pod Kominami, *ł*) z polany Iwanówki na Ornak, *m*) żlebem między Małym Giewontem a Giewontem;

3) ustalono sieć szlaków do wyznakowania na Skalnem Podhalu: *a*) Zakopane—Pająkówka—Butorów Wierch—Dzianisz—Chochołów—Podczerwone, do połączenia z biegnącym stamtąd szlakiem przez Orawę ku Babiej Górze, *b*) szlak „panoramiczny": Witów—pasmo Gubałowskie—Suche—Poronin—Galicowa Grapa—Kościelowa Grapa—Bukowina—Głodówka—Klimkówka, *c*) szlaki spacerowe ze Zakopanego na Gubałówkę przez Walową Górę i Gładkie, *d*) Psia Trawka—Brzeziny—Murzasihle—Tarasówka—Maniowskie—Bukowina;

4) powzięto szereg uchwał z dziedziny ochrony Tatr (m. in.: sprawy kamieniołomu na Capkach, zamknięcia polowania na jelenie i głuszcze w Tatrach Polskich, sprawy zakupna udziałów na halach, ustanowienie straży górskiej, ochrona Tatr po stronie czechosłowackiej i t. d.).

III. ROBOTY W GÓRACH.

Niezawodnie ogólny kryzys ekonomiczny wpłynął ujemnie na rozmiary i postęp robót w górach. Zwłaszcza wstrzymanie subwencyj Ministerstwa Robót Publicznych odczuły boleśnie Oddziały, czynnie w górach pracujące. Również Zarząd Główny mógł wspierać finansowo Oddziały jedynie w bardzo niewielkiej mierze.

Mimo to roboty w górach nie ustały, a nawet biorąc pod uwagę trudności finansowe, należy uznać wysiłek Towarzystwa w tym kierunku jako pokaźny.

W szczególności wykonano następujące roboty:

A) w Tatrach.

W sezonie letnim 1931 roku Zarząd Główny przeprowadził naprawę barwnego znakowania następujących szlaków tatrzańskich: z Kuźnic na Halę Gąsienicową przez

SCHRONISKA P. T. T. w r. 1931.

Oddział w	Nazwa schroniska	Budynek stanowi własność	Najbliższa stacja kolejowa i osada	Wysokość n. p. m. około m	Schronisko zagospodarowane lub nie	Ilość: ubikacyj	Ilość: łóżek	Ilość: noclegów turyst.	Cena za nocleg dla członków w łóżku Zł.	dla członków na sienniku Zł.	dla mł. szkol. na sienniku Zł.	dla nieczłonków w łóżku Zł.	dla nieczłonków na sienniku Zł.	Wartość nieruchomości (schroniska) Zł.	Wartość ruchomości w schronisku Zł.	Dzierżawca lub zarządca schroniska adres i inne uwagi
Bielsku	w Zwardoniu	wspólna Oddz. w Żywcu i w Bielsku	—	690	(w budowie)											P. Oddz. w Żywcu.
	w Białej	państwowa	—	—	tak		18									Stacja turystyczna P. T. T., Biała, Dom Żołnierza Polskiego.
Cieszynie	na Stożku	Oddziału	Wisła	970	tak			75	1·50			3·—		147.736·—	25.671·20	Zarządca: Jerzy Żydek st. gajowy w Wiśle. Restaurator: Józef Szymura "
Drohobyczu	pod Czarną Górą (w dol. Majdańsk. Potoku)	Towarz. „Godulla"	st. kol. Synowódzko Wyżne lub Borysław, os. Majdan	650	tak		14		1·25 do 2·25							Nadto biuro informacyjno-turystyczne w Truskawcu.
	pod Ciuchowym Działem	F. „Gazolina" S. A.	st. kol. Borysław, os. Mraźnica	800	tak		15								6.000.—	
	w Skolem	prywatną	—	430	tak		—									Stacja turystyczna P. T. T., hotel Henenfelda.
	w Tuchli	"	—	530	tak		—									Stacja turystyczna P. T. T., pensjonat „Dora".
Katowicach	na Baraniej Górze	państwową	Wisła (14 km) lub Milówka (10 km)	925	tak	9	44	72	2·— (dla obu schronisk)	0·50 do 1·—	0·50	3.—			14.150·22	Dzierżawca: Karol Kroker, Barania-Wisła.
	na Równicy	Oddziału	Ustroń lub Polana (6–7 km)	883	tak		40	50						140.000·—	5.729·45	Schronisko P. T. T. Równica-Ustroń.
Kołomyji	w Worochcie parterowe / 2-piętrowe	Oddziału	Worochta	730	tak	7 / 20	14 / 40	14 / 80	2·— / 2·50	0·50 do 1·—				70.000·—	4.000·—	Zawiad.: Wit Maciejewski, Worochta. Zawiadowczyni: S. Mojzesowicz, Worochta.
	w Kołomyi	prywatną	—	—	tak	2	30		1·50		0·50	2·50				Stacja turystyczna P. T. T., Grand Hotel, Kołomyja, Rynek.
	w Żabiem Słupejce	"	st. Kołomyja	600	tak	5	18		1.50			2·50				Stacja turystyczna P. T. T., Hotel Dichtera, Żabie-Słupejka, w potrawach opust cen dla członków 20 %. (Nadzoruje Koło P. T. T. w Kosowie).
	w Szybenym	państwową	"	850	tak	1	na sianie		0·50							Stacja turystyczna P. T. T. WP. Szuster, kierownik Klanzy w Szybenym, ost. poczta Żabie.
	w Kosmaczu	prywatną	"	700	tak	2	16		1·—	0·50						Stacja turystyczna P. T. T. WP. Henoch Rosen, Kosmacz.
Krakowie	nowe nad Morskiem Okiem / stare nad Morskiem Okiem		St. kol. Zakopane os. Brzegi	1400	tak	16 / 7	61 / 60 prycz	razem 121	3·—	1·20		6·—	1·70	200.000·—	35.000·—	Dzierżawca: p. Teofil Janikowski. Adres: Zakopane, Morskie Oko Schronisko.
Krynicy	na Runku		st. kol. Krynica, os. Wierchomla	1082	nie	3	4 prycze	8	0·75			1·50				Klucze w Oddziale Krynickim.
Lwowie	na Jali (Dolina Łomnicy)	Oddziału	Broszniów, os. Ryzarnia ad Osmołoda (przyst. kolejki leśn.)	758	tak	6	25	25	2 50			3·50		12.500·—	6.158·—	Schron. zawiaduje żona miejscowego gajowego. Adres: Schr. na Jali, Ryzarnia ad Osmołoda p. Krechowce.
	w Sławsku	prywatną		650	tak	2		4							1.917·35	W pensjonacie p. Witkowskiego 2 umebl. pokoje, jako stacja turystyczna.
	w Sławsku na Kazanowcu pod Wełykim Werchem	prywatną	Sławsko	800	tak	1	4	4							970·—	Stacja turystyczna, u chłopa wynajęty umeblowany pokój o 4 łóżkach.
Nowym Sączu	w Szczawnicy Niżnej	Oddziału		410	tak	2	12	12	1·—			2·—				Otwarte tylko w lecie, bez restauracji.
Nowym Targu	pod Turbaczem	Oddziału	Nowy Targ (Kowaniec)	1300	tak		32	38	2·50	1·25		5.—	2·50	23.740·91	2.600·—	Ceny za nocleg rozumie się z opałem. Żony członków mają 25% zniżki.
Rabce	na W. Luboniu	Oddziału	Rabka-Zaryte	1025	tak	4	18	30	2·—	1·—	1·—	4.—	2·—	16.000·—	2.000·—	P. Majewski, schronisko P. T. T. na W.-Luboniu, Rabka.
Stanisławowie	na Zaroślaku (p. Howerlą)	Oddziału	Worochta	1300	tak	16	76	50	2.50			4·50		70.200·—	12.000·—	Dzierż. Karol Gaudin, Zaroślak p. Worochta.
	na Niżnej pod Doboszanką	Oddziału	St. kol. Nadwórna osada Rafajłowa	1150	nie	2	25	30		0·50		1·—		10.000·— (z inwentarzem)		Klucze w Oddz. w Stanisławowie, w Kołach w Nadwórnej i Jaremczu i u p. Inż. Jurkiewicza w Rafajłowej.
	przy Klauzie Prutca pod Łysunią	Firmy Mikuliczyn S. A.	Mikuliczyn	1000	nie			20		1·—		1·50				Schronisko dozoruje stróż firmy S. A. Mikuliczyn.
	w Diłku	Zw. Drukarzy, Lwów	Diłok	700	tak		8	10	2·—	1·—						Stacja turystyczna.
	w Nadwórnej obok tartaku		Nadwórna		tak		6	6	1·—							Stacja turystyczna.
	w Zielonej		St. kol. Nadwórna os. Zielona	700	tak		6	6	1·—							Stacja turystyczna. Nadzoruje Koło P. T. T. w Nadwórnej.
	w Zielenicy przy ujściu Sitnego		St. kol. Nadwórna os. Zielonica	800	tak, bez restauracji			10	0·50							Stacja turystyczna.
	w Ludwikówce		St. kol. Dolina os. Ludwikówka	700	tak, bez restauracji		3	10	0·50							Stacja turystyczna.
	w Wyszkowie		St. kol. Dolina os. Wyszków		tak, bez restauracji			10	0·50							Stacja turystyczna. Nadzoruje Koło P. T. T. w Dolinie.
	w Dolinie		Dolina		tak		4	4	0.50							Stacja turystyczna.
	w Mikuliczynie		Mikuliczyn		tak		2	4	1·—							Stacja turystyczna. Nadzoruje Koło P. T. T. w Mikuliczynie.
	w Podleśniowie		Podleśniów		tak			10	0.50							Stacja turystyczna.
	w Burkucie		St. kol. Kołomyja os. Żabie		tak, bez restauracji			10	0.50							Stacja turystyczna.
	na Małej Borewce pod Sywulą	Oddziału	St. kol. Broszniów os. Osmołoda	1350	nie			24								Schron turyst. otwarty dla wszystkich. Uw. Nadto wybudowano kosztem 6.000 zł. 2 kioski stalowe w Jaremczu i Worochcie, jako biura informacyjno-turystyczne.
Szczawnicy	Gospoda Pienińska na na polance Przechodki	Oddziału	St. kol. Nowy Targ os. Szczawnica Niż.	440	restauracja	4										Dzierżawca: p. Wiśniowski.
	w Szczawnicy Niżnej	J. Majerczaka	Nowy Targ lub Nowy Sącz	430	tak	8										Dzierżawca: p. J. Majerczak.
Warszawie	nowe na Hali Gąsienicowej / stare na Hali Gąsienicowej		St. kol. Zakopane os. Murzasichle	1520	tak	28 / 2	137	120 / 30	2·30	1·—		3·45	2·—	531.000·—	47.000·—	Zarządca: Helena Bauerówna, Zakopane, Hala Gąsienicowa.
Zakopanem	w Dolinie Pięciu Stawów Polskich		St. kol. Zakopane os. Brzegi	1670	tak	6	26	56	1·50 do 1·80	1·—		3·60 / 2·—		100.000·—	29.000·—	Dzierżawca: Jędrzej Krzeptowski.
Żywcu	na Babiej Górze	Oddziału	St. kol. Maków lub Jeleśnia, os. Zawoja	1180	tak	6		70	1.— do 1·50	0·50	0·50	2·— do 3·—	1·—	10.392·94	2.822·81	Gospodarz Klemens Gancarczyk, Zawoja.
	na Pilsku	Oddziału	St. kol. Jeleśnia, os. Korbielów	1330	tak	14	60	24·5							18.338.—	Gospodarz Robert Sikora, Korbielów, p. Jeleśnia.
	na Żarze	prywatną	St. kol. Żywiec, os. Międzybrodzie bialskie	760	tak	1	5	100	1.—			2·—			575.26	Stacja turystyczna. Gospodyni Magdalena Pszczółkowa, Międzybrodzie bielskie.
	w Zwardoniu	wspólne Oddz. w Bielsku i w Żywcu		690	(w budowie)											
Sekcja Narciarska P. T. T. w Zakopanem	na Pysznej		St. kol. Zakopane os. Kościeliska	1270	nie	2		16 prycz	0·80				1·—	10.000·—	600·—	
Zarządu Główn.	Dworzec Tatrzański w Zakopanem	Zarządu Głównego P. T. T.	Zakopane	840	tak	10	42 i 17 prycz	59	1·50 do 2·50			3.—	1.50	150.000·—	12.000·—	Kierownik: Ignacy Bujak, Zakopane, Dworzec Tatrzański, ul. Krupówki. Restauracja — dzierżawca: K. Broński.
	w Roztoce		St. kol. Zakopane os. Brzegi	1030	tak	8	24	50	1·80			3.60	2.—	45.000·—	6.000·—	Dzierżawca: Józef Bigos, Bukowina.

Boczań i przez Jaworzynkę, z Hali Gąsienicowej: przez Zawrat—Pięć Stawów Polskich—Morskie Oko, przez Krzyżne—Pięć Stawów Polskich—Szpiglasową przełęcz—Morskie Oko, koło Zielonego Stawu Gąsienicowego na Świnicę, pozatem szlaki z Hali na Granaty i na Liljowe oraz od Zmarzłego Stawu Gąsienicowego na Granaty i przez żleb Kulczyńskiego; Orlą Perć od Świnicy do Krzyżnego; od Pięciu Stawów Polskich do Roztoki i na Gładką przełęcz; od Morskiego Oka: na Rysy, na Mięguszowiecką Przełęcz „Pod Chłopkiem", do polany Białej Wody, na Wrota Chałubińskiego; z Kuźnic na Czerwone Wierchy; w Dolinie Kościeliskiej: przez Halę Pyszną na Przełęcz Pyszniańską, przez Halę Tomanową na Przełęcz Tomanową oraz mniejsze szlaki: do Zbójnickich Okien, Smreczyńskiego Stawu, Groty Raptawickiej i Groty Mylnej; z Jaszczurówki przez Psią Trawkę—Halę Waksmudzką—Polanę pod Wołoszynem do Roztoki; z Klimkówki przez Głodówkę na Bukowinę. Wyznakowano nowy szlak (czarny) z Hali Gąsienicowej do Psiej Trawki, skąd biegnie on dalej (w barwie niebieskiej) przez Brzeziny, Murzasihle, Tarasówkę, Maniowskie do Bukowiny. Ponadto wyznakowano szlak zielony z Hali Tomanowej przez Rzędy na Ciemniak, skąd wyznakowano szlak czerwony, schodzący przez Gładkie Upłaziańskie do Doliny Kościeliskiej. Ponadto umieszczono 23 większych i mniejszych tablic orjentacyjnych i drogowskazów.

Oddział Warszawski P. T. T. wybudował dalszy ciąg solidnej i wygodnej ścieżki na Boczaniu aż po Skupniów Upłaz. Oddział Krakowski P. T. T. naprawił starą ścieżkę z nad Morskiego Oka do Czarnego Stawu nad Morskiem Okiem. Ponadto dokończono naprawy ścieżki od Morskiego Oka do Pięciu Stawów Polskich.

Ponadto przeprowadził Oddział Warszawski adaptacje w schronisku na Hali Gąsienicowej, a Oddział Krakowski dalszy remont schronisk nad Morskiem Okiem.

B) **W Beskidzie Zachodnim.**

1) Oddział B i e l s k i po otrzymaniu przydziału terenu do pracy, a mianowicie grupy Raczy i Skrzycznego zabrał się w lecie po porozumieniu się z Oddziałem Żywieckim do pracy i przy pomocy tegoż Oddziału, oraz pana starosty żywieckiego Galotzego, zakupił prześliczny teren w Zwardoniu, gdzie w ciągu jesieni 1931 rozpoczął budowę obszernego i pięknego schroniska murowanego. Dzięki wspólnym wysiłkom mury schroniska są już ukończone, a z wiosną roboty rozpoczęto prowadzić dalej.

Dotychczasowe roboty w Zwardoniu pochłonęły już około 50.000 zł., na co Oddział w Bielsku wpłacił 45.000 zł., Oddział w Żywcu 4.000 zł.

Prócz budowy tego schroniska, Oddział Bielski uruchomił stację turystyczną w Domu Żołnierza w Białej, fundując tam 18 łóżek kompletnie urządzonych. Stacja ta gościła wycieczki górnośląskie, zwłaszcza szkolne. Pozostaje ona pod opieką ks. ppułk. Miodońskiego.

2) Staraniem Oddziału B o c h e ń s k i e g o przemalowano resztę szlaku Tymbark—Nowy Targ na kolor b.-żółto-b., na przestrzeni od Przysłopka pod Mogielicą aż do Przysłopu w Lubomierzu, gdzie zaczyna się teren Oddziału rabczańskiego. W dwóch miejscach poprowadzono szlak lepszą drogą. Nadto przemalowano znaki żółte na b.-czerwono-b. z Kasiny W. przez Śnieżnicę, Ćwilin, Jurków na Mogielicę, gdzie schodzi się ze szlakiem dalekobieżnym. Razem około 20 km. Pracy tej dokonali P. Galas i Al. Piątkowski. Zamiast tablic orjentacyjnych umieszczono na drzewach na białem tle napisy czarnym lakierem ze strzałkami, wskazującemi kierunek.

3) Staraniem Oddziału w C i e s z y n i e, przeprowadzono dalszy remont schroniska na Stożku i uzupełnienie inwentarza. Koło w Skoczowie wyznaczyło drogę z Brennej na Stary Groń i Grabową znakami czarnemi do Salmopola.

4) Staraniem Oddziału K a t o w i c k i e g o, przeprowadzono remont schroniska na Równicy i wykonano znakowanie następujących szlaków: Wisła—Kozińce—Kubalonka kolorem czarnym. Odnowiono znakowanie szlaku Polana—Równica—Orłowa—Salmopol—Barania Góra—Biała Wisełka. Pozatem dokończono znakowania szlaku Salmopol—Malinowska Skała. Poprawiono znakowanie szlaku Ustroń—Równica i ustalono nową trasę Równica—Brenna. Ogółem przeprowadzono 6 km znaków nowych i 45 km znaków starych.

Tabliczki orjentacyjne postawiono: 1 przy Oazie z napisem: „Barania", 1 przy Fojtuli z napisem: „Biała Wisełka", 1 przy Fojtuli z napisem: „Czarna Wisełka", 1 przy Kubalonce z napisem: „Schronisko Barania", 1 w Salmopolu z napisem: „Barania", 1 w Salmopolu z napisem: „Równica", 1 pod Malinowską Skałą z napisem: „Barania", 1 pod Malinowską Skałą z napisem: „Równica", 1 w Polanie z napisem: „Równica".

5) Staraniem Oddziału w N o w y m S ą c z u poprawiono dawne szlaki: Nowy Sącz—Ostra 12 km, Piwniczna—Pisana Hala 8 km, Jaworki—Obidza 8 km, Rytro—Rogacz

10 km, Rytro—Prehyba—Szczawnica 20 km, wyznakowano nowe szlaki: Stary Sącz—Prehyba 14 km, razem 72 km. Koszta znakowania wyniosły 183·61 zł. Znakujący: Rapf F., Hasslinger R., Gryglewski A.

6) Staraniem Oddziału w Nowym Targu dobudowano w schronisku na Turbaczu od strony północnej, salę noclegową o wymiarach 6·60×4·75 m na podmurowaniu kamiennem, na zaprawie cementowej, postawiono od strony południowej budynku werandę oszkloną o wymiarach 6·25×2·90 m również na podmurowaniu kamiennem, piwnicę nakryto płytą żelazo-betonową.

Ubikację południową, służącą dotąd za kuchnię, zamieniono na salę jadalną, a inowacja ta okazała się tak pod względem higjenicznym jakoteż i estetycznym, aktualną.

Dzięki zabiegom członków Zarządu i pomocy Centralnego Biura P. T. T., nabyto po bardzo niskiej cenie 30 łóżek żelaznych i obecnie schronisko zaopatrzone jest w 62 łóżka, w tem 48 kompletnych t. j. z siennikami i pościelą.

Rozbudowę schroniska prowadził Oddział we własnym zarządzie, przy należytym i trwałym nadzorze.

Z tytułu należytości za materjały budowlane, za dowóz tychże, Zarząd zamknął rachunki niedoborem w kwocie 1.315 zł. 24 gr.

7) Staraniem Oddziału w Tarnowie odnowiono i uzupełniono znakowanie:

a) szlaku głównego Przełęcz Ochotnicka—Lubań—Krościenko 23·5 km,

b) most na Dunajcu przy Niedzicy—Łapsze—Pawlikowski Wierch—Rzepisko—Jurgów—Brzegi—Głodówka—Gościniec do Morskiego Oka 28 km,

c) głównego szlaku Pienińskiego: Obidza—Skałki—Rabsztyn—Siodełko 16 km, oraz w innej części tegoż szlaku: Przełęcz—Szopka—Czorsztyn—(Most przy Niedzicy)—Lubań 17·5 km (prof. Carewicz).

W związku ze Zjazdem Legjonistów w Tarnowie, wyznakowano w okolicach Tarnowa ścieżkę od toru kolejowego ze stacją w Pleśnej do cmentarza Legjonistów pod Łowczówkiem. Znaki b.-nieb.-b. — znakowanie przeprowadził p. Arvay i Carewicz — 3 km. Koszta znakowania wyniosły 313 zł. 10 gr.

8) Z ramienia Koła Wadowickiego prof. Cz. Panczakiewicz wraz z uczniami tamt. Gimnazjum, poprawił szlak biało-niebiesko-biały z Wadowic na Leskowiec. Nadto wykonano tablicę orjentacyjną szlakową (Wadowice—Leskowiec—Babia Góra) w Wadowicach Aleja Kolejowa. Koszt tych robót wyniósł zł. 71·49 (łącznie z tablicami i tabliczkami orjentacyjnemi, które zostaną umieszczone z wiosną 1932 przy szlaku biało-niebiesko-białym i biało-zielono-białym).

C) W Beskidzie Wschodnim.

1) Staraniem Oddziału Drohobycko-Borysławskiego wyznakowano szlaki:

a) z Truskawca przez Popoweską Górę, schronisko w Orowie, Ciuchowy Dział, Urycz (biało-czerwone),

b) z Mraźnicy przez Ciuchowy Dział do schroniska w Orowie (biało-żółte),

c) ze schroniska pod „Czarną Górą“ przez Połoninkę na Czarną Górę i Perekop (biało-żółte),

d) ze schroniska pod „Czarną Górą“ przez Krzywy Wierch i Widnohę na Paraszkę (biało-czerwone).

Koło w Skolem w porozumieniu z Oddziałem wyznakowało następujące szlaki:

a) ze Skolego na Paraszkę jako połączenie ze szlakiem Paraszka—schronisko „pod Czarną Górą“ (biało-czerwone),

b) ze Skolego na Perekop jako przedłużenie szlaku Perekop—schronisko „pod Czarną Górą“ (biało-żółte),

c) szlak na Magórę (1365 m) biało-niebieski, prowadzący od stacji kolejowej w Skolem przez Zełemin, Kodrawiec na Mutach, za Szyroką, Czarnogórę, na Ubicz i Bukowinki. Stąd przez Bukowiec na Magórę i z Bukowinek przez Matachowiec do stacji kolejowej w Tuchli,

d) ze Skolego (plaża) na Zełemin, stąd granią i połoninami do Kamionki, stąd potokiem Kamionka do Dębiny i drogą leśną do stacji kolejowej w Skolem (biało-zielone),

e) główny szlak karpacki biało-czerwono-biały wyprowadzający od schroniska K. T. N. w Sławsku, przez Prysłup na Trościan (1235), stąd przez Czerteż, Szczawin, Horby do Pławiego. Ze wsi Pławie obok cerkwi do Tucholki i gościńcem, aż do skrzyżowania dróg Tucholka—Smorze—Klimiec.

Łączna długość szlaków wyznakowanych przez Oddział i Koło wyniosła w roku ubiegłym około 170 km.

W Skolem utworzona została stacja turystyczna (Hotel Henenfelda), podobnie i w Tuchli (Pensjonat „Dora"). Na stacjach w Skolem, Tuchli i Sławsku wywieszono oprawione i oszklone mapy, na które zostały wkreślone wyznaczone szlaki.

2) Staraniem Oddziału Czarnohorskiego wyznakowano szlaki:

a) od stacji na 15 km kolejki tartacznej Mikuliczyn—Pożeretuł w Połonicy Czemegowskiej, przez Dzbanułec, Biłaszewa do Kosmacza. Znaki biało-żółte. Długość szlaku 9 km. Znakował: Artur Blitz.

b) Z Kosmacza przez Grahit (1471 m) Prysłop do Żabiego—Słupejki. Znaki biało-czerwone. Długość szlaku 27 km. Znakował: Artur Blitz.

3) Staraniem Oddziału w Stryju wyznakowano szlak ze Synowódzka Niżnego do Bubniszcz długości 16 km, w kolorze biało-żółtym. Znakowanie wykonali: dyr. Wasung, Jarosz Mieczysław i Krasiński Jarosław.

Ponadto poprawiono schody, oraz most rzucony, łączący dwie główne skały w Bubniszkach.

W końcu nadmienia się, że Zjazd Delegatów w dniu 10 maja 1931 r. powziął w tym dziale następujące uchwały:

Na wniosek Krak. Oddziału Akademickiego:

1. Ponieważ wyłączność gospodarki turystycznej, a zwłaszcza w dziedzinie znakowania szlaków w górach, staje się z roku na rok coraz bardziej naglącem i podstawowem zagadnieniem Towarzystwa — Zarząd Główny w jaknajszybszym czasie zagadnienie powyższe należycie rozważy i przeprowadzi odpowiednie pertraktacje z miarodajnemi czynnikami rządowemi, bacząc równocześnie, by prawa przyznane Towarzystwu pismem Ministra Robót Publicznych nie zostały uszczuplone.

Na wniosek Zarządu Głównego:

Uchwalono program działalności robót w górach.

Na wniosek Oddziału w Stanisławowie:

2. Zjazd Delegatów uważa za rzecz naglącą przyspieszenie ukończenia drogi kołowej ze względów turystycznych, a to: *a)* Worochta — Żabie, *b)* Ardzeludza — Foroszczenka, *c)* Sołotwina — Prohy — Huta, *d)* Pasieczna — Zielona — Rafajłowa, *e)* Rożniatów — Perehińsko — Osmołoda, *f)* Broszniów — Osmołoda do Jali.

3. Zjazd Delegatów apeluje do Ministerstwa Komunikacji o zaprowadzenie dogodnych połączeń kolejowych stolicy Państwa przez Lwów z Worochtą zwłaszcza w porze zimowej; zaprowadzenie pociągów narciarskich w niedzielę i święta ze Stanisławowa do Worochty, oraz uruchomienie wagonów bezpośredniej komunikacji w porze zimowej Lwów—Worochta.

4. Zjazd Delegatów apeluje do Ministerstwa Komunikacji o wprowadzenie w życie postanowionego ruchu autobusami kolej. na linji Kołomyja — Kosów — Kuty, oraz Stanisławów — Sołotwina — Porohy — Huta.

Podajemy obok dwie tablice schronisk turystycznych będących własnością *a)* P. T. T., *b)* obcych towarzystw i prywatnych.

Jak widzimy, w porównaniu z rokiem zeszłym, daje się również zauważyć, mimo ciężkiej sytuacji kryzysowej w państwie, dalszy rozwój P. T. T. na polu tworzenia nowych schronisk i stacyj turystycznych. W szczególności przybyły: nowe schroniska na Wielkim Luboniu i w Szczawnicy Niżnej, dom turystyczny w Zwardoniu (w stadjum końcowem budowy), stacje turystyczne w Białej, Skolem, Tuchli, Kołomyi, Kosmaczu, Żabiem-Słupejce, Szybenym, Burkucie, Kutach, Dorze, Podleśniowie, Zielonej i Sitnej. W licznych schroniskach dokonano napraw i dalszego uzupełnienia inwentarza.

IV. SPRAWY TURYSTYCZNE.

Bezpośrednia działalność Towarzystwa, mająca na celu rozwój, ułatwianie i organizowanie turystyki, wykonywana bywa przez poszczególne Oddziały, które też zdają sprawę z tej ich działalności w swych rocznych sprawozdaniach. Centralne Władze P. T. T. ograniczały się do zakreślania ogólnych zasad turystyki letniej i zimowej, do udzielania pomocy poszczególnym zamierzeniom turystycznym i zdobywania dla swych członków wszelakiego rodzaju ulg i uprawnień.

Dalej należy tutaj wspomnieć o wytężonych usiłowaniach P. T. T. w kierunku rozszerzenia pasa turystycznego polsko-czeskosłowackiego.

II. SCHRONISKA OBCE.

Na terenie działania Oddziału (Koła) P. T. T. w	Nazwa schroniska	Własność	Wysokość w metrach	Zagospodarowane lub nie	Ilość ubikacyj	Ilość noclegów	Uwagi
Bielsku	na Szyndzielnej pod Klimczokiem	Beskiden-Verein	1000	tak	8	60	Restauracja
	na Magórze (Klementynówka)	"	1090	tak	11	40	Restauracja
	na Skrzycznem	prywatne Urbanki	1230	tak		30	Restauracja
	pod Skrzycznem	bar. Klobusa	1200	nie	3	16	
	w Salmopolu	" "	700	tak			Stacja turyst.
	„Rodelhütte“	Beskiden-Verein	680	bufet (zimą)			Schronisko dla saneczkarzy
	„Baumgärtel“ na Kozim Kamieniu	"	500	restauracja			
Skoczowie	na Błatniej	Towarzystwa „Naturfreunde“	917	tak		50	
Cieszynie	na Kozińcu (w Wiśle)	prywatne	500	tak		15	Restauracja
Szczawnicy	Pod Trzema Koronami w Sromowcach Niż.	Śląsk. Wojew. Komisji Turyst.	490	tak		20	
	Schronisko Związk. naucz. szkół pow. w Czorsztynie	prywatne Teofila Sanoka	500	tak		36	Adr. Czorsztyn 2 zł. za nocleg dla obcych
	Willa w Krościenku n/D.	prywatne Kazimierza Kajana		tak	sala	20	Stacja turyst.
Żywcu	na Lipowskiej (w budowie)	Beskiden-Verein	1320	tak			
	na Boraczej	Sekcja Narciarska Tow. „Makkabi“ w Bielsku	850	tak (zimą)	2	50	
	na Magórce („Josephsberg“)	Beskiden-Verein	913	tak	16	64	Restauracja
	na Magórce („Widok na Tatry“)	prywatna Sikorów	930	tak	7	44	Restauracja
	w Rajczy	pryw. Wilh. Herza	520	tak			Stacja turyst. w gospodzie
	w Zwardoniu	" " "	690	tak			Stacja turyst. w gospodzie
	w Zawoi	pryw. St. Battka	630	tak			Stacja turyst. w willi „Stanisława“
Lwowie	w Rozłuczy (linja kolej. Sambor — Sianki)	Okręg. Ośrodka P. W. i W. F. w Przemyślu	400				
Zarządu Głównego	na Pol. Chochołowskiej (w budowie)	Warsz. Klubu Narc.	1150	tak		55	
	na hali Strążyskiej	prywatne	1040	restauracja			
	na Kalatówkach	Tatrz. Tow. Narc.	1200	tak	7	18	Restauracja
	na Hali Kondratowej	prywatne	1340	restauracja			
	na Hali Gąsienicowej	współwłaścicieli Hali (pod zarządem M. Bustryckiego)	1520	tak	8	40	Restauracja
	na Łysej Polanie	pryw. Barcikowej	1000	tak	8	15	Restauracja
Razem	26					543	

1. Nowelizacja konwencji polsko-czeskosłowackiej.

Prace nad nowelizacją polsko-czeskosłowackiej konwencji turystycznej są ciągle w toku. Prezydjum P. T. T. baczy na to, aby obok rozszerzenia terytorjalnego samego pasa konwencyjnego, wprowadzić do konwencji również szereg innych przepisów, ułatwiających w szczególności swobodny ruch turystów w obrębie granic pasa na rowerach i kajakach, ułatwienia w ruchu autokarów turystycznych, przejeżdżających przez granicę w obrębie pasa, udzielanie tryptyków specjalnych wycieczkowych samochodom w celu dokonania przejazdów w obrębie pasa i t. p. O ile chodzi o terenowe rozszerzenie pasa, to przewidziane jest ono w jeszcze szerszych rozmiarach, aniżeli podawaliśmy w ubiegłem rocznem sprawozdaniu: po stronie polskiej projektuje się bowiem włączenie całego obszaru objętego od północy i wschodu linją kol. żel. Kraków—Tarnów—Nowy Sącz, po stronie czeskosłowackiej zaś obszarów, objętych na Morawach linją: Bogumin—Morawska Ostrawa (włącznie) — Brunszperk — Frensztat i t. d. do grzbietu Karpat, oraz w Słowacji linją: Bańska Bystrzyca—Zdrój Sliacz—Zwoleń—Slatina—grzbiet Kruszcowych Gór Słowackich.

Zarząd Główny P. T. T. wyraża nadzieję, że oficjalny projekt polski rozszerzenia zachodniej części pasa uwzględniony będzie w całości tak przez stronę polską, jak i czechosłowacką; natomiast, jak dowiedzieliśmy się, istnieje jeszcze wiele trudności w uwzględnieniu postulatów P. T. T. w zakresie rozszerzenia pasa konwencyjnego w Beskidach Wschodnich.

2. Sprawa konwencji turystycznej z Rumunią.

Powyższa sprawa wciąż jeszcze znajduje się w okresie studjów i rozważań. Zarząd Główny P. T. T. trzyma ją nadal w ewidencji, zaznajamiając się z możliwościami wejścia w bliższy kontakt z pokrewnemi organizacjami turystycznemi w Rumunji, oraz pozostaje w kontakcie z Ministerstwem Spraw Zagranicznych w Warszawie, któremu przedstawiło szereg tez i wniosków Towarzystwa, do rozważenia w wypadku rozpoczęcia rokowań o tę konwencję, a w szczególności projekt granic pasa turystycznego po stronie polskiej i rumuńskiej.

Ankieta Wschodnio-Beskidzka.

W końcu maja 1931 r. odbyła się w Stanisławowie, zwołana przez Min. Robót Publicznych „Ankieta o Karpatach Wschodnich“, w której wzięli udział reprezentanci władz państwowych, samorządowych oraz towarzystw i organizacyj, zainteresowanych w sprawach rozwoju turystyki górskiej i uzdrowisk na terenie Beskidów Wschodnich. Przemysł uzdrowiskowy nie okazał niestety należytego zainteresowania temi sprawami. Wygłoszono następujące referaty: 1) Ochrona Przyrody i Krajobrazu Karpat Wschodnich oraz sprawy pogranicznych górskich Parków Narodowych w Gorganach, w Czarnohorze i w górach Czywczyńskich; gospodarka rolna i leśna; budownictwo a ochrona krajobrazu, 2) zagadnienia turystyki letniej i zimowej na terenie Karpat Wschodnich; schroniska; sporty zimowe; propaganda turystyki, 3) rozwój letnisk i uzdrowisk w Karpatach Wschodnich, 4) sprawy komunikacyjne Karpat Wschodnich, 5) ochrona swoiszczyzny, przemysł i styl ludowy, Huculszczyzna; sprawy szkolnictwa zawodowego na Pokuciu, 6) myśliwstwo i rybołówstwo w Karpatach Wschodnich, 7) postulaty lokalne letnisk i uzdrowisk w Beskidach Wschodnich.

Po dyskusjach nad każdym z referatów wyłoniły się wnioski, które plenum Ankiety ubrało na zebraniu końcowem w formę rezolucyj. Sprawozdanie z Ankiety z braku kredytów budżetowych nie zostało dotychczas opublikowane drukiem.

Współorganizatorem i gospodarzem „Ankiety“ był Oddział Stanisławowski P. T. T.

Sprawy narciarskie.

Celem ułatwienia turystyki zimowej wdrożone zostały jeszcze w poprzednim roku pertraktacje między P. T. T. a Polskim Związkiem Narciarskim w sprawie uzgodnienia działalności obu tych organizacyj i korzystania przez ich członków z ich schronisk po cenach ulgowych.

W roku sprawozdawczym odbyło się w dniu 22 grudnia 1931 r. posiedzenie Komisji Porozumiewawczej obu organizacyj, na którem wybrano komisję do opracowania regulaminu stałej komisji porozumiewawczej.

Na wniosek prof. dr. W. Goetla uchwalono powierzyć Komisji Porozumiewawczej uzgadnianie działalności obu organizacyj w ciągu całego roku z tem, że obecnie faktycznie rozwijana działalność towarzystw narciarskich względnie P. Z. N. w ciągu sezonu letniego będzie mogła być prowadzona w granicach ustalonych we wzajemnem porozumieniu.

Następnie reprezentanci P. T. T. oświadczyli, że jest ono skłonne zalecić swym Oddziałom zawieranie umów o udzielanie zniżek w schroniskach z poszczególnemi Towarzystwami wchodzącemi w skład P. Z. N. z tem, że takie układy będą przedkładane Zarządom Głównym P. T. T. i P. Z. N. do zatwierdzenia.

Reprezentanci P. Z. N. oświadczyli, że powyższą propozycję przedłożą Zarządowi Głównemu PZN. w swoim zaś czasie przedłożą Polskiemu Towarzystwu Tatrzańskiemu projekt dalszej rozbudowy systemu udzielania zniżek w schroniskach P. T. T. członkom P. Z. N. przez wydawanie za opłatą osobnych naklejek.

Projekt regulaminu opracowany przez delegata P. T. T. oraz wyżej przedstawione propozycje P. T. T. są obecnie przedmiotem rozważań P. Z. N.

Największą trudnością w osiągnięciu porozumienia jest domaganie się ze strony P. Z. N. generalnej zniżki w schroniskach P. T. T. dla członków wszystkich towarzystw, należących do P. Z. N.

Nie tracimy jednak nadziei, że sprawa powyższa zostanie niebawem ku zadowoleniu obu stron pomyślnie załatwiona.

Polska turystyka zagranicą.

Wspomniana już w poprzedniem sprawozdaniu („Wierchy“, tom IX. str. XXXVI) „Sekcja Alpejska“ Koła Studentów Polaków w Grenoble rozwijała się przez cały rok 1931 bardzo pomyślnie, do czego przyczynił się również żywy kontakt, jaki Sekcja nawiązała z Sekcją turystyczną P. T. T. Urządzono szereg zbiorowych wycieczek w grupach Pelvoux i Mont Blanc i krzewiono zamiłowanie do turystyki górskiej wśród studentów kolonji polskiej na południowym wschodzie Francji. Urządzono kurs narciarski, kierowany przez instruktora Sekcji Wychowania Fizycznego Ambasady Polskiej w Paryżu, oraz uzupełniono zapasy sprzętu turystycznego, oraz bibljoteki.

Mówiąc o turystyce polskiej zagranicą, nie sposób pominąć milczeniem głośnej już w Polsce (i w IX tomie „Wierchów“ na str. 173 – 174 też omówionej) wyprawy alpinistycznej w grupę Pelvoux, jaką z funduszów częściowo użyczonych jej przez Zarząd Główny i Oddział Krakowski zorganizowała w lecie 1931 r. Sekcja Turystyczna. Jej sukces sportowy i propagandowy stanął na bardzo wysokim poziomie, czego dowodem głośny odzew jaki wyprawa uzyskała w turystycznem piśmiennictwie francuskiem i wśród polonji polskiej zagranicą. Jako celowa propaganda wartości wysokogórskiej turystyki polskiej — impreza Sekcji zasługuje na największe uznanie, a jej ponowienie w lecie 1932 r. na dalsze gorące poparcie ze strony całego P. T. T.

Ulgi i uprawnienia dla turystów.

Spis ulg i uprawnień dla turystów podano w roku zeszłym w osobnej ulotce wydanej przez Zarząd Główny P. T. T., dlatego nie ponawiamy tutaj tego spisu.

Nadmienić jedynie należy, że w ślad taryfy osobowej P. K. P. na 1931 r., 25%-we zniżki kolejowe dla członków Związku Polskich Towarzystw Turystycznych zostały rozszerzone na dalsze stacje kolejowe i obowiązują obecnie między stacjami: Białystok, Bielsko, Brześć n/B., Bydgoszcz, Chorzów, Cieszyn, Częstochowa, Drohobycz, Grudziądz, Kalisz, Katowice, Kielce, Kołomyja, Kraków, Królewska Huta, Lublin, Lwów, Łuck, Łódź, Nowy Sącz, Piotrków, Poznań, Przemyśl, Radom, Rybnik, Sosnowiec, Stanisławów, Tarnopol, Tarnów, Toruń, Warszawa, Wilno, Włocławek, Zawiercie i Żywiec z jednej strony, a stacjami: Augustów, Biała-Lipnik, Białowieża, Brasław, Broszniów, Bystra, Chęciny, Chojnice, Cieszyn, Druskieniki, Germakówka, Gdynia, Hel, Hrebenów, Hucisko, Inowrocław, Iwanie Puste, Iwonicz, Jaremcze, Jastrzębie-Zdrój, Jaworze-Jasienica, Jeleśnia, Kartuzy, Kielce, Kolibki, Kołomyja, Krokowa, Kruszwica, Krynica, Krzemieniec, Landwarowo, Leosia, Ławoczne, Łyntupy, Maków, Mikuliczyn, Milówka, Mszana Dolna, Muszyna, Nadwórna, Nałęczów, Nowojelnia, Nowy Targ, Obłaziec, Olkusz, Orłowo, Osielec, Piwniczna, Płociczno, Polana, Poronin, Puławy, Rabka, Raycza, Rymanów, Rytro, Sandomierz, Sianki, Skoczów, Skole, Sławsko, Stary Sącz, Sucha, Suwałki, Tama-Brodzka, Tatarów, Tleń, Truskawiec-Zdrój, Tuchla, Ustroń, Wąchock, Wejherowo, Węgierska Górka, Wieliczka, Wielkawieś (Hallerowo), Wieżyca, Wilkowice-Bysta, Wisła, Włodawa, Worochta, Woronienka, Zakopane, Zaleszczyki, Zwardoń, Żegiestów-Zdrój i Żywiec z drugiej strony.

V. WYDAWNICTWA.

Wierchy. W bieżącym roku sprawozdawczym Zarząd Główny wydał swą oficjalną doroczną publikację „Wierchy". Jest to rocznik IX-tego wydawnictwa; Zarząd Główny z dumą może powiedzieć, że dzięki wielkiemu wysiłkowi finansowemu i organizacyjnemu zarówno szata zewnętrzna wydawnictwa, jak i jego treść zyskują corocznie.

Rocznik IX poświęcony został przedewszystkiem dwom sprawom — Beskidom Śląskim i ankiecie o stylu zakopiańskim. Pozatem uzupełnia treść barwna i obszerna kronika. Dołączone na końcu sprawozdanie Towarzystwa daje każdemu obraz działalności naszej.

Taternik. Uzupełnieniem „Wierchów" jest „Taternik", wydawnictwo S. T. P. T. T., poświęcone sprawom wyłącznie wysokogórskim, sprawnie redagowane, dające każdemu miłośnikowi tego sportu znakomity przegląd wydarzeń w tej dziedzinie zarówno w Polsce jak i zagranicą.

Redakcje „Wierchów" i „Taternika" pozostały w roku bieżącym bez zmiany.

Inne Wydawnictwa. W roku sprawozdawczym ukazał się III rocznik Oddziału „Beskid Śląski" w Cieszynie, zawierający kilka artykułów popularno-naukowych oraz opisowych, starannie ilustrowany i zamykający się w sprawozdaniu rocznem Oddziału.

W przygotowaniu redakcyjnem znajduje się przewodnik po Parku Narodowym Pienińskim, który będzie wydany staraniem P. T. T. a którego tekst został opracowany przez prof. F. Rapfa.

Wydanie „Przewodnika po Beskidach Wschodnich" p. H. Gąsiorowskiego nie nastąpiło w ciągu roku sprawozdawczego z powodu konieczności zaktualizowania szeregu informacyj odnośnie do poszczególnych opisów miejscowości i terenów. Żmudnej tej szczegółowej pracy podjął się prof. A. Lenkiewicz. Obecnie tekst przewodnika został już oddany do druku i ukaże się w wydaniu „Książnicy-Atlas" pod firmą P. T. T.

Wystawy.

W roku sprawozdawczym w czasie VI Zjazdu Rady Asocjacji Słowiańskich Tow. Turystycznych odbywała się przy sposobności i na terenach Targów Wschodnich urządzona przez Zarząd Główny i Oddział Lwowski P. T. T. „Wystawa turystyki gór słowiańskich", na którą złożyły się liczne eksponaty (mapy plastyczne, zdjęcia fotograficzne, wykresy itp.) Zarządu Głównego i Wschodnio-Beskidzkich Oddziałów P. T. T. oraz Tow. „Putnik" z Białogrodu; eksponaty bułgarskie i czechosłowackie nie nadeszły. W czasie tej wystawy, którą oglądały znaczne rzesze zwiedzających, wyświetlano w kinoteatrach lwowskich polskie filmy turystyczne letnie i zimowe z Karpat Wschodnich, oraz słoweński film z Alp Julijskich „Zlatorog".

Zjazdy w górach.

W czerwcu 1931 r. bawiła w Zakopanem i w Tatrach wycieczka Kongresu Kobiet Słowiańskich. Wycieczce towarzyszył wiceprezes P. T. T. prof. dr. W. Goetel, który wobec delegatek organizacyj kobiecych 4 państw słowiańskich, przedstawił plan Parku Narodowego Tatrzańskiego i sposobu jego urzeczywistnienia.

We wrześniu 1931 r. udał się wspólną wycieczką w Karpaty Wschodnie VI Zjazd Rady A. S. T. T. Uczestnicy zwiedzili uzdrowiska i letniska w dolinie Prutu, dotarli do schroniska P. T. T. na Zaroślaku, skąd partjami urządzono wycieczki w grupę Howerli; w dalszym ciągu uczestnicy przez Kołomyję i Horodenkę dotarli do Dniestru, płynąc motorówkami do Zaleszczyk, po których zwiedzeniu, poprzez podolskie stepy i jary zahaczając o Czerwonogród, powrócono do Stanisławowa.

W Zakopanem pod koniec września odbył się zjazd lekarski z całej Polski, poświęcony specjalnie gruźlicy, który zgromadził nadzwyczaj wielką liczbę uczestników. W czasie zjazdu miano urządzić szereg wycieczek samochodowych i pieszych w góry, jednakże wyjątkowo wczesne, od niepamiętnych czasów w takich rozmiarach nie notowane opady śnieżne, które nawiedziły Tatry i Podhale w ostatnim tygodniu września 1931, uniemożliwiły powyższe zamiary.

Akcja propagandowa P. T. T.

W dniach między 18 a 22 sierpnia 1931 roku odbył się doroczny „Tydzień Tatrzański", rozpoczęty t. zw. „Wspominkami", poświęconemi przypomnieniu ludzi, zasłużonych dla Zakopanego, Tart i Podhala, spoczywających na obu cmentarzach zakopiań-

skich. W szczególności nad grobami: dr. T. Chałubińskiego i W. Roja przemawiał prof. J. Gw. Pawlikowski, dr. Florkiewicza, dr. Dłuskiego, dr. M. Świerza i B. Wigilewa — prof. W. Goetel, St. Witkiewicza i D. Becka — ppłk. Korniłowicz, J. Sabały — dyr. W. Krzeptowski, X. Stolarczyka — X. prof. Gogoliński, Wł. Orkana — prof. J. Krzyżanowski, małż. Dembowskich — mjr. B. Romaniszyn, J. Kasprowicza — prof. R. Pollak, Klimka Bachledy — dyr. T. Malicki, prof. M. Raciborskiego — prof. M. Sokołowski. Na „Wspominki" złożyło się nabożeństwo żałobne oraz gromadna wędrówka do grobów zasłużonych wraz z odpowiedniemi przemówieniami. Następnie odbyły się publiczne wykłady prof. dr. J G. Pawlikowskiego („O stylu zakopiańskim"), płk. Korniłowicza („O twórczości St. Witkiewicza") oraz p. St .Mierczyńskiego („O muzyce Bartusia Obrochty"), które zgromadziły znaczną liczbę słuchaczy. Ponadto uczestnicy „Tygodnia Tatrzańskiego" wzięli udział w poświęceniu nagrobka śp. Bartusia Obrochty (w czasie którego przygrywała żałobne nuty muzyka góralska jego synów i wygłosili przemówienia X. prob. Tobolak, dyr. W. Krzeptowski, dyr. T. Malikcki i inni) oraz w zbiorowej wycieczce w Tatry z asystą muzyki góralskiej; w czasie wycieczki uczczono pamięć śp. Karłowicza przy jego kamieniu pod Kościelcem, nad którym przemówił mjr. Br. Romaniszyn.

W licznych Oddziałach Towarzystwa urządzano odczyty z przeźroczami, na ktore przychodziło bardzo wielu słuchaczy, w znacznej mierze z poza grona członków Towarzystwa. Niektóre z Oddziałów umieściły na peronach dworców kolejowych oprawione pod szkłem mapy schematyczne terenów turystycznych okolicznych, częściowo wraz ze zdjęciami fotograficznemi. Centralne Biuro P. T. T. wydało wielki afisz ostrzegawczy „S. O. S.", zwracający się z przestrogami do turystów, wędrujących po Tatrach, oraz podające adresy i telefony schronisk i stacyj ratunkowych, najbliższych rozmaitym okolicom Tatr; afisz ten został przez Tatrz. Ochot. Pogotowie Ratunkowe rozesłany do wszystkich miejscowości podtatrzańskich po stronie polskiej i czechosłowackiej, do urzędów gminnych, pensjonatów, hoteli, domów turystycznych, schronisk itd. Częściowo dołączono też specjalne drukowane „ostrzeżenie" zwracające uwagę na niebezpieczeństwa, kryjące się dla turysty w niektórych zakątkach grupy Czerwonych Wierchów. Wydano również w znacznej liczbie egzemplarzy wspomnianą już ilustrowaną ulotkę propagandową, podającą warunki przystąpienia na członków P. T. T., adresy Oddziałów i schronisk, uprawnienia członków Towarzystwa, wynikające z konwencji polsko-czechosłowackiej i z przystąpienia do A. S. T. T. oraz na podstawie rozporządzeń o ulgowych biletach turystycznych itp.

Wypożyczano w celach propagandowych dalsze partje diapozytywów zagranicę, a mianowicie do Francji i Szwecji.

Centralne Biuro P. T. T. zasilało prasę codzienną w Polsce licznemi komunikatami w sprawach bieżących, podając do wiadomości najważniejsze wydarzenia, które mogłyby zainteresować szerokie rzesze turystów. W szczególności utrzymywano ścisły kontakt z pismami, prowadzącemi stałe działy lub dodatki turystyczne na swych łamach. Ponadto zasilano informacjami prasowemi wydawnictwa turystyczne zagraniczne. Również pozostawano w ścisłej współpracy z „Polskiem Radjem", które w ciągu roku sprawozdawczego podawało w swych tygodniowych „kwadransach turystycznych" komunikaty Centralnego Biura P. T. T., transmitując je na wszystkie stacje polskie.

W sprawach dotyczących niniejszego działu zapadły na Zjeździe Delegatów w 1931 r. następujące uchwały:

1. Zjazd Delegatów przypomina wykonanie zeszłorocznych uchwał w sprawie wydania artystycznego albumu propagandowego gór polskich i widokówek.

2. Zjazd Delegatów upoważnia Zarząd Główny do wydania ulotki propagandowej zawierającej spis schronisk i uprawnień członków P. T. T.

VI OCHRONA PRZYRODY.

W ub. roku działalność Towarzystwa na polu ochrony przyrody górskiej prowadzona była w dalszym ciągu w ramach dotychczasowej naszej akcji w tej dziedzinie.

Dotychczas nie została uchwalona przez ciała ustawodawcze ustawa o ochronie przyrody, pozostająca ciągle jeszcze w stadjum projektu. Tem niemniej obowiązujące przepisy władz publicznych były wykorzystywane jak najpełniej celem udzielenia ochrony krajobrazowi i przyrodzie gór, oraz miejscowości podgórskich. P. T. T. popierało wszelkie starania w celu przyspieszenia wydania ustawy o ochronie przyrody, której uchwalenie stać się może dopiero prawdziwą podstawą dla wszelkiej akcji ochronnej w górach.

W Tatrach mamy do zanotowania dalsze powiększenie stanu posiadania P. T. T.

drogą akcji wykupna udziałów (części idealnych) na halach, w szczególności na Hali Gąsienicowej, Hali Królowej, przy Pięciu Stawach Polskich i Morskiem Oku. P. T. T. doszło do porozumienia z dyrekcją dóbr Fundacji Kórnickiej w Tatrach w licznych sprawach, wśród nich w sprawie zamknięcia dla pojazdów drogi w Dol. Kościeliskiej. Co do dalszych dziedzin polityki ochronnej w Tatrach, wiele zaszkodził, jak i w innych pracach Towarzystwa, kryzys gospodarczy, wskutek którego szereg spraw jak powołanie straży górskiej, akcja zalesienia terenów ogołoconych z drzewostanu i inne pozostały jak dotąd, przeważnie w stanie projektów. Na Hali Gąsienicowej na skutek starań P. T. T. zniesiono drewniane rusztowania koło krzyża żelaznego, mające być zaczątkiem budowy prymitywnej i niedostosowanej w swym charakterze do okolicy kaplicy.

W sierpniu 1931 r. odbyła się w dolinie Białej Wody, Rybiego Potoku i nad Morskiem Okiem konferencja polsko-czechosłowacka w sprawie zwalczania kornika w rejonach nadgranicznych tatrzańskich. Konferencji przewodniczył prof. dr. W. Goetel, uczestniczyli inspektorowie ochrony lasów, ze strony polskiej inż. Owczarzak, ze strony czechosłowackiej inż. z Kiezmarku nadto przedstawiciele właścicieli: Fundacji Kórnickiej oraz Dóbr Jaworzyna Spiska.

Po stronie czechosłowackiej Tatr zachodziły natomiast i zachodzą nadal pewne posunięcia, które muszą wywołać u każdego członka P. T. T. zrozumiałe zaniepokojenie. Chodzi tutaj o niezgodny z przyjętemi w tej mierze zobowiązaniami ze strony czeskosłowackiej plan budowy rozmaitych dróg i schronisk w obrębie Tatr. Te i inne niepomyślne dla przyszłości Tatrzańskiego Parku Natury objawy spowodowały P. T. T. do wystąpienia z obszernym oficjalnym memorjałem do Klubu Czeskosłowackich Turystów, domagającym się w tej mierze wyjaśnień. Klub Czeskosłowackich Turystów w odpowiedzi swej zaznaczył, że stoi na stanowisku ochrony przyrody górskiej i tworzenia Parku Narodowego w Tatrach w myśl przyjętych uchwał i zobowiązań, że jednak nie wszystkie sprawy dziejące się w Tatrach po stronie czeskosłowackiej, zależą od K. . S. T.

Powołanie do życia Zakładu Doświadczalnego Lasów Państwowych stanowi wielki krok naprzód w kierunku organizacji Parków Narodowych i rezerwatów w domenach państwowych. Stoi to w ścisłym związku z organizacją Parku Narodowego w Pieninach. Odbyta w sierpniu 1931 konferencja w sprawach pienińskich z udziałem przedstawicieli władz P. T. T. i Państw. Rady Ochrony Przyrody, oraz narada specjalna delegatów Zarządu Głównego i zainteresowanych Oddziałów P. T. T. w sprawach Pienin, spowodowały dalsze sprecyzowanie zasad gospodarki ochronnej i turystycznej na terenie tworzącego się Parku Narodowego. W opracowanym przez władze państwowe regulaminie Parku Narodowego Pienińskiego, uwzględnia się w znacznej mierze postulaty P. T. T. poparte przez P. R. O. P., oraz powierza się naszemu Towarzystwu na zasadach przez nie przedstawionych gospodarkę turystyczną w Pieninach. W szczególności zarząd Parku Narodowego uwzględnił wniosek P. T. T. w kierunku skasowania niektórych szlaków pienińskich i ustalenia nowej sieci znakowanych szlaków.

W czasie najbliższym spodziewane jest ogłoszenie również Parku Narodowego po stronie czeskosłowackiej Pienin, przez co zostałby utworzony pierwszy w Europie pograniczny górski międzynarodowy Park Natury.

P. T. T. czyni starania u kompetentnych czynników o rozszerzenie Parku Narodowego w Czarnohorze i o utworzenie rezerwatu w Gorganach. Ponadto poparto również zabiegi o spowodowanie utworzenia w górach Czywczyńskich na Pokuciu wielkiego rezerwatu dla zwierzyny, który byłby jedynym w swoim rodzaju zarówno ze względu na swój obszar, jak i na różnorodność bytujących tam gatunków zwierzyny.

Z punktu widzenia organizacyjnego należy z zadowoleniem powitać akcję na rzecz ochrony przyrody, prowadzoną przez poszczególne Oddziały Towarzystwa, a w szczególności tworzenie przy Oddziałach sekcyj ochrony przyrody.

Sekcja Ochrony Gór P. T. T. korzystała z udzielonej sobie delegatury na teren górski Rzeczpospolitej przez Państwową Radę Ochrony Przyrody, interweniując skutecznie w rozmaitych okolicznościach. Ponadto Sekcja wystąpiła z energiczną propagandą przeciwko niszczeniu krokusów w czasie tatrzańskiego przedwiośnia, oraz powzięła rezolucje w kierunku powołania Straży Górskiej na terenie Tatr, oraz, zważywszy przewlekający się fakt organizowania Parku Narodowego w Tatrach, o zwrócenie się do zarządu Fundacji Kórnickiej, oraz do innych właścicieli terenów tatrzańskich, aby już obecnie utworzono z najciekawszych krajobrazowo i przyrodniczo okolic ścisłe rezerwaty, przez co będzie zapewniony ich charakter i przyroda.

Na południowych zboczach Babiej Góry postępuje naprzód sprawa ostatecznego wykupna orawskich zboczy babiogórskich przez Polskie Lasy Państwowe.

Na obszarze dóbr Zawojskich (Pol. Akademji Umiejętności) sprawa utworzenia projektowanego tam rezerwatu niestety nie posunęła się dotychczas naprzód. Wyrażamy nadzieję, że najwyższa nasza magistrala naukowa zechce uwzględnić pierwszorzędny postulat kulturalny, jakim jest utworzenie Babiogórskiego Parku Narodowego.

Na Baraniej Górze opracowuje Państwowa Rada Ochrony Przyrody projekt utworzenia rezerwatu przy źródłach Wisły. Projektem tym, do którego inicjatywę dał Przewodniczący Komisji Międzyoddziałowej Zachodnio-Beskidzkiej prof. K. Sosnowski, interesuje się P. T. T. bardzo żywo i udziela mu swego poparcia.

Zjazd Delegatów powziął w 1931 r. w sprawach dotyczących niniejszego działu następujące uchwały:

Na wniosek Zarządu Głównego:

1. Zjazd Delegatów z przykrością stwierdza, że pomimo utworzenia po stronie polskiej Pienin Parku Narodowego (rezerwatu) — po stronie czechosłowackiej Park ten wbrew przyrzeczeniom dotąd nie został zrealizowany. Natomiast zauważono na terenie przyszłego Parku po stronie czechosłowackiej przeprowadzanie w dalszym ciągu w ostatnich latach wyrębów leśnych, które naruszają szatę roślinną przełomu Dunajca po stronie czechosłowackiej, podczas, gdy szata ta po stronie polskiej jest troskliwie chroniona.

Wobec tego Zjazd Delegatów zwraca się do Rządu Polskiego z prośbą o wywarcie odpowiedniego nacisku na miarodajne czynniki czechosłowackie w celu najszybszego zrealizowania w Pieninach czechosłowackich Parku Narodowego.

Ponadto Zjazd Delegatów poleca Zarządowi Głównemu poczynić starania w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, aby przy układaniu konwencyj z Czechosłowacją o ruchu granicznym w Pieninach rozwiązano zagadnienie drogi pienińskiej w duchu ochrony przyrody, a w szczególności aby jej nie rozszerzano ponad obecną szerokość, aby nie dopuszczano na niej ruchu samochodowego i motocyklowego, wreszcie aby zastrzeżono zakaz ruchu łodzi motorowych na Dunajcu.

2. Zjazd Delegatów z żywem zaniepokojeniem stwierdza niekorzystne objawy na polu ochrony przyrody gór i akcji tworzenia pogranicznych górskich Parków Narodowych po stronie czechosłowackiej, a zwłaszcza w Tatrach i Pieninach, które pojawiły się w ostatnich latach.

Nieustannie powtarzające się projekty budowy kolejek szczytowych (np. na Garłuch, Łomnicę, Rysy i t. p.) plany budowy wielkich schronisk szczytowych, przeprowadzone lub rozpoczęte budowy dróg w głąb dolin tatrzańskich (jak w dolinie Koprowej), pojawianie się nieodpowiednich napisów i reklam w głębi gór itd. stoją w jaskrawej sprzeczności z uchwalonemi przez Polskie Towarzystwo Tatrzańskie i Klub Czeskosłowackich Turystów oraz Asocjację Słowiańskich Towarzystw Turystycznych zasadami ochrony przyrody górskiej i organizacji pogranicznych Parków Narodowych, opartemi o protokół Polskiej i Czeskiej Akademji Umiejętności. Przez wykonanie takich projektów może cała idea pogranicznych Parków Narodowych być narażona na udaremnienie, a istniejąca ścisła współpraca organizacyj turystycznych polskich i czechosłowackich zostanie podważoną ku wielkiej szkodzie Słowiańszczyzny.

Wobec rozpoczętej w prasie czechosłowackiej dyskusji na temat odezwy do turystów czechosłowackich, ogłoszonej przez wiceprezesa P. T. T. prof. W. Goetla w roczniku „Wierchów“ 1930 Zjazd Delegatów poleca Zarządowi Głównemu przeprowadzenie nadal najenergiczniejszej akcji, celem przedstawienia czynnikom turystycznym czeskosłowackim stanowiska P. T. T. w tej sprawie oraz o wniesienie całości sprawy na forum międzynarodowe we wszystkich kompetentnych instancjach.

3. Zjazd Delegatów poleca Zarządowi Głównemu wystąpić z inicjatywą, aby zwierzyna w Tatrach i Beskidach była stale należycie chroniona.

Nadto Zjazd Delegatów poleca Zarządowi Głównemu, ażeby ze względu na nagłość sprawy poczynił w Ministerstwie Rolnictwa energiczne kroki w kierunku odbycia konferencji ministerjalnej z reprezentacją P. T. T. i Małopolskiego Tow. we Lwowie oraz Krakowie nad tymi przepisami nowelizowanej obecnie ustawy łowieckiej, które dotyczą ochrony zwierzyny łowieckiej w okręgach łowieckich, wchodzących w skład przyszłych rezerwatów przyrody.

4. Zjazd Delegatów poleca Zarządowi Głównemu, aby zwrócił się do Ministerstwa Rolnictwa z prośbą o wydanie zakazu polowania na niedźwiedzie na terenie Karpat Wschodnich, a to w związku z grożącem wytępieniem tego charakterystycznego przedstawiciela fauny lasów wschodnio-beskidzkich. Z uwagi na znaczne zmniejszenie się ilości żbików oraz wszystkich gatunków orła na terenie gór polskich oraz uwzględniając fakt, iż w innych krajach orły są bezwzględnie chronione, Zjazd Delegatów poleca Za-

rządowi Głównemu, aby łącznie z postulatem poprzednim zwrócił się do Min. Rolnictwa z prośbą o wydanie zakazu zabijania żbika i wszystkich gatunków orła.

5. Zjazd Delegatów poleca Zarządowi Głównemu, aby w porozumieniu z Państw. Radą Ochrony Przyrody poczynił starania u kompetentnych czynników rządowych o utworzenie wielkiego rezerwatu kosodrzewinowego w Karpatach Wschodnich mając na uwadze przedewszystkiem okolicę Palenicy w paśmie Czywczyńskim.

6. Zjazd Delegatów przyjmuje z zadowoleniem do wiadomości zainicjowanie prac nad słownikiem geograficznym przez Towarzystwo Krajoznawcze przy współudziale prof dr. W. Goetla, przyczem uwzględnić należy sprawę terminologji turystycznej i nomenklatury górskiej, przytem należy zapewnić współudział w pracach przedstawicielom Oddziałów P. T. T. w komisjach regjonalnych.

7. Zjazd Delegatów poleca Zarządowi Głównemu zwrócić się do M. W. R. i O. P. aby z uwagi na rozwój i znaczenie turystyki znalazła ona w podręcznikach szkolnych uwzględnienia przy szczególnem zwróceniu uwagi na ideologję turystyki.

Na wniosek Oddziału w Stanisławowie:

8. Zjazd Delegatów uznaje konieczność zwrócenia uwagi na ochronę przyrody przez Wojewódzkie Komisje Turystyczne.

Na wniosek II Podkomisji Zach.-Beskidzkiej:

9. Zarząd Główny P. T. T. zwoła jeszcze w ciągu maja br. zebranie delegatów Oddziałów Pienińskiego, Sandeckiego, Krynickiego, Zakopiańskiego i Rabczańskiego pod przewodnictwem delegata Zarządu Głównego P. T. T. przy współudziale przedstawiciela władzy politycznej do Nowego Targu, celem uregulowania łódkarstwa w Pieninach.

Na wniosek dr. M. Orłowicza:

10. Zjazd Delegatów poleca Zarządowi Głównemu rozwinięcie akcji w kierunku: *a*) ożywienia działalności Ligi Ochrony Przyrody i koordynacji tej działalności z działalnością P. T. T. w tej dziedzinie. *b*) oparcia i współdziałania oddziałów miejscowych Ligi Ochrony Przyrody o oddziały miejscowe P. T. T. szczególnie w województwach, na terenie których leżą Karpaty. O ile warunki te nie zostaną spełnione, należy rozważyć wystąpienie P. T. T. z Ligi Ochrony Przyrody.

Na wniosek dyr. T. Malickiego:

11. Zjazd Delegatów P. T. T. zwraca się do organizacyj o typie regjonalnym na Podhalu, jak „Związek Podhalan" itp. tudzież do Muzeów Regjonalnych, aby te zwróciły baczną uwagę na inscenizowane i demonstrowane gościom zagranicznym i wycieczkom widowiska ludowe, jak: tańce ludowe, weseliska itp. Zjazd Delegatów pozwala sobie zwrócić tym Towarzystwom i Muzeom uwagę, iż wiele tych widowisk zatraca prawdę etnograficzną na korzyść naleciałości mających bardzo mało wspólnoty z prawdą i istotnem pięknem bezpośredniej twórczości ludowej.

VII. ZWIĄZEK POLSKICH TOWARZYSTW TURYSTYCZNYCH.

Podobnie jak w latach poprzednich okazała się w roku sprawozdawczym nader dodatnia działalność Związku, co zawdzięczać należy w pierwszym rzędzie celowej i usilnej pracy p. Stanisława Osieckiego, prezesa Związku a wiceprezesa P. T. T. Sekretarzem Związku był p. dr. Mieczysław Orłowicz, długoletni członek Zarządu i członek honorowy P. T. T.

Do Związku należały następujące Towarzystwa:

a) Członkowie zwyczajni: 1) Polskie Tow. Tatrzańskie w Krakowie (15.600 członków), 2) Polskie Tow. Krajoznawcze — Touring Klub w Warszawie (5.000 członków), 3) Automobilklub Polski w Warszawie wraz z Klubami afiljowanymi (3·000 członków), 4) Polski Związek Turystyczny w Krakowie (500 członków), 5) Podolskie Tow. Turystyczno-Krajoznawcze w Tarnopolu (1.000 członków), 6) Polski Touring Klub w Warszawie (1.500 członków), 7) Wołyńskie Tow. Krajoznawcze i Opieki nad zabytkami Przeszłości w Łucku (600 członków), 8) Polski Związek Motocyklowy w Warszawie (300 członków), 9) Związek Uzdrowisk Polskich w Warszawie, 10) Tow. Turystyczne „Beskidenverein" w Bielsku (2.500 członków).

b) Członkowie nadzwyczajni:

1) Śląska Wojewódzka Komisja Turystyczna w Katowicach, 2) Tow. Uniwersytetu Robotniczego (Sekcja Wycieczkowa) w Warszawie, 3) Muzeum Tatrzańskie w Zakopanem.

Do Zarządu Związku należeli z ramienia P. T. T. pp.: dr. Goetel, dr. Majewski, mjr. Romaniszyn, dr. Smoluchowski, dr. Stolfa. Zastępcy: Kazimierz Drewniowski, Bohdan Dzięciołowski, Jan Jaroszyński, Kornel Kubacki i Achilles Rosenkranz.

Do obecnej chwili nie ukazało się jeszcze sprawozdanie roczne Z. P. T. T.

Z protokołów posiedzeń jego Zarządu możemy jednak mieć pogląd na to, co zostało zdziałane i jakie są zamierzenia na przyszłość.

Przedewszystkiem należy wyróżnić tak ważną dla członków P. T. T. sprawę zniżek kolejowych. Związkowi udało się uzyskać rozszerzenie zniżek na szereg dalszych stacyj i mamy nadzieję, że słuszne postulaty poszczególnych Oddziałów co do rozszerzenia uprawnienia do zniżek na jeszcze dalsze stacje kolejowe znajdą poparcie Związku i na tej podstawie zostaną przyjęte przez Ministerstwo Komunikacji.

Pozatem do ważniejszych zadań Związku w okresie sprawozdawczym, należało uczestniczenie za pośrednictwem prezesa p. Osieckiego w ankiecie w sprawie rozwoju Karpat Wschodnich, zwołanej na dnie 29, 30 i 31 maja 1931 do Stanisławowa, zainicjowanej jeszcze w r. 1929 przez Z. P. T. T.

Komitet Wykonawczy Związku opracował kontr-projekt ustawy o popieraniu turystyki, który został rozesłany do uzgodnienia wszystkim Towarzystwom Związkowym, a następnie przesłany do Ministerstwa Robót Publicznych jako wniosek do szczegółowego opracowania ustawy.

Omawiano i opracowano projekt zmiany statutu Z. P. T. T., rozważano dość wyczerpująco sprawę przyjęcia do Z. P. T. T. w charakterze członków zwyczajnych P. Z. N. i P. Z. Zeglarskiego.

Z. P. T. T. brał udział za pośrednictwem p. Osieckiego, jako swego reprezentanta w Zjeździe Asocjacji Słowiańskich Towarzystw Turystycznych, odbytym we Lwowie w dniach 11, 12 i 13 września 1931 r. i t. p.

W r. z. zabiegał Związek o subwencję Ministerstwa Robót Publicznych na utworzenie biura informacyjno-turystycznego przy Z. P. T. T. Gdy jednak starania te nie powiodły się, uchwalił Zarząd Związku biuro to narazie własnemi siłami utworzyć, asygnując na ten cel 6.000 zł.

VIII. ASOCJACJA SŁOWIAŃSKICH TOWARZYSTW TURYSTYCZNYCH.

Sprawozdanie z VI. Zjazdu Rady Asocjacji Słowiańskich Towarzystw Turystycznych, który odbył się w Polsce w dniach 11—17 września 1931 r. umieszczone zostało w kronice „Wierchów“ t. IX. na stronie 168, przeto nie powtarzamy go na tem miejscu, podając jedynie następujące na tym Zjeździe zapadłe ważniejsze uchwały:

1) VI. Zjazd Rady A. S. T. przyjmuje z radością wiadomość o posuwaniu się naprzód sprawy ustawy o ochronie przyrody, w pracach ciał ustawodawczych w Polsce i w Czechosłowacji, a w szczególności o jednomyślnem przyjęciu przez polską komisję oświatową Sejmu, nagłości wniosku w sprawie przyspieszenia prac nad uchwaleniem tej ustawy przez parlament polski i zwraca się do czynników miarodajnych obu państw z apelem o możliwie szybkie zrealizowanie tych ustaw, pierwszorzędnego znaczenia dla turystyki. (Wniosek P. T. T.

2) VI. Zjazd Rady A. S. T. wyraża głęboką radość z powodu utworzenia w grupie górskiej Pienin, na pograniczu polsko-czeskosłowackiem Parku Narodowego po stronie polskiej i zwraca się z gorącym apelem do kompetentnych czynników czeskosłowackich, o przyspieszenie definitywnej zamiany państwowego obszaru leśnego po czeskosłowackiej stronie nad przełomem Dunajca na rezerwat, przez co zostanie ostatecznie zrealizowany pierwszy słowiański pograniczny Park Narodowy. (Wniosek prof. dr. Goetla).

3) Zważywszy na wzrastający stale ruch turystyczny w Tatrach i grożące stąd górom tym niebezpieczeństwo coraz większego zniszczenia, oraz opierając się na rosnącem wciąż zainteresowaniu społeczeństwa polskiego i czechosłowackiego, przygotowaniami do stworzenia Tatrzańskiego Parku Narodowego VI. Zjazd Rady A. S. T., zwraca się do czynników oficjalnych i społecznych w Polsce i w Czechosłowacji z prośbą o poczynienie wszelkich możliwych kroków celem przyspieszenia utworzenia Parku Narodowego na terenie całych Tatr, będących jedną z najpiękniejszych krajobrazowo, najciekawszych naukowo i najważniejszych pod względem turystycznym pogranicznych grup górskich w Słowiańszczyźnie. (Wniosek P. T. T.).

4) VI. Zjazd Rady A. S. T. wyraża żywe zadowolenie i podziękowanie dla czynników miarodajnych w Jugosławji za prace, podjęte około utworzenia Parków Narodowych w grupie Triglavu, w Plitvickich jeziorach, na Velebicie i na wyspie Rab. (Wniosek prof. dra Goetla).

5) VI. Zjazd Rady A. S. T. stwierdza z zadowoleniem coraz żywiej rozwijającą się

współpracę Towarzystw, należących do A. S. T., oraz zbliżenie przyjacielskie między turystami zrzeszonych krajów.

Rada A. S. T. uważa za pożądane przedsięwzięcie już teraz takich poczynań, któreby umożliwiły szybszą realizację celów A. S. T. — W tym celu Rada uważa za wskazane:

a) rozwinięcie znacznie zwiększonej propagandy turystyki krajów słowiańskich pismem, odczytami, kinem, radjem i t. p.

b) usilne starania o uzyskanie drogą wzajemności zniżek paszportowych i kolejowych w krajach słowiańskich dla członków Towarzystw zrzeszonych w A. S. T.

c) urządzanie wycieczek górskich do krajów słowiańskich dla pewnej ograniczonej grupy uświadomionych ideowo turystów, pod specjalną opieką klubu turystycznego kraju zwiedzanego przez tę wycieczkę. (Wniosek P. T. T.).

6) VI. Zjazd Rady A. S. T. uważa za pożądane, aby w organach Towarzystw zrzeszonych, pomieszczano krótkie sprawozdania o działalności pozostałych Towarzystw związkowych, dające obraz ich prac i organizacji, a to albo w związku z ich rocznemi walnemi zgromadzeniami albo na podstawie sprawozdań, pomieszczonych w protokole Rady A. S. T., oraz sprawozdań z działalności A. S. T. na podstawie protokołu jej zjazdu.

Niezależnie od tych sprawozdań zrzeszone Towarzystwa, winny komunikować sobie bezpośrednio lub za pośrednictwem Sekretarjatu A. S. T. ważniejsze wiadomości ze swojej działalności. (Wniosek dr. Orłowicza z poprawką prez. Osieckiego).

7) VI. Zjazd Rady A. S. T. zwraca się ponownie do zrzeszonych w A. S. T. Stowarzyszeń o rozwinięcie energicznych starań, aby kontrola paszportowa i celna w ich krajach co do zagranicznych turystów była prowadzona z wielkim taktem i umiarem, zwłaszcza podczas pieszych wycieczek wysokogórskich.

Jednocześnie Zjazd Rady zaleca zrzeszonym Towarzystwom przypominanie swoim członkom obowiązku przestrzegania przepisów celnych i konwencyjnych, oraz zachowania należytej uprzejmości w stosunku do funkcjonarjuszów pogranicznych, wykonywujących swoje obowiązki. (Wniosek P. T. T. z poprawką prezesa Osieckiego).

8) Sekretarjat A. S. T. ma przynajmniej raz na rok rozsyłać komunikaty o działalności A. S. T. w językach angielskim, niemieckim i francuskim, podające też skład A. S. T. i jej organów. Komunikaty takie mają otrzymywać wszystkie zagraniczne Kluby alpejskie, Touring-kluby, międzynarodowe organizacje turystyczne i redakcje czasopism, almanachów turystycznych. (Wniosek dra Orłowicza).

9) VI. Zjazd Rady A. S. T. zaleca Towarzystwom zrzeszonym, dołożenie starań o zalegalizowanie działalności we wszystkich państwach objętych porozumieniem przez wniesienie jej statutu do wiadomości, względnie zatwierdzenia u władz w Bułgarji, w Czechosłowacji, w Jugosławji i w Polsce. W statucie ma być wyraźnie zastrzeżone, że Asocjacja jest osobą prawną. Do statutu będą wprowadzone takie postanowienia i modyfikacje, jakie okażą się potrzebne do zatwierdzenia statutu w danem państwie na podstawie uchwały stałego Sekretarjatu. (Wniosek dra M. Orłowicza).

10) VI. Zjazd Rady A. S T. postanawia wprowadzić do porządków dziennych przyszłych Zjazdów Rady krótkie sprawozdania Towarzystw zrzeszonych, dające obraz ich prac i rozwoju w ostatnim roku, z podaniem potrzebnych cyfr statystycznych, które to sprawozdania mają być pomieszczane w protokole Zjazdu Rady. (Wniosek dra M. Orłowicza).

11) VI. Zjazd Rady A. S. T., poleca Towarzystwom zrzeszonym zaopiekowanie się ruchem turystycznym młodzieży przez stworzenie opartych o te Towarzystwa stowarzyszeń młodzieży, po zapoznaniu się z organizacją „Junačevski Turističeski Sajuz“ w Bułgarji. Równocześnie należy poczynić starania, aby w krajach, gdzie istnieją ograniczenia dla młodzieży szkolnej w przynależności do Towarzystw Związkowych w charakterze uczestników, ograniczenia takie zostały zniesione. (Wniosek dra M. Orłowicza).

12) Wyrażając uznanie dla inicjatywy K. C. S. T. w związku z wystawą turystyki w Pardubicach, Rada A. S. T. uważa za pożądane, aby w krajach reprezentowanych w Asocjacji powstały Muzea Turystyczne, których zawiązkiem mogłyby być eksponaty, zbierane dla rozmaitych wystaw turystycznych. (Wniosek dr. M. Orłowicza).

13) VI. Zjazd Rady A. S. T. uważa za celowe stworzenie w państwach słowiańskich państwowych urzędów turystycznych, centralizujących agendy rozmaitych władz zarówno w dziedzinie opieki nad turystyką wewnętrzną, towarzystwami turystycznemi, przemysłem turystycznym, jak i propagandy turystycznej danego państwa zagranicą. Urzędy te powinny posiadać autonomję, a jako ich organy doradcze powinny być powołane do życia Państwowe Rady Turystyczne, do których zostaliby też powołani reprezentanci największych Towarzystw turystycznych w państwie. (Wniosek dr. M. Orłowicza).

14) VI. Zjazd Rady A. S. T. uważa za zupełnie słuszną zasadę, przyjętą obecnie w Polsce, jako punkt wyjścia projektu ustawy o popieraniu turystyki, aby na samorządy w miejscowościach, rozwijających się jako stacje turystyczne i ciągnących zyski z ruchu turystycznego, oraz na rozmaite przedsiębiorstwa z dziedziny przemysłu turystycznego (np. hotele, pensjonaty, restauracje, autobusy i inne zakłady komunikacyj, zakłady kąpielowe, biura podróży i t. p.) nałożyć pewne obowiązkowe opłaty, a powstały w ten sposób fundusz użyczać na inwestycje turystyczne przy pomocy Towarzystw turystycznych i propagandę turystyczną przy pomocy t. zw. Syndykatów Inicjatywy. Rada postanawia zainicjować akcję w kierunku wprowadzenia tego rodzaju ustaw, stwarzających podstawę materjalną dla rozwoju turystyki i urządzeń turystycznych we wszystkich państwach reprezentowanych w Asocjacji. (Wniosek dra M. Orłowicza).

15) VI. Zjazd Rady A. S. T. przyjmuje z radością do wiadomości poczynania, zmierzające do rozszerzenia polsko-czechosłowackiego pasa turystycznego i wyraża nadzieję, że usiłowania Towarzystw Turystycznych w kierunku spełnienia tego istotnie ważnego dla rozwoju całej turystyki słowiańskiej postulatu — znajdą zrozumienie i przychylne poparcie u czynników oficjalnych polskich i czechosłowackich. (Wniosek P. T. T.).

16) VI. Zjazd Rady A. S. T. wyraża na wniosek delegacyj bułgarskiej, czechosłowackiej i jugosłowiańskiej Pol. Tow. Tatrzańskiemu uznanie i podziękowanie za korzystne dla rozwoju międzynarodowych stosunków alpinistycznych przeprowadzenie akcji na terenie Komisji Studjów Międzynarodowej Konferencji Alpinistycznej. Rada A. S. T. powierza w dalszym ciągu Pol. Tow. Tatrzańskiemu reprezentowanie interesów całej A. S. T. w łonie wybranej na Kongresie turystyki i alpinizmu w Budapeszcie (wrzesień 1931), Komisji Przygotowawczej Międzynarodowego Kongresu Alpinistycznego w Chamonix (1932).

Nadto przyjęto opracowany przez sekretarza Zarządu Głównego P. T. T. dr. E. Stolfę szczegółowy regulamin Rady A. S. T.

IX. MIĘDZYNARODOWE POROZUMIENIE ALPINISTYCZNE.

W przeszłorocznem sprawozdaniu podaliśmy szczegółową notatkę o odbytej latem 1930 roku międzynarodowej konferencji tow. turystyki górskiej w Zakopanem. Konferencja ta wybrała Komisję Studjów, która miała prowadzić dalsze prace przygotowawcze, mające na celu opracowanie zasad organizacyjnych mającej się założyć Federacji tow. alpinistycznych i turystyki górskiej. Komisja Studjów napotkała jednak cały szereg trudności w swej pracy, do czego niemało przyczyniło się rozesłanie bez uprzedniego porozumienia z Komisją zaproszenia na Międzynarodowy kongres alpinistyczny i turystyczny w Budapeszcie, organizowany przez Związek Węgierski Tow. Turystycznych. Różne komplikacje jakie mogły wyniknąć z powyższej sprawy, zostały zażegnane przez fakt, że towarzystwa, skupione przy Komisji Studjów, wyłonionej w Zakopanem, postanowiły wziąć gremjalny udział w Kongresie w Budapeszcie. Kongres ten, który miał się stać do pewnego stopnia konkurencją dla akcji rozpoczętej w Zakopanem, pod wpływem powziętych w przeddzień jego otwarcia uchwał Komisji Studjów oraz po zaznaczeniu jako warunku wzięcia w nim udziału przez towarzystwa zrzeszone przy Komisji Studjów, że komitet organizacyjny kongresu w Budapeszcie uzna ten kongres za ciąg dalszy niejako konfereneji alpinistycznej w Zakopanem, powziął szereg uchwał, z których uchwała organizacyjna postanowiła powołać do życia Komitet przygotowawczy Międzynarodowego kongresu alpinizmu i turystyki górskiej, który ma zostać przygotowany przez Klub Alpejski Francuski na lato 1932 w Chamonix. Kongres ponadto zajmował się bieżącemi sprawami turystyki górskiej, jak: ratownictwo w górach, sprawy ułatwień granicznych, ochrony przyrody górskiej i t. d. W kongresie wzięli również udział przedstawiciele towarzystw alpinistycznych: niemiecko-austrjackiego, szwajcarskiego i (nieoficjalnie) angielskiego. Do Komitetu organizacyjnego Kongresu w Chamonix weszli jako przewodniczący: Club Alpin Francais, jako wiceprzewodniczący: Svenska Fjällklubben względnie Svenska Turistföreningen oraz Deutsch- und Oesterreichischer Alpenverein, zaś jako sekretarze generalni: Polskie Tow. Tatrzańskie i Magyar Turista Szövetseg. Polskie Tow. Tatrzańskie otrzymało w całej tej akcji mandat do reprezentowania wszystkich towarzystw słowiańskich, zrzeszonych w Asocjacji Słowiańskich Tow. Turystycznych. Komitet organizacyjny Kongresu w Chamonix drogą korespondencji porozumiał się z towarzystwami, które w Budapeszcie przystąpiły do akcji jemu powierzonej, i tą drogą ustalił szczegółowy program Kongresu, pomyślany w ten sposób, że praca odbywać się będzie w 10 komisjach, z których każda będzie się zajmowała osobną grupą zagadnień, związanych z turystyką górską i alpinizmem. Wśród

tych komisyj, jedna z nich zajmie się sprawami organizacyjnemi i na niej leżeć będzie obowiązek przygotowania zasad przyszłej Międzynarodowej Federacji Alpinistycznej.

Pierwszy to raz w dziejach turystyki górskiej zgrupowania alpinistyczne, obejmujące tak różne narodowości, spotykają się na platformie międzynarodowego porozumienia. P. T. T. widzieć powinno w całej tej działalności powolne realizowanie się powziętej na wniosek swego delegata dr. M. Orłowicza uchwały A. S. T. T. z 1926 r. Jeżeli w całej pracy przygotowawczej potrafiliśmy z naszej strony uniknąć wielu trudności i komplikacyj, to zawdzięczać to należy z jednej strony wydatnej pomocy i solidarnemu poparciu Klubu Alpejskiego Francuskiego oraz szwedzkich organizacyj turystycznych, jak również wybitnej opiece, udzielonej całej pracy P. T. T. na tem polu przez nasze Min. Spraw Zagranicznych. W akcji zorganizowania międzynarodowego porozumienia alpinistycznego odgrywa P. T. T. od samego początku rolę nadzwyczaj czynną.

SPRAWOZDANIA ODDZIAŁÓW, KÓŁ I SEKCYJ
POLSKIEGO TOWARZYSTWA TATRZAŃSKIEGO
z działalności za rok 1931 [1]).

Oddział w Bielsku.

Młody oddział P. T. T. w Bielsku osiągnął w roku 1931 rekord co do liczby członków, liczył ich bowiem 3.001, a z Kołem w Dziedzicach 3.326.

Obrót kasowy wynosił 73.143·60 zł., z czego przeznaczono na budowę schroniska 45.000 zł., resztę przypada na wkładki do Głównego Zarządu oraz koszta administracyjne i inne wydatki.

Rozrost tutejszego Oddziału wynika stąd, że przemysłowe miasto Bielsko ma wysoką kulturę turystyczną, tak, że turystyka w Bielsku nie uchodzi za coś nadzwyczajnego ale staje się konieczną potrzebą najszerszych warstw.

W skład pierwszego Zarządu bielskiego oddziału wchodzili w r. 1931 następujący członkowie: prof. gimn. Zygmunt Lubertowicz prezes, inż. Kazimierz Markiewicz i radca dr. Józef Minasowicz wiceprezesi, Aleksander Hatłas sekretarz i skarbnik, i członkowie: prof. Henryk Boryczka, prof. Oskar Czaputa, dr. Eustachy Kaczmarz, ks. Ludwik Kojzar, prezes Koła w Dziedzicach, ks. Lasota z Jaworza, ks. ppułk. Antoni Miodoński, dyr. Otton Schoppa, Florjan Suchanek.

Komisję Rewizyjną tworzyli: dr. Bartłomiej Gofron, Franciszek Gabzdyl i Jan Kożdoń.

W ciągu roku zrezygnował z godności członka Zarządu p. inż. Kazimierz Markiewicz.

Oddział liczył cztery sekcje, a to: 1) Sekcję budowy schroniska, 2) Sekcję wystawową, 3) Sekcję wycieczkową, 4) Sekcję propagandową. Rok 1931 był dla młodego Oddziału okresem ciężkiej, ale pożytecznej i nader owocnej pracy. W ubiegłym roku gościł Oddział u siebie Zarząd Główny wraz z delegatami P. T. T. z całej Polski na wiosennem zgromadzeniu Zjazdu Delegatów P. T. T. w gościnnych murach Państwowej Szkoły Przewysłowej oraz Polskiego Gimnazjum.

Oddział brał też udział w zeszłorocznej wystawie w Bielsku razem z innemi towarzystwami turystycznemi.

W roku sprawozdawczym prowadzili członkowie Sekcji turystycznej 12 wycieczek w góry, z nich jedną w Tatry, jedną na Babią Górę a dwie narciarskie. Pozatem ścisły Zarząd zwiedził przydzielony teren Oddziałowi.

W akcji propagandowej prezes Oddziału p. Lubertowicz uzyskał trzy arkusze miejsca w lokalnej „Kronice Śląska Cieszyńskiege", w której umieścił pięknie ilustrowany artykuł p. t. „Turystyka w Beskidach". Cała ta obficie ilustrowana Kronika, wybitnie zachęca do turystyki i obejmuje na ten temat artykuły, ilustracje i poezje. Na temat turystyki napisał również prezes dwanaście fejletonów w piśmie tygodniowem Śląska Cieszyńskiego

---

[1]) Ugrupowanie według porządku alfabetycznego siedzib Oddziałów. — Szczegóły dotyczące robót w górach wykonanych przez Oddziały podane są powyżej, w dziale „Roboty w górach".

p. t. „Zjednoczenie“, a artykuł p. t. „Tragedje tatrzańskie“, ucząc odważnej ale i rozważnej turystyki, ogłosił w „Iskrach“ warszawskich.

Protokół Komisji Rewizyjnej. Dnia 18 lutego 1932 członkowie Komisji Rewizyjnej P. T. T. Oddziału w Bielsku dokonali rewizji strony finansowej działalności tegoż Towarzystwa, przyczem po dokładnem i szczegółowem sprawdzeniu ksiąg, rachunków i dokumentów jednomyślnie stwierdzili:

Oddział prowadzi następujące księgi: 1) księgę członków, w której oprócz dat osobistych danego członka figuruje w przychodzie uiszczona wkładka na rok administracyjny, 2) księgę kasową główną obejmującą przychody i rozchody foljami księgi członków, 3) księgę wydanych legitymacyj kolejowych, 4) księgę kasową budowy schroniska w Zwardoniu. Przychód księgi kasowej obejmuje kwotę 73.143·60 zł., rozchód 71.592·15 zł., saldo na r. 1932 1.551·45 zł. Przychód księgi budowy schroniska 50.200·00 zł., rozchód 45.114·54 zł., saldo 5.086·46 zł.

Zamknięcie ksiąg nastąpiło z dniem 31 grudnia 1931 r. Komisja Rewizyjna, chcąc zarazem przekonać się o wysokości salda kasowego w dniu 18 lutego b. r. dokonała prowizorycznego zamknięcia i przekonała się, że saldo w danym dniu wynosi 124·45 zł., które w gotówce zastano.

Koło w Dziedzicach.

Koło istnieje od r. 1927. Skład Zarządu, wybranego 3 lutego 1931 r. był następujący: ks. Ludwik Kojzar prezes, Paweł Pończa zastępca prezesa, Jan Siwy sekretarz, Anna Michalikówna skarbnik. Zarząd odbył 6 posiedzeń zwyczajnych. W łonie Zarządu utworzono Komisję wycieczkową i propagandową.

Komisja wycieczkowa zorganizowała kilka wspólnych wycieczek do źródeł Wisły, na Stożek, Baranią i inne szczyty.

Komisja propagandowa wystarała się w Dyrekcji kolejowej w Krakowie o pozwolenie na wywieszenie gablotki na ścianie budynku stacyjnego w Dziedzicach, w której umieściła mapę orjentacyjną i różne zdjęcia fotograficzne, wykonane z okazji wycieczek przez p. Pończę. Oprócz tego umieszcza się w niej komunikaty Zarządu Głównego i okólniki Zarządu Koła.

Zarząd popierał także ruch turystyczny w łonie innych Towarzystw przez udzielanie im wsparć pieniężnych. Ponadto przystąpił Zarząd do zorganizowania Sekcji Narciarskiej. Członków liczyło Koło w r. 1931 325.

Dochód ze saldem z r. 1930 w wysokości 2.448·60 zł. wynosi 9.161·10 zł., rozchód 4.220·00 zł. Gotówka kasowa wynosi zatem na końcu 1931 r. 4.941·10 zł.

Posiedzenia Zarządu odbywają się w lokalu Koła miejscowego Z. O. K. Z. Sekretarjat mieści się w Banku Cieszyńskim Kredytowym Oddział w Dziedzicach.

Oddział w Bochni.

Oddział bocheński P. T. T. został założony w r. 1928 dzięki inicjatywie i staraniu ks. Walentego Gadowskiego. Teren działalności obejmuje część powiatu limanowskiego, brzeskiego i bocheńskiego.

Skład Zarządu: prezes Piotr Galas, prof. gimn., wiceprezes Marja Paschkowa, sekretarz Bronisław Nowak, prof. gimn. (do 30 czerwca 1931), od 1 lipca Józef Smoliński, prof. gimn., skarbnik Aleksander Piątkowski, naucz. Członkowie Zarządu: Czyżewicz Stanisław, Fischer Stanisław, Han Robert, Tylka Bronisław, Urbanek Józef; zastępcy: Dziurzycki Karol, Janik Władysław, Pilarz Feliks.

Członków zwyczajnych było 55, 1 członek dożywotni (ks. W. Gadowski). członków uczestników 8. Wkładka oddziałowa wynosiła 4 zł., ogólna 12·60 zł. Subwencji nie otrzymano żadnej. Suma dochodów 1.108·92 zł., suma rozchodów 972·72 zł. Suma należności Zarządowi Głównemu z tytułu wkładek członkowskich 423·10 zł., suma wydatków administracyjnych 203·41 zł., roboty w górach 92·00 zł.

Urządzono 1 wycieczkę krajoznawczą do Niepołomic (kościół, zamek, kopiec, puszcza), zwiedzono kopalnię soli w Bochni. Jeden z członków odbył dłuższą wycieczkę na Orawę. W czasie feryj zwiedziło 2 członków dokładnie Pieniny i dalsze okolice oraz Beskid Rabczański. Słotna jesień przeszkodziła planowanym wycieczkom.

Sekretarz Oddziału Bronisław Nowak, narysował mapę terenu działalności Oddziału w podziałce 1:100.000, a ozdobiono ją fotografjami, wykonanemi przez prezesa Oddziału. Dzięki uprzejmości naczelnika stacji a naszego członka, p. Stanisława Łaszkiewicza, po-

wieszono ją w czerwcu 1931 r. na peronie dworca kolejowego w Bochni, gdzie doskonale pełni swą rolę informacyjno-propagandową.

W „Przewodniku Zdrojowo-Turystycznym“ z r. 1931 umieścił sekretarz Br. Nowak artykuł o zabytkach okolic Bochni i o terenie działalności bocheńskiego Oddziału P. T. T. ilustrując go fotografjami, wykonanemi przez prezesa Oddziału.

Sekretarzowi Oddziału, prof. Br. Nowakowi, który od sierpnia 1931 r. objął obowiązki dyrektora gimn. w Żywcu, a od początku powstania Oddziału bocheńskiego P. T. T. pełnił wzorowo funkcje sekretarza, wysłał Zarząd pisemne podziękowanie za pracę dla dobra Oddziału, której się całem sercem oddawał.

W sprawie zagrożonych Kamieni Brodzińskiego interwenjował prezes Oddziału w Starostwie bocheńskim, a interwencja jego odniosła skutek, dzięki życzliwemu zawsze stanowisku p. Ludwika Freindla, tutejszego starosty.

Z powodu zapomogi w kwocie 25 zł. dla Muzeum im. Chałubińskiego w Zakopanem otrzymał Oddział pismo od Zarządu Muzeum, które w myśl życzenia dyrektora Muzeum odczytano na posiedzeniu Zarządu.

W 1931 r. dnia 4 marca stracił Oddział bocheński śp. ks. Piotra Gadulskiego, który mimo podeszłego wieku był członkiem Oddziału od chwili jego założenia. Cześć Jego pamięci!

Oddział „Beskid Śląski“ w Cieszynie.

Walne zebranie naszego Towarzystwa odbyło się dnia 21 lutego 1931 r. Po ustąpieniu z Zarządu członków z Koła bielskiego, którzy w jesieni r. 1930 utworzyli osobny Oddział, okazała się potrzeba uzupełnienia tegoż przez wybór innych. Skład Zarządu w minionym roku administracyjnym był następujący: dr. Jan Galicz, em. dyr. seminarjum w Cieszynie, prezes; Stanisław Sowa, prof. gimn. w Cieszynie, wiceprezes; dr. Jan Kotas, notarjusz w Cieszynie, II wiceprezes; Florjan Balcar, naucz. szk. ćw. w Cieszynie, sekretarz; dr. Jan Zembaty, prof. gimn. w Cieszynie, zast. sekretarza; Jan Gibiec, dyr. Zw. Sp. Roln. w Cieszynie, skarbnik; Adam Sabela, urz. pryw. w Cieszynie, zast. skarbnika. Członkowie Zarządu: Cienciała Jerzy, prof. sem. żeńsk., Czapla Franciszek, prof. gimn., Juraszek Jan, przemysłowiec, Karol Szczepański technik, ks. Jan Sznurowacki, katecheta, dr. Stanisław Udziela, prof. gimn., wszyscy w Cieszynie, Zając Józef, prof. sem. w Bobrku, dr. Paweł Raszka, lekarz, dr. Juljusz Truszkowski, lekarz, obydwaj w Skoczowie i Karol Lipowczan, kier. Sp. Spoż. w Ustroniu. Zarządcą schroniska na Stożku był p. Jerzy Żydek, st. gajowy w Wiśle, restaurację z ramienia Towarzystwa prowadził p. Józef Szymura.

Dla załatwienia spraw bieżących odbył Zarząd 6 posiedzeń i otrzymał i wysłał 210 pism.

S p r a w y o g ó l n e. W Zjeździe Delegatów P. T. T., który się odbył dnia 10 maja 1931 r. w Bielsku było Towarzystwo nasze reprezentowane przez 3 delegatów. W posiedzeniach Zarz. Gł. P. T. T. w Krakowie brał udział prezes dr. Jan Galicz bądź osobiście jako członek, bądź wyręczał go jako delegat dr. Stanisław Udziela.

S p r a w o z d a n i a z k o m i s y j. W minionym roku administracyjnym istniały w Towarzystwie następujące Komisje: Komisja Propagandy, Komisja dla Prac w Górach, Schroniskowa, Ochrony Przyrody i Turystyczna.

K o m i s j a P r o p a g a n d y ograniczyła się w r. 1931 do utrzymywania w Rynku pod wielkiemi podsieniami okna wystawowego, w którem wystawione były wszystkie nasze wydawnictwa.

K o m i s j a d l a P r a c w G ó r a c h nie miała obecnie po rozmieszczeniu tablic orjentacyjnych na dworcach i odnowieniu znaków turystycznych w rejonie Stożka w roku zeszłym szerszego pola do działalności.

K o m i s j a S c h r o n i s k o w a. Do Komisji tej należeli prezes dr. Jan Galicz, prof. St. Sowa i p. J. Żydek. Jak co roku, okazała się i w roku minionym potrzeba dalszego remontu schroniska na Stożku. Inwentarz powiększył się przez zakupno 25 ciepłych koców i 30 sztuk prześcieradeł. Wszystko to pociągnęło za sobą znaczne wydatki. A jednak ciągle jeszcze nie możemy powiedzieć, żeśmy już stanęli u celu, gdyż jeszcze dużo zabiegów i pieniędzy będzie trzeba, ażeby schronisko nasze pod względem celowości urządzeń i komfortu mogło się mierzyć ze schroniskami naszych sąsiadów w zachodniej części kraju.

W y d a w n i c t w a. Nakładem naszego Oddziału pojawił się zapowiedziany od kilku lat „Przewodnik po Beskidzie Śląskim i Śląsku Cieszyńskiem z szczególnem uwzględ-

nieniem miasta Cieszyna". Autorem jest prezes dr. Jan Galicz. Przewodnik ten obejmuje cały Śląk Cieszyński od Baraniej aż po Ostrawicę. Książka obejmuje 256 stron druku, mapkę szlaków turystycznych i plan miasta Cieszyna. Nadto zdobi ją 51 ilustracyj. Cena księgarska wynosi 5·50 zł.; członkowie otrzymują ją u skarbnika p. dyr. Jana Gibca po 4 zł. Drugiem wydawnictwem naszem jest ilustrowany III Rocznik, który oddajemy w ręce naszych członków i szerszej publiczności w nadziei, że obudzi ogólne zainteresowanie.

Stosunek do „Beskidu" w Orłowej. Mimo wielkiej życzliwości, jaką żywimy do bratniego polskiego Towarzystwa w Czechosłowacji, nie mogliśmy mu z powodu dużych własnych wydatków pośpieszyć z pomocą. Z powodu kryzysu także pośrednictwo nasze po stronie polskiej nie przyniosło tym razem żadnych wyników.

Ruch członków. Oddział Cieszyński P. T. T. liczy z końcem 1931 r. 1621 członków. Pod odłączeniu się Bielska i Dziedzic w r. 1930 posiadamy obecnie tylko jedno Koło, mianowicie w Skoczowie liczące 312 członków.

Ruch turystyczny na Stożku. W r. 1931 odwiedziło schronisko nasze około 7000 gości, wpisanych do księgi, i kilkadziesiąt wycieczek szkolnych. Ponieważ jednakże zawsze jeszcze dużo jest takich gości, którzy się z zasady do księgi nie wpisują, między nimi niestety większość Polaków, można bez przesady przyjąć, że schronisko na Stożku zwiedziło około 10.000 ludzi.

Sprawa subwencyj. Mimo starań „Beskid" nasz z wyjątkiem 500 zł., przyznanych nam przez Gminę m. Cieszyna na wydawnictwo „Przewodnika", nie otrzymał z powodu kryzysu gospodarczego w 1931 r. żadnej subwencji

Koło w Skoczowie.

Walne Zebranie P. T. T. Koło Skoczów odbyło się w dniu 23 maja 1931 r. Zarząd ukonstytuował się w następujący sposób: dr. Karol Kisza, mecenas, prezes; dr. Juljusz Truszkowski, lekarz, wiceprezes; Jerzy Wojnar, em. naucz., sekretarz; Władysław Jamróz, hurtownik, skarbnik; członkowie Zarządu: pp. inż. Buzek, Jakubetz Robert, Krpec Aleksander, Konheisner Jan, Morcinek Gustaw, dr. Raszka, Stritzki Juljusz i dyr. Żebrok.

Przy Zarządzie działały następujące Komisje: 1) Komisja dla Prac w Górach, 2) Komisja Propagandy.

Zarząd odbył 4 posiedzenia, na których załatwił cały szereg spraw. Na prośbę Zarządu udzieliły 3 przedsiębiorstwa autobusowe członkom tutejszego Koła 25-procentowej zniżki. Zarząd Koła zwrócił się do Głównego Zarządu w Krakowie z prośbą o uwzględnienie stacji Skoczów przy opracowaniu planu rozszerzenia ulg kolejowych na dalsze stacje. Staraniem Zarządu zostały urządzone 4 wycieczki: 1) wycieczka w Tatry, 2) wycieczka przez Wisłę i Stożek do Jabłonkowa, 3) wycieczka na Kozubową i 4) wycieczka na Grabową. Udział członków nie był jednakże zawsze zadowalający.

Oddział Drohobycko-Borysławski w Drohobyczu.

Dzięki intensywnej propagandzie ilość członków w roku sprawozdawczym podniosła się o 60 procent w stosunku do roku ubiegłego tak, że Oddział nasz liczył w roku 1931 220 członków.

Skład Zarządu był następujący: inż. Marjan Kozłowski, prezes; inż. Świątkiewicz, wiceprezes; inż. Niementowski, sekretarz; dr. Nappe, skarbnik.

W lecie ubiegłego roku otwarliśmy w Truskawcu we własnym lokalu biuro informacyjne i prowadziliśmy podobnie jak roku ubiegłego wycieczki autokarowe. Przystąpiliśmy do zrealizowania planu robót w górach przez wyznaczenie następujących szlaków:

1) z Truskawca przez Popoweską Górę, schronisko w Orowie, Ciuchowy Dział, Urycz (biało - czerwone);

2) z Mraźnicy przez Ciuchowy Dział, do schroniska w Orowie (biało - żółte);

3) ze schroniska „Pod Czarną Górą" przez Połoninkę na Czarną Górę i Perekop, (biało - żółte);

4) ze schroniska „Pod Czarną Górą" przez Krzywy Werch i Widnohę na Paraszkę, (biało - czerwone).

Łączna długość szlaków wyznaczonych przez nas i Koło w Skolem wynosi w roku ubiegłym około 170 km.

Ze względu na wzmożoną frekwencję w schronisku w Orowie powiększyliśmy ilość łóżek i pościeli tak, że obecnie schronisko posiada 15 łóżek piętrowych.

W roku ubiegłym wcieliliśmy do naszego Oddziału świeżo powstałe Koło w Skolem po uprzednim porozumieniu się z Oddziałem w Stanisławowie, do którego to Koło

należało. Wcielenie to było konieczne ze względu na bliski i ustawiczny kontakt w jakim z tym Kołem pozostajemy. Dzięki też temu przegrupowaniu Zarząd Koła w Skolem, wykazał bardzo ożywioną i fachową działalność, jak o tem świadczy sprawozdanie tego Koła.

Na stacji kolejowej w Stryju wywiesiliśmy tablicę orjentacyjną. Sekcja Narciarska i Turystyczna urządzały cały szereg zimowych i lenich wycieczek.

Program naszych prac w górach koncentruje się w dwóch kierunkach: 1) zachodnim, obejmującym zagospodarowanie turystyczne turczańskiego i Sianek; 2) wschodnim, obejmującym zagospodarowanie turystyczne Skolszczyzny i Ławocznego.

ad 1) Utworzenie w Turce n. Stryjem Koła naszego Oddziału, utworzenie w Turce i Siankach stacyj turystycznych, utworzenie w Libuchorze w okolicach Pikuja schroniska, wyznaczenie szlaków: 1) ze Sokolik na Halicz i Bukowe Berdo, stąd graniami do Sianek (przełęcz Użocka); 2) wyznaczenie głównego szlaku karpackiego od Sianek przez Starostynę, Ruski Put, Pikuj, stąd granicą państwa do drogi Klimiec — Niżne Werecki, a stąd szosą do Tucholki.

ad 2) Prace wykonane wspólnie z Kołem w Skolem o czem poniżej w sprawozdaniu tegoż Koła.

Koło w Skolem.

Koło założone z końcem r. 1930 przez Oddział w Stanisławowie przeszło z wiosną 1931 r. na podstawie uchwały Nadzwyczajnego Walnego Zebrania do Oddziału w Drohobyczu.

Skład Zarządu w roku sprawozdawczym był następujący: nadleśniczy Jureczek Józef, prezes, Gruczelak Władysław, wiceprezes, Bonom Herman, sekretarz, Chmułówna Zofja, skarbniczka. Koło liczyło 36 członków.

Zorganizowaliśmy przy Kole Sekcję Narciarską, która rozwijała ożywioną działalność przez urządzenie zawodów i wycieczek.

W r. 1932 przewidujemy wspólnie z Oddziałem w Drohobyczu dalszy ciąg zagospodarowania turystycznego Skolszczyzny i Ławocznego przez:

1) wybudowanie schroniska w Skolem na wzór dworku czarnohorskiego w Worohcie, który będzie stanowił bazę turystyczną dla całej partji Bieszczadów. Dzięki obywatelskiemu stanowisku gminy Skole, jakoteż dzięki obywatelskiemu stanowisku Zarządu dóbr Braci Groedel, realizacja tego planu zaczyna przybierać konkretne formy.

2) Wyznaczenie szlaku z Magóry przez Menczuł, Czyrak, Olszanowiec na Czarną Repę (1288).

3) Wyznaczenie szlaku z Ławocznego od stacji kolejowej w Ławocznem na Jawornik (1123) i w dalszym ciągu granicą państwa na Czarną Repę.

4) Wyznaczenie szlaku od stacji kolejowej w Ławocznem przez Tarnawkę na Trościan.

5) Wyznaczenie szlaku z Ławocznego przez Horb Menczełowski na Jawornik i stąd granicą państwa do Klimca.

6) Utworzenie stacji turystycznej w Ławocznem.

W roku sprawozdawczym wynosił przychód Oddziału 5.847 zł., rozchód 5.800 zł.; a przychód Koła w Skolu 603 zł., rozchód 589 zł.

Oddział w Jarosławiu.

Rok założenia Oddziału 1924. Granice terytorjalne obejmują powiaty: Jarosław, Przeworsk Lubaczów, Przemyśl.

Skład osobowy Zarządu: przewodniczący Wiśniowski Zygmunt, prof. Gimn. I.; zastępca Kostka Władysław, prof. Gimn. I.; sekretarz Skarbowski Kazimierz, prof. gimn. II.; skarbnik Kotzian Bolesław, kierownik kasy skarbowej; członkowie inż. Billy Zygmunt, prof. Państw. Szkoły Budownictwa, kapitan Różański Władysław, Józef Dobrosz-Dąbrowski, prof. Gimn. II., dr. Moses Papierman, prof. Gimn. II., dr. J. Stanecki Mieczysław, adwokat.

Ilość członków zwyczajnych 42. Wysokość wkładki Oddziałowej 1 zł. Suma dochodów 879 zł.; suma rozchodów 504 zł.; suma należności Zarządu Głównego z tytułu wkładek członkowskich 336 zł.; suma wydatków administracyjnych 148 zł. 2 wycieczki w Tatry.

Oddział w Kaliszu.

Oddział P. T. T. w Kaliszu został założony w r. 1931. Granice terytorjalne: powiat kaliski.

Skład osobowy Zarządu: prezes poseł Aleksander Ulrych, wiceprezes prof. St. Nowosielski, sekretarz Helena Staniewska, skarbnik: prof. Zygmunt Charszewski, p. Tarasinowa Katarzyna, prof. Tarasin Jan, prof. Michalski, prof. Staniewski Maurycy, dr. Grabowska Janina.

Liczba członków 30. Wysokość wkładki oddziałowej rocznej 4 zł. Suma dochodów 628·40 zł. Suma rozchodów 603·90 zł. W dniu 1 kwietnia r. u. odbył się jeden odczyt, wygłoszony przez prof. Kazimierza Sosnowskiego, na którym zorganizowane zostało Towarzystwo Tatrzańskie, Oddział w Kaliszu. Słuchaczy biorących udział w odczycie było 360. Oddział Kaliski dopiero w roku bieżącym rozpoczyna działalność intensywniejszą, przyczem w dużym stopniu dopomoże mu przyznanie Kaliszowi praw ulgowej stacji wyjazdowej.

Oddział Górnośląski w Katowicach.

Rok założenia 1924. Granice terytorjalne: Grupa Baraniej Góry aż do Skrzycznego, stąd przez Salmopol i do Równicy i do rzeki Wisły względnie Czarnej Wisełki. Zasięg przyjmowania członków obejmuje Górny Śląsk.

Skład osobowy Zarządu: prezes Zygmunt Żurawski, Wicewojewoda Śląski w st. sp. (Katowice), wiceprezes dr. Bogusław Parczewski, lekarz (Katowice), sekretarz Edmund Kaźmierczak, adwokat (Katowice), skarbnik Bolesław Mroczkowski, adwokat (Katowice). Członkowie: dr. Adam Kocur, prezydent miasta (Katowice), Aleksander Grzywacz, sędzia apelacyjny (Katowice), Alfons Dzięciół, adwokat (Katowice), Stefanja Rutkowska, naucz. gimn. (Katowice), Teodor Ludyga, kupiec (Katowice), Teofil Balcerowicz, restaurator (Katowice), Jan Lipowczan, urzędnik (Katowice), Antoni Kęsa, dyrektor Banku Ludowego (Katowice), Jan Stawski, adwokat (Królewska Huta), Roman Górski, urzędnik (Rybnik), Adam Konopczyński, inżynier (Katowice).

Liczba członków: *a)* zwyczajnych 2.685, *b)* akademickich 38, *c)* uczestników 191, *d)* dożywotnych 4, razem 2.918. Wysokość wkładki Oddziałowej 10 zł. Ogólna składka 18 zł. Suma dochodów (włącznie z subwencjami) 115.613·73 zł., suma rozchodów 115.613·73 zł., suma należności Zarządu Głównego z tytułu wkładek członkowskich 21.577·30 zł., subwencja Województwa Śląskiego 2.000 zł., suma wydatków administracyjnych 9.676·47 zł., suma długów hipotecznych 25.143·13 zł., suma i rodzaj innych długów: 1) wekslowy 2.000 zł., Główny Zarząd P. T. T. 1.784·30 zł.

Wycieczki: Zarząd urządził w końcu kwietnia wycieczkę dziennikarską w celu zapoznania prasy z swemi schroniskami. Wycieczka zwiedziła Dolnę Czarnej Wisełki, Zameczek Pana Prezydenta w Wiśle i schronisko na Równicy. Ilość uczestników: 18-tu.

Oddział pozatem wycieczek nie urządzał, ponieważ wycieczki urządzane w roku 1930 nie cieszyły się prawie żadną frekwencją. Natomiast Koła Miejscowe urządzały zbiorowe wycieczki w Beskidy Zachodnie i w Tatry; z wycieczek tych należy wymienić trzy wycieczki urządzone przez Koło Miejscowe w Rybniku a mianowicie: w Wysokie Tatry 7 dni, uczestników 8; w Niżne Tatry 4 dni, uczestników 5; w Małą Fatrę 3 dni, uczestników 3. Schronisko na Równicy odwiedziło około 8.800 turystów z których 853 nocowało. Schronisko na Baraniej Górze gościło przeszło 9.000 turystów z których 2.900 nocowało.

Odczyty: Koło Miejscowe w Rybniku urządziło dwa odczyty z przeźroczami. Dalsze odczyty się nie odbyły. Jednakże w prasie ukazują się perjodycznie komunikaty, w których członków zawiadamia się o wszystkich aktualnych sprawach.

Zebrania członków: Walne Zgromadzenie 1. Zebrania Zarządu 4. Posiedzeń Komitetu Wykonawczego 35.

Bibljoteka: Oddział posiada roczniki „Wierchów“, „Taternika“, różne przewodniki oraz mapy Beskidu i Tatr. Koło Miejscowe w Rybniku posiada bibljotekę, składającą się z przeszło 200 tomów oraz większą ilość przeźroczy.

Prace w górach: Koszta znaczenia i konserwacji 595·50 zł. Oddział posiada dwa schroniska na Baraniej Górze, własność Skarbu Państwa, i na Równicy, własność O. G. P. T. T. Schronisko pod Baranią Górą dzierżawi jak dotychczas p. Karol Kroker z Wisły. Schronisko na Równicy przejął O. G. P. T. T. od 31 kwietnia 1931 roku we własny zarząd. W schronisku pod Baranią Górą prócz regularnie powtarzających się remontów, nie wykonano żadnych ważniejszych inwestycyj.

Natomiast w schronisku na Równicy wykończono pracę związaną z usunięciem grzyba, zaprowadzono różne ulepszenia jak wciąg z kuchni do bufetu, uszczelniono dach i werandy. Pozatem przejęto część inwentarza, która była własnością dotychczasowego dzierżawcy oraz uzupełniono brakujące części inwentarza. Ogólne koszta remontu wynosiły 2.304 zł., a koszta zakupu inwentarza 6.010·12 zł. Zarządcą schroniska jest p. Wit Maciejewski. Wartość schroniska na Równicy wynosi 140.000 zł. Wartość inwentarza: 1) na Baraniej Górze wynosi 14.240·22 zł., 2) na Równicy 11.746·57 zł.

Działalność na polu ochrony przyrody: Sprawy rezerwatu na Baraniej Górze nie posunęły się w ubiegłym roku naprzód, ponieważ zapowiedziana wizja lokalna z odnośnemi czynnikami dotychczas się nie odbyła. Nadleśnictwo w Wiśle uwzględnia jednakże już przy prowadzeniu gospodarki leśnej zamierzone urządzenie rezerwatu na Baraniej Górze.

Oddział ma stałego członka przy Wojew. Komisji Turystycznej w Katowicach.

Koła Miejscowe: Tarnowskie Góry, prezes dr. Kozioł, członków 112, składka 7 zł.; Królewska Huta, prezes Jan Stawski, członków 175, składka 7 zł.; Mikołów, prezes Jan Kurzak, członków 60, składka 7 zł.; Ruda, prezes Jan Bąk, członków 19, składka 7 zł.; Rybnik, prezes dr. Tchórzewski, członków 360, składka 4 zł.; W. Hajduki, prezes dr. Stateczny, członków 79, składka 7 zł. Dotychczasowe Koło Miejscowe w Dąbrowie Górniczej przekształciło się w osobny Oddział.

Wykaz zmarłych członków: ś. p. Urban Sojka z Katowic, współzałożyciel Oddziału i długoletni członek Zarządu; ś. p. Jan Rangel z Katowic; ś. p. Pellar Jan z Siemanowic; ś. p. Cienciała Emeryk z Brzezin Śląskich. Członkowie Oddziału w Katowicach.

Wychodząc z założenia, że podniesienie turystyki zależne jest w pierwszej linji od uzyskania tanich biletów wycieczkowych, Oddział kontynuował swoje starania o uzyskanie dalszych zniżkowych biletów. Zwrotne bilety wycieczkowe w cenie 8 zł. w klasie III, a 12 zł. w klasie II, obowiązują nadal i jako stacją docelową dołączono jeszcze w ubiegłym roku Jeleśnią. Zdołano także uzyskać zwrotne bilety wycieczkowe do Zakopanego w cenie 16 zł., w klasie III, a 24 zł. w klasie II. Ważność tych biletów wynosi 7 dni. Wyjazd nastąpić może tylko w sobotę lub dni przedświąteczne, oraz w niedziele i święta, a przyjazd nastąpić może przez Kraków, Wadowice lub Żywiec. Oddział robi dalsze starania o przedłużenie ważności tych biletów do 9 dni, dalej o uzyskanie biletów wycieczkowych do Krynicy i Beskidu Wschodniego oraz o uzyskanie biletów wycieczkowych familijnych.

Adres Lokalu: Katowice, ulica Królowej Jadwigi nr. 4, mieszkanie 6, telefon nr. 16-64, P. K. O. nr. 301.058, godziny urzędowe bez przerwy od godziny 9—16, a w soboty i dni przedświąteczne do 12-tej.

Oddział Kielecki.

Oddział Kielecki został założony dnia 17 maja 1923 r. Oddział obejmował swą działalnością powiaty: kielecki, jędrzejowski, włoszczowski, częstochowski, olkuski, miechowski, sandomierski, opatowski, stopnicki i pińczowski.

Skład osobowy Zarządu: dr. Adam Kroebl prezes, ks. prałat Adam Błaszczyk wiceprezes, Gustaw Kobylecki sekretarz, adwokat Jerzy Cybulski skarbnik — członkowie: prof. Władysława Piekarska, prokurator Bolesław Wilkowski, wiceprokurator Czesław Janiszewski, dyr. Lucjan Knichowiecki, dyr. Anatol Grik.

Ilość członków zwyczajnych 112. Opłaciło składkę 106 członków. W porównaniu z rokiem 1930 przybyło nowych 31 członków. Wysokość składki Oddziałowej (bez należności Zarządu Głównego) wynosiła 2 zł. Suma dochodów 2.393·07 zł., suma rozchodów 1.451·25 zł., saldo na 1. I. 1931 r. 841·82 zł., suma należności Zarządu Głównego z tytułu składek członkowskich 848·— zł., suma wydatków administracyjnych 87·45.

Odczytów nie organizowano wskutek paromiesięcznej nieobecności sekretarza, co wpłynęło na sprowadzenie działalności do werbowania nowych członków. Walne Zebranie członków było — jedno, towarzyskie — jedno. Powiększono założoną w 1930 r. bibljotekę Oddziału o wartość około 50 zł., tak, że przedstawia ona ogólną wartość około 300 zł. Powiększono majątek ruchomy Oddziału do wartości 450 zł.

Schronisk własnych Oddział nie posiada, subwencjonuje natomiast, w miarę możności, projektowaną przez Oddział P. T. T. „Beskid“ w Nowym Sączu budowę schroniska na Prehybie względnie Obidzy. Wszczęto zabiegi majace na celu zorganizowanie w Częstochowie nowego oddziału P. T. T., jak również w dalszym ciągu jednano członków do tworzącego się w Olkuskiem koła miejscowego P. T. T.

W roku sprawozdawczym Oddział poniósł bolesną stratę przez zgon trzech członków P. T. T., a mianowicie: ś. p. Mieczysława Królikowskiego zmarłego 3-go lipca 1931 r., ś. p. Jadwigi Ptakowej zmarłej 2-go września 1931 r. i ś. p. Wiktora Jarońskiego sędziego, zmarłego 7-go września 1931 r. Gorące umiłowanie gór ojczystych sprawiło, że ś. p. Zmarli, a szczególnie ś. p. J. Ptakowa aktywną pracą organizacyjną, przyczynili się znacznie do rozwoju Oddziału i popularyzowania P. T. T.

Lokal Oddziału mieści się nadal w biurze urzędowem sekretarza Oddziału P. T. T., w gmachu Urzędu Wojewódzkiego i jest czynny od 8—15 każdego dnia.

Oddział Czarnohorski w Kołomyi.

Rok założenia Oddziału 1877. Granice terytorjalne: Od źródeł Prutu, wschodnia część Beskidu Wysokiego przez Czarnohorę po Biały Czeremosz.

Skład osobowy Zarządu: prezes inż. Ludwik Morawetz, wiceprezes inż. Karol Szeligowski, sekretarz Ignacy Śnigowski, skarbnik Władysław Sozański, członkowie: Helena Dyduszyńska, Wilhelm Stiefel, Zdzisław Dębicki, Benjamjn Blitz, Tadeusz Rękas.

Ilość członków: *a)* zwyczajnych 107, *b)* akademickich 3, *c)* uczestników 2. Wysokość wkładki Oddziałowej 3 zł. Suma dochodów 7.531·73 zł, suma rozchodów 7.203·34 zł., suma należności Zarządu Głównego 830·53 zł, wysokość subwencji otrzymanej od Zarządu Głównego 1800·— zł., suma wydatków administracyjnych 235·14 zł. Suma długów: 1) Bank Rolny 3.280·14 zł., 2) prywatne 7.409·25 zł., ogółem 10.689·39 zł.

Wycieczki: *a)* prowadzone przez pp. B. Blitza i syna Artura: Kołomyja—Kosmacz—Łysyna (1464 m), osób 12; Mikuliczyn—Jawornik (1467 m)—Jaremcze, 1 dzień, osób 15; Kołomyja—Kosmacz—Worochta, 2 dni, osób 8; Mikuliczyn—Kosmacz—Żabie—Worochta, 3 dni, osób 40; Worochta—Kwasy (Burkut czeski)—Howerla (2057 m)—Pop Iwan (2026 m)—Żabie—Worochta, 5 dni, osób 26; *b)* wycieczka samochodowa prowadzona przez p. inż. Morawetza złożona z 7 samochodów, osób 35, 2 dni. Kołomyja—Worochta. Następnie pieszo na Rebrowacz; *c)* wycieczka ze Słobody rungurskiej na Rokietę do Mikuliczyna, osób 11, prowadził p. Śnigowski.

Wydawnictwa własne: ulotka propagandowa wydana nakładem tutejszego Oddziału.

Wydatki na budowę, adaptacje i zakupno inwentarza schronisk: 1) budowa i adaptacje 1.442 zł., 2) inwentarz 823·85 zł. Dochód ze schronisk (netto) 4.045 zł. Wartość schronisk i urządzenia z osobna, asekuracja: wartość nowego 2 piętrowego Dworka w Worochcie 40.500 zł., wartość inwentarza 8.100 zł., asekuracja 46.530 zł. Wartość starego parterowego Dworka w Worochcie 5.400 zł., wartość inwentarza 823·85 zł., asekuracja 7.280 zł, wartość parceli w Worochcie 20.000 zł., wartość zabudowań gospodarczych 3.000 zł.

Oddział posiada sekcję ochrony przyrody pod kierownictwem prof. Stiefla. Oddział zastępują w wojewódzkich komisjach turystycznych prezes i sekretarz. Sekcja narciarska nie była czynna w tym roku. Zawiązano natomiast sekcję automobilową pod kierownictwem prezesa.

Oddział Czarnohorski w roku sprawozdawczym, rozpoczął wzmożoną działalność w kierunku podniesienia turystyki w swoim rejonie i w tym celu wydał ulotkę propagandową, przystąpił do zakładania stacyj turystycznych, poprowadził też mniejsze i większe wycieczki i poznaczył szlaki turystyczne w pięknie położonych okolicach górskich, dotychczas mało zwiedzanych przez turystów. Z ramienia Oddziału wybrała się również ekspedycja, dla oznaczenia szlaku z Popa Iwana do Szybenego i Żabiego, która zaskoczona jednak fatalnemi warunkami atmosferycznemi, musiała na razie zaniechać tej roboty. Pod względem budowania własnych schronisk, a przedewszystkiem w Żabiem-Ilci, Oddział nawiązał już pertraktacje w sprawie zakupu względnie wydzierżawienia gruntu pod budowę i spodziewa się w przyszłym roku myśl tę zrealizować. Także co do zakładania kół miejscowych w większych ośrodkach, poczyniono już odpowiednie przygotowania. Co do wycieczek szkolnych, Oddział stosował jaknajdalej idące ulgi, tak pod względem przenocowania jak i wyżywienia. W roku sprawozdawczym, było takich wycieczek w schroniskach względnie stacjach turystycznych 11, a to w następującym składzie:

a) w Worochcie: Warszawa: 1) Gimnazjum żeńskie im. Krolowej Jadwigi, osób 39 i 2) Gimnazjum żeńskie im. M. Konopnickiej, osób 18; Łódź: 3) Gimnazjum męskie im. ks. Skorupki, osób 19; Borysław: 4) Gimnazjum koedukacyjne, osób 21; Krzemieniec: 5) Państwowe Seminarjum, osób 19; Białystok: 6) Gimnazjum koedukacyjne, osób 26; Cieszyn: 7) Państwowa szkoła dla leśniczych, osób 24; Stanisławów: 8) Państwowe II. Gimnazjum, osób 13; Kołomyja: 9) Gimnazjum męskie, osób 39.

b) w Kołomyi: 10) Państwowe Seminarjum Liceum krzemienieckiego pod przewodnictwem p. prof. Aliny Raskowej, osób 23; 11) wycieczka krajoznawcza Oddziału Politechniki lwowskiej w Dublanach, którą prowadził prof. Żółciński, osób 11.

Oddział w Krakowie.

Rok założenia Oddziału 1923 r. Skład osobowy Zarządu: prezes inż. Jan Wacław Czerwiński, wiceprezes dr. Adam Lardemer, sekretarz dr. Emil Stolfa, skarbnik Bodhan Małachowski, członkowie: prof. dr. Walery Goetel, dr. Jan Nowicki, prof. Kazimierz Sosnowski, inż. Stanisław Krawczyk, prof. Franciszek Sykutowski, dr. Władysław Stawoczyk, Jan Fischer, dr. Włodzimierz Łaba, mjr. Bronisław Romaniszyn, dyr. Józef Dorawski. Członkowie Komisji Rewizyjnej: dr. Faustyn Jakubowski, Jan Wilczyński, Władysław Skórczewski. Członkowie Sądu Honorowego: dr. Teodor Kosch, prof. Jerzy Smoleński, prof. Fryderyk Zoll.

Wysokość wkładki Oddziałowej 5 zł. Liczba członków 1.940. Posiedzeń Zarządu 5.

Schroniska nad Morskiem Okiem: Ruch noclegowy wykazał pewną zwyżkę w stosunku do r. 1930, głównie przez korzystanie w większej ilości z noclegów przez nieczłonków i wynosił: w nowem schronisku noclegów udzielonych członkowskich 1.882, nieczłonkowskich 812, razem 2.694. W starem schronisku noclegów udzielono członkowskich 2.307, nieczłonkowskich 870, razem 3.177. Biorąc za podstawę 122 dni sezonu letniego i ilość miejsc, daje to wykorzystanie schroniska nowego pod względem noclegowym w 36·2 procentach, zaś w stosunku rocznym w 12·09 procentach. Wykorzystanie natomiast starego schroniska w okresie sezonu w 49·9 procentach, w stosunku rocznym w 16 procentach. W obu schroniskach wykonano różnych adaptacyj kosztem 7.964 zł.

Bibljoteka: Wielka praca nad uporządkowaniem bibljoteki jest na ukończeniu. Kataloguje się obecnie bieżące wpływy, poprawiając równocześnie niektóre dokonane mylnie wpisy katalogu kartkowego. Bibljotekarzem jest p. Witold Paryski, który opiekuje się bibljoteką ze szczególnem zamiłowaniem i oddaniem. W toku jest praca nad uporządkowaniem i skatalogowaniem zbioru przeźroczy. Żmudną tę pracę wykonywa p. Kamila Niedźwiecka. Bibljoteka zawiera 1.306 dzieł zakatalogowanych, około 50 niezakatalogowanych, około 1.000 przeźroczy i zbiór klisz po ś. p. Karłowiczu. Korzystało z bibljoteki około 60 osób, wypożyczono 50 dzieł. Dyżury bibljotekarza są co piątek, między 18—19.

Obrót kasowy: Saldo początkowe 13.336·25 zł., przychody 107.665·31 zł., rozchody 108.102·47 zł., saldo 31. 12. 1931 r.: 12.899·09.

Lokal Oddziału: W październiku 1931 r. przeniósł Zarząd Główny Pol. Tow. Tatrzańskiego swe Biuro do nowego lokalu przy ul. A. Potockiego l. 5. wskutek czego Oddział uzyskał dostateczne pomieszczenie w dotychczasowym lokalu przy ul. A. Potockiego l. 4, parter. Dzięki staraniom p. B. Małachowskiego, lokal ten został bardzo gustownie odnowiony i urządzony.

Godziny urzędowe sekretarjatu od 17-tej do 19-tej. Telefon Nr. 112-77.

Krakowski Oddział Akademicki.

W pierwszym roku istnienia (1931), ilość członków Oddziału osiągnęła cyfrę 301, w czem asystentów, docentów i profesorów wyższych uczelni krakowskich 41 (nowych członków 120).

Zarząd odbył 9 posiedzeń, Prezydjum zaś 2. Zakupiono dla Sekretarjatu odpowiednie urządzenie kancelaryjne, zaprowadzono registraturę, oraz własny typ szczegółowej kartoteki członków. Księgowość prowadzi się stosowanym systemem amerykańskim, lokując zapasy pieniężne w P. K. O. (przedtem w M. K. O.).

W jesieni roku 1931, Oddział ukończył zagospodarowanie turystyczne Gór Zasolskich (Beskidy Małe) i teren powyższy, jako przyznany mu niegdyś czasowo, przekazał z powrotem Oddziałowi Babiogórskiemu P. T. T. w Żywcu. W grudniu zawarł Oddział umowę o wzajemnej współpracy z Oddziałem P. T. T. w Rabce (na propozycję tego ostatniego), na skutek której oba Oddziały wykończają wspólnym kosztem schronisko na Wielkim Luboniu w Beskidach Wyspowych, zaś Oddział Akademicki zamierza przejąć w dalsze zagospodarowanie turystyczne część Gorców.

W minionym sezonie letnim, szereg członków Oddziału i jego Zarządu rozwinęło wybitną działalność w zakresie znakowania i tyczenia szlaków turystycznych w Karpa-

tach Zachodnich, na gospodarczych terenach innych Oddziałów P. T. T. I tak pp. A. Stolfa i W. Niesiołowski, przeprowadzili przeznakowanie szlaków w polskich Tatrach Wysokich, Wł. Midowicz i T. Bayer zaprojektowali i wykonali w większości (przy współpracy prof. K. Sosnowskiego), zupełnie nową sieć szlaków w Beskidach Jaworzyńskich (Oddział Krynicki P. T. T.), zaś Wł. Midowicz i W. Ziarkiewicz przeprowadzili rewizję i tyczenia szeregu szlaków w Beskidach Rabczańskich i Wysokich (Oddział Babiogórski P. T. T.).

Oddział prowadzi propagandę P. T. T. na terenie wyższych uczelni krakowskich, projektując przeprowadzenie porozumienia pomiędzy wszystkiemi akademickiemi organizacjami turystycznemi i narciarskiemi w Polsce, na temat założenia szeregu dalszych Oddziałów Akademickich P. T. T. Z członkami swemi utrzymuje Oddział łączność zapomocą okólników informacyjnych wysyłanych co pewien czas, udzielając ponadto wszelkich informacyj turystycznych, na dyżurach Sekretarjatu.

Nowy lokal Oddziału znajduje się w gmachu Instytutu Geograficznego U. J. (Grodzka 64, parter), telef. 14699. Zarząd Oddziału stanowią: Władysław Midowicz (prezes), Antoni Stolfa (wiceprezes), Władysław Milata (sekretarz), Wanda Stolfówna (wicesekretarz), Irena Książkówna (skarbniczka i kierowniczka biura Oddziału), Krystyna Sinkówna, Zofja Hoszowska, Mgr. Stanisław Leszczycki, Mgr. Mieczysław Klimaszewski, Marjan Marcinkowski, Pius Jabłoński, Witold Niesiołowski, ponadto reprezentant Sekcji Taternickiej A. Z. S. Kraków. Dyżury biura Oddziału odbywały się w piątki od 16 — 17 godz.

Przychody Oddziału wyniosły 4.658 zł 64 gr, rozchody 3606 zł 61 gr.

Oddział w Krynicy.

Rok założenia Oddziału: 1929. Granice terytorjalne: Pd—wsch: granica państwa, Pd—zach: Poprad, Pn—zach: Potok wierchomlański, Juchówka, Łabowa. Skład osobowy Zarządu: dr. Wacław Graba-Łęcki, Roman Nitribitt, Jan Kamyk, Stanisław Porzycki, Tadeusz Pieracki, Franc. Jodłowski, Kaz. Żarlikowski. Ilość członków zwyczajnych: 98. Wysokość wkładki Oddziału bez należytości Z. Gł.: 7 zł. Suma dochodów: 1) zasadnicze 2.016·97 zł, 2) dworca aut. 5.958·58 zł, razem 7.975·55 zł. Suma rozchodów: 1) zasadnicze 1832·76 [1]) zł, 2) dworca aut. 5.958·17 zł, razem 7.790·93 zł. Wpłacona należność Z. Gł.: 812·50 zł. Suma wydatków administracyjnych 1) zasadnicze: 81 zł, 2) dworca autob. 2.565·20 zł, razem 2.646·20 zł. Suma innych: zaległości z tytułu dworca autobus. 437·76 zł. Komisje: 3 razy na Jaworzynie w sprawie schroniska, 2 razy w Krynicy z właścicielami parceli. Wycieczki najważniejsze: 25. VI. Jaworzyna 5 uczestników, 3. VII. Rytro przez Pisaną Halę 3 uczestników, 9. VII. Żegiestów przez Pustę 11 uczestników, 19. VII. Wielka Polana 4 uczestników, 10. VIII. Zimne 5 uczestników. 96 wycieczek samochodowych do Bardjowa, Pienin, Zakopanego i miejscowości podtatrzańskich w Czechosłowacji, ogółem około 1000 osób. Wydawnictwa własne: Nitribitta i Hepera „Krynica, Muszyna, Żegiestów, Przewodnik Turystyczny".

Staraniem Oddziału Krynickiego P. T. T. wyznakowano pod kierownictwem prof. K. Sosnowskiego 1) główny szlak beskidzki, kolor biało-czerwono-biały z Krynicy zdroju, przez Krynicę wieś, szczyt Jaworzyny, Runkę do Łobowskiej Hali; 2) szlak Krynica zdrój, Góra Krzyżowa, wodowskaz Czarnego Potoku, szczyt Jaworzyny, Złockie-Muszyna, kolor biało-zielono-biały; 3) szlak Krynica zdrój, Góra Krzyżowa, Runek, Pusta Wielka, Żegiestów zdrój, kolor biało-niebiesko-biały; 4) szlak Muszyna, Szczawnik, Pusta Wielka, Żegiestów wieś, kolor biało-żółto-biały. Łączna długość szlaków 100—120 km. Ustawienie tablic i drogowskazów oraz wywieszenie map: 1) Tablica orjentacyjna obok szkoły w Krynicy zdroju; 2) tablica orjentacyjna obok poczty w Krynicy zdroju; 3) Mapa w Domu Zdrojowym Krynica (1:75.000, 4 arkusze), 4) mapa na stacji w Muszynie; 5) mapa na stacji w Żegiestowie. Schroniska: Schronisko tymczasowe na Runku (1082 m) koło Jaworzyny, niezagosp., klucze w Zarządzie Oddz., 3 ubikacje, 4 prycze z siennikami, piec kuchenny. W roku sprawozdawczym 18 noclegów. Projektowana budowa schroniska na Jaworzynie. Działalność na polu ochrony przyrody; współpraca z Komisją zdrojową na polu ochrony obszarów leśnych. Lokal Oddziału: Stadjon hokejowy. Zmarli członkowie: Kaczmarczyk Teofil.

---

[1]) W sumie rozchodów spłacony dług b. Zarządu Oddziału w kwocie 350 zł.

Oddział we Lwowie.

Granice terytorjalne Oddziału znajdują się w Gorganach Zachodnich i zawarte są między rzekami Swicą i Ilnicą na zachodzie a Łomnicą na wschodzie, i między granicą Państwa od południa i doliną rzeki Mszany od północy.

Skład osobowy Zarządu Oddziału: prezes, prof. Lenkiewicz i członkowie: pp. Czołowski, Grzędzielski, Jossé, Kączkowski, prof. Klemensiewicz, dr. Kontny, Lubieniecki, prof. dr. Pawlikowski, inż. Przetocki, dr. Westwalewicz, Ziembicki. Komisja Rewizyjna: Bujak, Gałusza, Panek. Sąd Rozjemczy: Bejnarowicz, Ostrowski, Romer. Ilość członków: zwyczajnych 287, akademickich 76. Razem 363.

Wkładka na rzecz Oddziału wynosiła od członków zwyczajnych zł. 6, akademickich zł. 2. Subwencji od 2 lat Oddział nie otrzymał, Zarząd Główny bowiem ściągnął dwie subwencje po 1.500 zł. w kwocie 3.000 na rzecz długu Oddziału.

Ze spraw dotyczących całego Tow. Tatrz. Zarząd Główny nałożył na Oddział Lwowski pracę organizacyjną z okazji Zjazdu Asocjacji Słow. Tow. Tur., który odbył się we Lwowie we wrześniu 1931. Oddział zajął się organizacją obrad zjazdu i przyjęcia gości, oraz przeprowadzeniem wycieczki uczestników zjazdu. Wycieczka wyjechała autobusem ze Lwowa do Worochty, a stąd udała się do schroniska pod Howerlą i na szczyt Howerli. Następnie odbyto podróż autobusem z Worochty do Uścieczka i motorówką do Zaleszczyk, stąd autobusem do Stanisławowa, gdzie nastąpiło rozwiązanie wycieczki.

Z okazji zjazdu Asocjacji S. T. T. powierzył również Zarząd Główny Oddziałowi Lwowskiemu urządzenie wystawy Turystycznej na Targach Wschodnich we Lwowie. Z ramienia Oddzialu zajmował się urządzeniem Wystawy inż. arch. Janusz Witwicki przy współpracy członków i Zarządu Oddziału oraz członków K. N. T. Udział w wystawie wzięli i eksponaty nadesłali: Zarząd Główny, Oddział Krakowski, Oddział Lwowski, Karp. Tow. Narc. oraz jugosłowiański „Putnik“ za pośrednictwem Ligi Polsko-Jugosłowiańskiej, mieliśmy nadto eksponaty wypożyczone na wystawę przez p. Kustosza Cieślę z Muzeum Przem. Artystycznego we Lwowie. Przy urządzaniu wystawy współpracował także przedstawiciel Ligi Polsko-Jugosłowiańskiej p. dr. Morwitz. Przy sposobności tej wystawy wykonano staraniem Zarządu Oddziału Lwowskiego przeszło 30 dużych powiększeń fotograficznych widoków naszych gór.

Oddział Lwowski wziął czynny udział w urządzonej na polecenie Min. Rob. Publ. przez Dyrekcję Robót Publ. w Stanisławowie ankiecie w sprawie Karpat Wschodnich odbytej w maju ub. roku. W ankiecie tej, na której poruszono wiele ważnych spraw dotyczących Karpat Wschodnich, a to rozwoju turystyki, letnisk, ochrony przyrody, komunikacji i t. p. reprezentowali Oddział Lwowski czterej delegaci, a mianowicie pp. dr. Majewski, prof. dr. Klemensiewicz, dr. Kątny i prof. Lenkiewicz. Wszyscy wymienieni delegaci wygłosili na ankiecie referaty, które przesłane następnie do ref. tur. Min. R. P. mają się pojawić drukiem w osobnem wydawnictwie.

Zarząd Oddziału był także reprezentowany na wszystkich posiedzeniach Zarządu Głównego, na Zjeździe Delegatów w Bielsku i na posiedzeniu Miądzyoddziałowej Komisji Wschodniobeskidowej.

Celem rozwinięcia propagandy turystyki i idei T. T. Zarząd zwrócił się do codziennej prasy lwowskiej ofiarowując swą pracę w redagowaniu tygodniowego dodatku turystycznego. Z pism, przyjął nasz projekt tylko Kurjer Lwowski. I na jego łamach wychodzi co tydzień „Kurjer Turystyczny“ redagowany przez naszego członka p. dr. Kontnego, który też zasila ten dodatek licznemi artykułami.

W ubiegłym roku powierzył Zarząd Główny prezesowi Oddziału Lwowskiego prof. Lenkiewiczowi wygotowanie oceny przewodnika po Beskidach wschodnich opracowanego przez pana M. Gąsiorowskiego. Ogromne to dzieło liczące przeszło 500 stron arkuszowych pisma maszynowego nastręczyło wiele pracy. Wymagało bowiem licznych uzupełnień, sprostowań, skreśleń, kontroli w terenie i szerokiego uzasadnienia proponowanych zmian. Pracy tej trzeba było poświęcić szereg miesięcy. P. Gąsiorowski otrzymawszy z początkiem stycznia b. r. tekst przewodnika wraz z oceną, zgodził się na proponowane zmiany i poprawki i pracuje nad ostatecznem przygotowaniem rękopisu do druku.

Wobec możliwości rozszerzenia pasa turystycznego Polsko-Czechosłowackiego opracował z ramienia Oddziału Lwowskiego, prof. Lenkiewicz projekt rozszerzenia pasa turystycznego, dla Karpat Wschodnich, wspólnie z przedstawicielem Oddziału Stanisławowskiego p. Czaykowskim i ten projekt uwzględniający całe nasze pogranicze w Karpatach Wschodnich przedstawiono Zarządowi Głównemu.

Co się tyczy pogranicza rumuńskiego Oddział Lwowski rozwinął działalność o umożliwienie jego członkom przekraczania granicy rumuńskiej w terenie górskim i o przygo-

towanie drogą nawiązania kontaktu z rumuńskiemi sferami turystycznemi warunków do stworzenia przyszłej konwencji.

W sprawie przygotowania konwencji turystycznej Polsko-Rumuńskiej, wyjeżdżał do Rumunji, jako delegat p. dr. Kontny i nawiązał kontakt z istniejącemi tam klubami i towarzystwami turystycznemi. Na skutek tego po powrocie p. dra Kontnego wysłaliśmy z początkiem stycznia b. r. szereg pism do tych towarzystw zredagowanych przez p. dra Kontnego, wraz z publikacjami T. T. Na to otrzymaliśmy w ostatnich dniach odpowiedzi i podziękowania z publikacjami rumuńskiemi. Również w tej sprawie odbył pan dr. Kontny konferencję z Zarządem Głównym w Krakowie.

W okresie sprawozdawczym zarząd Oddziału skompletował ostatecznie wewnętrzne urządzenie schroniska na Jali. Obecnie mamy tam 20 łóżek żelaznych siatkowych z pościelą i bielizną, 4 stoły, 10 stolików, ławki i krzesła. Ściany udekorowano fotografjami. Pierwotną zarządczynię, która okazała się nieodpowiednią, oddalono, a od czerwca 1931 r. oddano schronisko w zarząd żonie gajowego w Jali, która wywiązuje się ze swego zadania bardzo dobrze, ku zadowoleniu turystów i zarządu Oddziału. Także otoczenie schroniska doprowadzono do należytego wyglądu. Oparkaniono całą parcelę, założono na niej ogród warzywny, uregulowano potok i zasadzono dookoła limby i wiązy.

Ruch turystów w schronisku wzmaga się z roku na rok coraz bardziej, tak że schronisko zaczyna nieść dochód.

W roku 1931 zarezerwował sobie zarząd Oddziału, w zamian za udzielenie pożyczki wekslowej w kwocie 3.500 zł. p. Witkowskiemu, 3 pokoje o 12 łóżkach na stancję turystyczną w Sławsku pod Trościanem i jeden z tych pokoji urządził własnym kosztem (4 łóżka żelazne z siatkami i pościelą). W tym samym czasie wynajęto jeden pokój pod Kazanowcem przy drodze na Wysoki Werch (na wysokości około 900 m), urządzono go kompletnie w 4 łóżka z pościelą i zaopatrzono w naczynia kuchenne i t. p. Schronisko to jest zagospodarowane i jest miejscem wypoczynku licznych turystów i narciarzy wyjeżdżających do Sławska. W powyższych pracach współdziałał owocnie śp. Kazimierz Lubieniecki.

Oddział Lwowski wykonał znakowanie ścieżek górskich w Gorganach Zachodnich a to: Szlaku Głównego od schroniska w Jali przez Wysoką i Sywulę do Ruszczyny i w drugą stronę przez Popadję, Popadję Małą, Parenki i Grofę do doliny Mołody i na Werch Mołody oraz z Klauzy Swicy na Ukiernię, Jajko Ilemskie i w kierunku zachodnim na Gorgan Wyszkowski.

Oznaczono prócz tego szlaki poboczne, a to na Gorgan i na Sywulę drogą przez Łopusznę oraz w Dolinie Zhonyłowa na Płyśce. Przecięcie ścieżki w kosodrzewinie z Popadji przez Parenki na Grofę wykonało Koło doliniańskie Oddziału Stanisławowskiego kosztem Oddziału Lwowskiego.

Oddział Lwowski zajmuje się od lipca 1931 r. pracami przygotowawczemi do budowy nowego schroniska przy szlaku głównym w Klauzie Świcy (wysokość 900 m n. p. m.) (145 km gościńcem ze Lwowa, a 17 za Ludwikówką). Pomyślne pertraktacje co do uzyskania na ten cel parceli są w toku, a szczegółowe plany schroniska wykonał dla Oddziału bezinteresownie inż. arch. Tadeusz Solecki. Z początkiem lata bieżącego roku Oddział ma zamiar przystąpić do budowy.

Oddział w Łodzi.

Sprawozdania nie nadesłał.

Oddział „Beskid" w Nowym Sączu.

Rok założenia 1906. Granice działalności turystycznej: Pasmo Radziejowej, pasmo Jaworzyny do potoku Wierchomlańskiego. Skład osobowy zarządu: Rapf Feliks, prezes, dr. Kołączkowski Bogusław, wiceprezes, Hasslinger Roman, sekretarz, Lazarowicz Roman, skarbnik, dr. Bieliński Bolesław, Bogusz Józef, Golachowski Kazimierz, Konopacki Jerzy, Kostańska Amelja, śp. Rzepa Bolesław, Sobota Karol. Ilość członków: zwyczajnych 225, uczestników 66, razem 291. Wysokość wkładki członkowsklej: 12 zł, w czem wkładka dla Zarządu Głównego 5 zł. Suma dochodów: 5.967·81 zł. Suma rozchodów: 5.503·85 zł. Suma należności wpłaconej Zarządowi Gł. tytułem wkładek: 1.200 zł. Subwencje: od Oddziału Krakowskiego P. T. T. 3.000 zł. Wydatki administracyjne: 681·87 zł. Schronisko w Szczawnicy Niżniej na Piaskach: 2 izby, 12 łóżek i poddasze. Cena noclegu: 2 zł, dla członków 1 zł, na poddaszu 50 gr. Zarządca: M. Kaszyczko. Wydano 636 noclegów

za kwotę 610·50 zł. Adaptacje, inwentarz i zarząd: 532·15. Schronisko na Prebykie: Wobec niemożności zakupna parceli na Prehybie odbyła się ponownie wizja lokalna na Prehybie, na której wybrano 3 miejsca na gruncie lasów państwowych, oraz na sąsiedniej hali Stawki. Próby wiercenia za wodą nie doprowadziły do pomyślnego rezultatu. Fundusz budowy schroniska wykazuje w dochodach 3.856·58 zł, w rozchodach 61 zł. saldo na r. 1932, 3795·58 zł. Sekcja narciarska Oddziału pod przewodnictwem inż. R. Lazarowicza liczyła 20 członków i należała do P. Z. N. z 1 głosem. Zorganizowała 15 lutego 1931 r. zawody narciarskie o sprawność oraz kilkanaście wycieczek narciarskich w okoliczne góry. Zmarli członkowie: prof. Rzepa Bolesław. Adres Oddziału: Nowy Sącz, Gimnazjum I. Biuro Oddziału w „Sokole", czynne przez cały rok we wtorki i piątki. Konto P. K. O. 411.315.

Oddział „Gorce" w Nowym Targu.

Oddział liczy obecnie 102 członków (w roku sprawozdawczym przybyło nowych 10, a ubyło 6-ciu). Jak wykazuje księga noclegowa schroniska na Turbaczu korzystało z noclegów 21 wycieczek zbiorowych od 8 do 37 osób, oraz 2460 pojedynczych osób, w tej liczbie jako miejsce zamieszkania podano z zagranicznych: Zurych, Genewa, Nowy York. W rubryce „uwagi" umieszczane są bardzo pochlebne opinje tak odnośnie od położenia jakoteż i co do zagospodarowania i czystości w schronisku.

Księga kasowa wykazuje w rubryce dochody 6.681 zł 28 gr, wydatki 6.660 zł. 3 gr. Subwencja Min. Robót Publ. 2.000 zł. Na rok 1932 Zarząd nie projektuje dalszej rozbudowy, o ile bowiem zdoła z bieżących dochodów pokryć niedobór, musi uzupełnić pościel i koce do 14 łóżek i sprawić najpotrzebniejsze urządzenie do sali jadalnej.

Wartość nieruchomości z uwzględnieniem nowej dobudowy 28.889 zł. Wartość inwentarza uzupełnionego zakupnem 15 koców i 30 łóżek 2.956 zł.

Oddział w Poznaniu.

Oddział założony został 1 marca 1921 i obejmuje terytorjalnie Poznańskie i Pomorze. Przygotowuje się założenie koła w Bydgoszczy.

Skład Zarządu: Prezes: dr. Tadeusz Smoluchowski, wiceprezes: prof. dr. Antoni Jakubski, sekretarz: dr. Feliks Kamiński, skarbniczka: Jadwiga Rasińska, bibljotekarz: dr. Stanisław Dedio, inni członkowie: prof. W. Birkenmajer, Bolesław Gardulski, inż. Zygmunt Hetper, dyr. Jan Kilarski, Jerzy Młodziejowski, insp. Władysław Mroczkowski, reprezentant Koła Akademickiego: F. Pastucha.

Liczba członków, którzy zapłacili składkę za 1931, wynosiła 197, dożywotnich 5, akademickich 43, łącznie 245, oraz 13 uczestników.

Wysokość wkładki oddziałowej wynosiła zł 4, suma dochodów w 1931 zł 3.766·43, rozchodów zł 3.455·47, nadwyżka zł 310·96, majątek Oddziału w dniu 31 grudnia 1931 w gotówce zł 4.711·49, u dłużników zł 351, wartość bibljoteki, przeźroczy itd. zł 758·89, łącznie zł 5821·38. Długów Oddział nie posiadał. Administracja kosztowała zł 389·68.

Oddział urządził w roku 1931 szereg odczytów wspólnie z Poznańskim Oddziałem P. Tow. Krajoznawczego i korzystał też z jego lokalu w Poznaniu, ul. M. Focha 18, gdzie mieszczą się bibljoteki obu Oddziałów i odbywają się dyżury. Poza wymienionemi w „Wierchach" t. IX, omawiali tematy górskie i turystyczne następujący prelegenci: prof. W. Birkenmajer: „Wśród jezior i otchłani tatrzańskich", prof. dr. St. Dedio: „Wycieczka wzdłuż zatoki Neapolitańskiej i na Wezuwiusza", dr. T. Smoluchowskj: „Tysiąc kilometrów kajakiem po polskich wodach" oraz „Polscy taternicy na szczytach Alp", w roku 1932 zaś: prof. W. Birkenmajer: „Wśród gigantów alpejskich", prof. J. Czekalski: „Walka o najwyższy szczyt świata", J. Młodziejowski: „O muzyce góralskiej" (z produkcjami). Wszystkie 7 odczytów były bogato ilustrowane przeźroczami i cieszyły się wielką frekwencją publiczności (od 100 do 300 osób).

Oddział subwencjonował wydawnictwo „Taternika", jak co rocznie, tak i w 1931 kwotą zł 200, i udzielił pomocy p. Jerzemu Młodziejowskiemu na prace morfologiczne w obrębie Wielkiej Kopy również w sumie zł 200.

W roku bieżącym Oddział ma zamiar przystąpienia wspólnie z Oddziałem Zakopiańskim do budowy schroniska w dolinie Kościeliskiej na miejscu, gdzie stała niegdyś restauracja.

Sekcja Narciarska (należąca do P. Z. N.) miała 27 członków i urządziła kilka wycieczek w okolice Poznania oraz jedną większą w Tatry. Przewodniczącym był dr. Tadeusz Smoluchowski.

Koło Akademickie liczyło 43 członków. Prezesem był Fr. Pastucha, sekretarzem Edwin Wojciechowski. Dochód wynosił zł 1.113·97, rozchód zł 713·55, nadwyżka kasowa zł. 400·32. Zarząd urządził odczyt p. Michała Pawlikowskiego: „Jak człowiek zdobywał góry“ i pogadanki w Radjo.

Oddział w Rabce.

Sprawozdania nie nadesłał.

Oddział w Radomiu.

Rok założenia Oddziału: 7 czerwiec 1928 r. Granice terytorjalne Oddziału: Od Skarżyska do Dęblina z jednej strony i od Lublina do Rozwadowa z drugiej strony. Skład osobowy Zarządu Oddziału stanowią następujące osoby: PP. inż. Podworski Władysław, prezes; inż. Rogiński Władysław, Kruszyński Eugenjusz. Święcicki Zygmunt, Mastella Eugenjusz, Wojtasik Feliks, Małecki Kazimierz, Borowska Aleksandra, jako członkowie Zarządu oraz Oskar Gilles jako wiceprezes Zarządu. Ilość członków: *a)* zwyczajnych 52, *b)* uczestników 2. Wysokość wkładki oddziałowej (bez należności Zarządu Głównego) 6 zł. Suma dochodów 2.878·53 zł, suma rozchodów 2.835·73 zł.

Powołana do życia a pozostająca przy Oddziale sekcja turystyczna zorganizowała w ubiegłym roku następujące wycieczki:

Otwarcie sezonu turystycznego tradycyjnym zwyczajem nastąpiło w dniu 3 maja 1931 roku. W tym dniu urządzono wycieczkę do Ojcowa przy udziale 18 osób, tak z pośród członków Oddziału, jak i zaproszonych gości. Uczestnicy wycieczki zwiedzili grotę stalaktytową Łokietka, Bramę Krakowską i Sfinks. W następnym dniu uczestnicy wycieczki udali się do Pieskowej Skały, gdzie zwiedzili zamek historyczny, pamiętny z walk o niepodległość Polski z roku 1831 i 1863.

Kierownikiem wycieczki był członek Zarządu p. Eugenjusz Kruszyński.

W czasie od 1 do 28 czerwca 1931 r. urządzane były zbiorowe wycieczki po Beskidach Zachodnich przy udziale od 5 do 15 osób. W czasie tych wycieczek zwiedzono różne miejscowości, a w szczególności szczyty: Czantorji, Stożka, Kozubowej, Ostrego, Jaworowego, Małego Połomu, Dużego Połomu, Halamy, Hadaszczoku, Sałajki, Białego Krzyża, Praszywej i wiele innych. Wycieczki te odbywały się pod przewodnictwem członka Zarządu p. Kazimierza Małeckiego.

W dniach 27 i 29 czerwca 1931 r. odbyły się również wycieczki do Pienin. Celem wycieczki tej było danie możności zapoznania się członków P. T. T. z Parkiem Narodowym. Uczestnicy wycieczki zamieszkali w Szczawnicy skąd odbywali piesze podróże na Trzy Korony, Sokolicę, Głowy Cukru i Pustelnika. Pozatem uczestnicy odbyli czółnami podróż Dunajcem z Czerwonego Klasztoru do Czorsztyna. W wycieczce tej ze względu na dość wysokie koszty wzięło udział 5 osób.

W dniu 26 lipca 1931 r. Oddział zorganizował wycieczkę do Gór Świętokrzyskich. Udział w wycieczce wzięło 15 osób. W czasie podróży zapoznano uczestników z projektowanym przez Min. Rolnictwa rezerwatem, który ma na celu ochronę resztki flory rzadko spotykanej w Polsce.

W dniu 23 sierpnia 1931 r. sekcja turystyczna zorganizowała wycieczkę do Kazimierza nad Wisłą i Janowca. Po zwiedzeniu Kazimierza, będącego skarbnicą twórczości architektonicznych XIII i XIV wieku, uczestnicy wycieczki zapoznali się z terenami narciarskiemi, gdzie Oddział tutejszy w roku 1929 nabył działkę, przeznaczoną pod budowę domu wycieczkowego. Po południu tegoż dnia wycieczka przeprawiła się na przeciwległy brzeg Wisły łodziami i zwiedziła ruiny zamku janowieckiego z XII wieku, własność Firlejów. Pozatem z pośród 60 członków Oddziału, większość osób organizowała indywidualne wycieczki w różnych kierunkach t. j. w Tatry, Karpaty, Beskidy i t. d.

W celu rozbudzenia poczucia piękna i zamiłowania do naszego kraju wśród jaknajszerszych sfer społeczeństwa, sekcja turystyczna postanowiła o każdej wycieczce zawiadamiać postronną ludność, by w ten sposób pociągnąć ją za sobą i wskazać jej piękno gór polskich.

Zebrania członków: W ciągu roku odbyło się 9 zebrań członków Zarządu i jedno Walne zebranie.

Mimo olbrzymich trudności jakie zostały pokonane przez Oddział i wśród ciężkich warunków pracy, Oddział tutejszy zorganizowej w ubiegłym roku sekcję narciarską, która liczy 15 członków w tem 8 par nart. Narciarze składają się przeważnie z młodzieży

szkół średnich i urzędników różnych instytucyj. W roku ubiegłym sekcja narciarska urządziła dwie wycieczki, pierwszą do Nałęczowa, drugą do Czarnieckiej Góry, leżącej u podnóża gór Świętokrzyskich. Tę skromną ilość wycieczek należy tłumaczyć tem, że do rozwinięcia tego sportu Radom nie posiada żadnych warunków, to też bardziej oddani temu sportowi członkowie sekcji wyjeżdżają corocznie w okresie zimowym w góry na dalszą metę, a w szczególności na Halę Gąsienicową, Zwardoń, do Worochty, w Beskidy i t. p.

Poza powyższą działalnością sekcja narciarska prowadzi ożywioną akcję w szkołach średnich na terenie m. Radomia, by w ten sposób powiększyć grono swych członków.

Niezależnie od tego sekcja prowadzi propagandę sportu narciarskiego za pośrednictwem prasy, stołecznej i krakowskiej w I. K. C. (naprz. artykuł w Nr. 50 z dnia 11 grudnia 1931 r. p. t. „Na nizinach Środkowej Polski można tnkże jeździć na nartach").

Urządzony w roku ubiegłym staraniem sekcji narciarskiej tor saneczkowy w Radomiu ściąga coraz liczniejsze rzesze miłośników sanek a zwłaszcza młodzież szkolną. Przy torze czynna jest wypożyczalnia saneczek, nart oraz bufet z gorącymi zakąskami, herbatą i szatnia.

Przewodniczącym sekcji narciarskiej jest nieugięty w swoich poczynaniach p. Eugenjusz Kruszyński, członek Zarządu, który przy dużym wysiłku i nakładzie pracy zorganizował tę sekcję. P. Kruszyński zasłużył się bardzo na polu tatrzańskim nietylko w sekcji narciarskiej turystycznej, lecz jest jednym z najbardziej czynnych członków, oddającym się z zamiłowaniem naszej organizacji.

Lokal Oddziału mieści się w Radomiu przy ul. Żeromskiego Nr. 46, II piętro, oficyna poprzeczna.

Oddział w Sanoku.

Sprawozdania nie nadesłał.

Oddział w Zagłębiu Dąbrowskiem.

Utworzenie Oddziału uchwalono na zebraniu organizacyjnem w dniu 23 czerwca 1930 r. Czynność rozpoczęto 7 marca 1931 r. Terenem działania jest Zagłębie Dąbrowskie t. j. powiaty będziński, zawierciański i olkuski. Skład Zarządu: inż. J. Ferch, prezes, Adolf Hyła, wiceprezes, Ludwik Łogiewa, sekretarz, Paweł Stonawski, skarbnik, Ludwik Berbecki, Sylwester Ratkowski i Władysław Wolski, członkowie Zarządn. Oddział liczył członków: zwyczajnych 107, akademików 11, uczestników 6. Wkładka członkowska w roku 1931 zł. 5. Suma dochodów zł 2.884·90, suma rozchodów zł 2.614·34, suma wydatków administracyjnych zł 200·65.

Działalność Oddziału skupiała się przy organizowaniu sekretarjatu, który ulokowano przy mieszkaniu sekretarza Oddziału, p. Ludwika Łogiewy, w Sosnowcu przy ul. Chemicznej 14 (dojazd tramwajem lub pociągiem do stacji Nowy Będzin). Zakupiono stół, szafę, maszynę do pisania ze stolikiem oraz drobniejsze przybory kancelaryjne. Zaprowadzono książkowość, własne kwitarjusze i druki. W grudniu r. ub. kiedy zainteresowanie się Tow. wzmogło, Zarząd zaangażował pomoc kancelaryjną, czynną codziennie od 9—14.

Dzięki zabiegom Zarządu, Oddział otrzymał zgodę T-wa „Ruch" na wywieszenie tablic orjentacyjnych na 5-ciu największych stacjach Zagłębia. Tablice te są już gotowe i wkrótce zostaną wywieszone.

Oddział zorganizował 4 odczyty w miejskiem Lektorjum w Dąbrowie Górniczej o charakterze propagandowym, które wygłosił prezes Oddziału.

Przy pomocy Oddziału odbyły się 2 wycieczki uczniów Szkoły Górniczej: jedna 3 dniowa, ze Suchej przez Pilsko do Zywca i druga, 5-cio dniowa z Zakopanego przez Tatry, Liptów, Orawę do Rajczy.

Oddział kompletuje bibljotekę fachową przy sekretarjacie, która liczy obecnie 30 tomów.

Przy sekretarjacie czynna jest poradnia wycieczek. Sekretarjat rozesłał do szkół średnich Zagłębia okólnik Ref. Tur. przy Min. Rob. Publicz. w sprawie organizowania wycieczek szkolnych do Czechosłowacji w granicach pasa turystycznego.

W dniu 16 marca b. r. w gmachu Starostwa Będzińskiego odbyło się Walne Zebranie na które stawili się liczni członkowie Stowarzyszenia.

Prezes Oddziału p. inż. Józef Ferch scharakteryzował zebranym warunki, w jakich powstał Oddział w Zagłębiu Dąbrowskiem. Od roku 1924 istniało koło zależne od Oddziału Górnośląskiego. Wobec odmiennych warunków ustawowych i administracyjnych

pożądanem było utworzenie odrębnego oddziału. Zebranie organizacyjne w dniu 23. VI. 1930 r. powzięło uchwałę zorganizowania oddziału ale strona formalna tej sprawy zajęła blisko rok czasu, gdyż czynności te Oddział w Zagłębiu Dąbrowskiem rozpoczął dopiero 7 marca 1931 r. Założenie tego Oddziału okazało się bardzo potrzebne, bo już w pierwszym roku istnienia liczba członków dosięgła 200. Uchwalono absolutorjum i przyjęto sprawozdanie Zarządu Oddziału.

Przyjęty budżet na rok 1932: Korespondencja zł 50, maszyna do pisania zł 250, meble i inwentarz zł 100, wyjazdy zł 100, propaganda zł 40, lokal, światło, opał zł 180, bibljoteka zł 40, tablice reklamowe zł 140, książki buchalter. zł 20, pomoc kancelaryjna zł 240, różne zł 30, razem zł 1200.

Liczba członków na dzień 1 kwietna 1932 wynosiła: zwyczajnych 187, akademików 12, uczestników 6. Wysokość wkładki na rok 1932 na rzecz Oddziału wraz z opłatą za nalepki A. S. T. i O. P. ustalono na zł 6.

Rachunkowość w roku sprawozdawczym przedstawiała się następująco: Suma dochodów zł 2.884·90, rozchodów zł 2.614·34, na rzecz Zarządu Głównego wpłacono zł 1.452, na rzecz Z. P. T. T. w Warszawie zł 243·30. Wydatki administracyjne zł 200·65. Długami Oddział nie jest obciążony.

Oddział w Stanisławowie.

Sprawozdanie na str. XLVII.

Oddział Pieniński w Szczawnicy.

Oddział nasz liczył z początkiem 1931 r. 83 członków, w ciągu tego roku ubyło 15 członków, natomiast przybyło nowych 35 członków tak, że z końcem 1931 r. Oddział nasz liczył 103 członków.

Saldo kasowe z dnia 31 grudnia 1931 r. wynosiło kwotę 1.841·88 zł. Na Walnem Zgromadzeniu odbytem w maju 1931 r. po rezygnacji całego Zarządu naszego Oddziału wybrano nowy Zarząd w następującym składzie: Ignacy Bielawski, prezes, Juljan Masztelarz, wiceprezes, Albin Dąbrowski, Jan Kalinowski, Jan Wiktor, dr. Paweł Sonnenthal, dr. Salomon Riegelhaupt, dr. Artur Werner i Jacek Majerczak.

W ciągu r. 1931 utworzono przy tut. Oddziele Sekcję Narciarską, która rozwija się pomyślnie i w sezonie zimowym urządziła szereg imprez udatnych. W domu Jacentego Majerczaka urządził Oddział schronisko dla turystów, położone w samem centrum Szczawnicy, w którym nocowało około 1.000 osób. Oddział tut. przyczynił się również wydatnie do budowy skoczni w Szczawnicy, udzieliwszy znaczniejszej subwencji.

Oddział w Stryju.

Oddział tut. założony został w roku 1930 i obejmuje obszary, ograniczone następującemi granicami terytorjalnemi: od rzeki Oporu i Stryja do dopływu Swicy i Mizunki.

Skład osobowy Zarządu Oddziału jest następujący: prezes: Harmata Stanisław, starostą powiatowy, zastępca: dr. Lassota, sekretarz: Jarosz Mieczysław, członkowie Zarządu: dr. Walisch, kpt. Czerwonka, por. Sobolta, dyr. Wasung, Salo Borak, Krasiński Jarosław, Garfunkel Bencjon.

Oddział P. T. T. w Stryju iiczy obecnie 51 członków zwyczajnych.

W ciągu 1931 r. zostały zorganizowane tylko dwie wycieczki do Bubniszcz, w celu poznania skał Dobosza. Pierwszą wycieczkę prowadził ppor. Ślezak, autokarem, przy ilości uczestników 12, zaś drugą dyr. Wasung, przy ilości uczestników 15.

Odbył się jeden odczyt o Beskidach Wschodnich przy bardzo licznem uczestniczeniu społeczeństwa stryjskiego. Odczyt wygłosił bardzo rzeczowo jakoteż z nadzwyczajną dokładnością ppor. Ślezak.

Oddział P. T. T. w Stryju własnego lokalu nie posiada. Zebrania jakoteż pogadanki członków odbywają się w Starostwie lub w Miejskim Urzędzie Zdrowia.

Wszelka korespondencja kierowana jest na ręce sekretarza Oddziału p. Jarosza Mieczysława, ul. Mickiewicza L. 30. W obecnym sezonie zimowym zorganizowana została Sekcja hokejowa Oddziału P. T. T. pod kierownictwem por. Sobolty, która to wykazuje żywą działalność na polu łyżwiarstwa podnosząc ten sport w Stryju ku wielkiemu zainteresowaniu tut. zwolenników sportu. Jedyną bolączką jest brak odpowiedniego toru

łyżwiarskiego w celu przeprowadzenia intenzywnych ćwiczeń. Narazie członkowie Sekcji korzystają z toru łyżwiarskiego Towarzystwa Gim. „Sokół".

Jako delegat do Wojewódzkiej Komisji Turystycznej przy Urzędzie Wojewódzkim w Stanisławowie, wybrany został por. Sobolta, zaś na zastępcę p. Jarosz.

Oddział tut. w miesiącu czerwcu zr. zakontraktował autokar, który kursował na przestrzeni: Stryj—Morszyn, Morszyn—Truskawiec i z powrotem. Ze względu na małą frekwencję na powyższych linjach, zmuszeni byliśmy wstrzymać dalsze kursowanie wozu po jednomiesięcznej próbie.

W dniu 21 lutego br. urządził Oddział P. T. T. Stryj zawody narciarskie w biegu płaskim dla członków oraz sympatyków na przestrzeni 14 km o wędrowną nagrodę ufundowaną przez nasz Oddział.

Oddział w Tarnowie.

Rok założena 1924. Skład Zarządn: prezes: prof. gimn. W. Arvay, zast. prezesa: sędzia S. O. Wł. Kapa, sekretarz: dr. Em. Carewicz, skarbnik: Z. Lalicka, członkowie Wydziału: R. Chadalski, dr. S. H. Fink, inż. K. Ignatowicz, M. Godowski, L. Ogłaza, inż. M. Leuchter, ks. Fr. Pinda, Zd. Simche. Oddział posiada członków: zwyczajnych 323, uczestników 6. Wkładka oddziałowa wynosi 4 zł. Dochody wynosiły 8.620·80 zł, rozchody wynosiły 6.402·49 zł. Wydatki administracyjne: 3.370 zł.

Urządzano następujące wycieczki prowadzone przez prof. Godowskiego: do zamków Orawskich (20 uczestników), prof. Simchego: do Pienin (25 uczestników), 30 maja prof. Carewicza: do Rytra, Pienin, Piwnicznej (20 uczestników), do Zakopanego, na Halę Gąsienicową (nocleg), Świnicę, do Doliny 5 Stawów, Morskiego Oka, Roztoki (nocleg), na Pawlikowski Wierch, do Czorsztyna (schronisko nauczycielskie, nocleg), Pieniny (30 osób). Ponadto bardzo liczne wycieczki w małych grupach.

Prócz posiedzeń Wydziału, które odbywały się każdego miesiąca, osobnych zebrań członków nie było.

Wydano serję artystycznych widokówek zabytków miasta Tarnowa. Wkład: 654 zł. Dotychczasowy wynik sprzedaży 187·20 zł.

Oddział ma Sekcję narciarską liczącą 14 członków, należącą do P. Z. N. z 1 głosem, której prezesem był prof. Arvay.

Godziny urzędowe Sekretarjatu Oddziału: we wtorki i czwartki 18—19 ul. Krakowska 12, I p.

Oddział w Warszawie.

W roku ubiegłym, trzynastym istnienia Oddziału, Zarząd stanowili: prezes — Stanisław Osiecki, wiceprezes — Jan Jaroszyński, sekretarz — Jadwiga Różycka, skarbnik — dr. Achilles Rosenkranz, bibljotekarz — inż. Kornel Kubacki, zastępca bibljotekarza — Henryk Mogilnicki, gospodarz lokalu — inż. Karol Kawiński, kustorz przeźroczarni — inż Jan Jaroszyński. Pozatem członkowie Zarządu: pp. Bohdan Dzięciołowski, Stefan Bernadzikiewicz, Jarosław Chełmiński, prof. Kazimierz Drewnowski, Stanisław Lenartowicz, dr. Mieczysław Orłowicz, inż. Jan Rzewnicki oraz zastępca — Jan Rudziński. Skład Komisyj stanowili: Schroniskowej — pp. Osiecki i Jaroszyński, Wycieczkowej: pp. Lenartowicz, dr. Orłowicz, dr. Rosenkranz i inż. Kawiński, Filmowo-Propagandowej: pp. St. Osiecki, Jaroszyński, Kubacki i Chełmiński.

Delegatami na zebrania Zarządu Głównego P. T. T. byli pp. Osiecki i dr. Orłowicz. Delegat Koła Wysokogórskiego do Oddziału Warszawskiego: p. Bernadzikiewicz.

Liczba członków w dniu 31 grudnia 1931 r. wynosiła 1893, w tem dożywotnych 32. W ciągu roku sprawozdawczego przybyło 216 członków, wykreślono zaś z powodu nieuiszczania składek — 707, pozostało 1.186.

W ciągu roku sprawozdawczego odbyło się jedno ogólne zebranie roczne oraz 5 zebrań miesięcznych z następującemi odczytami:

1) Odczyt zbiorowy Koła Wysokogórskiego, wygłosili pp. Bernadzikiewicz i Mogilnicki. St. Bernadzikiewicz: „Koło Wysokogórskie przy O. W. P. T. T., jego charakter i zadanie"; H. Mogilnicki: „25 dni w grupie Mont Blanc" z przeźroczami; St. Bernadzikiewicz: „Na skalnych drogach Tatr" z przeźroczami.

2) Prof. A. Wisłocki pokaz filmu: „Przez góry i rzeki Persji i Azji Mniejszej".

3) St. Lenartowicz: „Wzdłuż Pirenejów" ilustrowany przeźroczami oraz prof. Wisłocki pokazał film alpejski.

4) Pokaz propagandowego filmu jugosłowiańskiego z gór p. Stanisław Osiecki: „Kronika Tatrzańska“.

5) K. Jodko-Narkiewicz: „Od Alp przez Korsykę do gor Atlasu i przez Saharę“ ilustrowany przeźroczami.

Odczyty powyższe były ilustrowane przeźroczami, na 3 zebraniach były wyświetlane filmy.

Zarząd Oddział odbył w r. 1931 9 posiedzeń plenarnych i 6 posiedzeń prezydjum. Wysokość składki członkowskiej, ta sama, co w roku ubiegłym, składkę do 1 lipca liczono zł. 14·—, po 1 lipca zł. 16·— w tem 6 zł. tytułem składki oddziałowej. Wpisowe wynosiło 5 zł. Składkę opłaciło 905 członków, czyli 75%, gdy w roku ubiegłym opłaciło ją 65% ogółu członków.

W roku sprawozdawczym odbyły się wycieczki: 1) dnia 16—17 maja w Beskidy Śląskie, prow. dr. M. Orłowicz, przy udziale 4 osób; 2) dnia 9—29 sierpnia w Beskidy Zachodnie i Słowaczyznę, prow. dr. M. Orłowicz (pośw. schroniska na Luboniu), przy udziale 12 osób (trwała 3 tygodnie); 3) dnia 29 sierpnia do 28 września w Alpy Julijskie i Dynarskie, prow. St. Lenartowicz.

Ostatnia ta wycieczka odbyła się przy udziale 7 osób (członków P. T. T. i P. T. K.). Prowadzący wycieczkę p. St. Lenartowicz nawiązał przy tej okazji serdeczne stosunki z prezydjum Tow. Turystycznych w Jugosławji, a mianowicie: z Horwackiem Planinarskiem Društvem w Zagrzebiu i Slovenskiem Planinskiem Društvem w Lublanie. Uczestnicy wycieczki byli serdecznie podejmowani i spotykali się wszędzie w Jugosławji z wielką sympatją nietylko bratnich organizacji turystycznych, ale również ze strony władz i ludności, gdzie wszędzie podkreślano swoją sympatję i miłość dla Polaków. Dla wycieczki na Triglav wiceprezes Slov. Planinskiego Društva w Lublanie, dr. Hrovatin, przydzielił pierwszorzędnego przewodnika-górala, który prowadził wycieczkę bezinteresownie.

Na biuro Oddział został wynajęty lokal własny przy ul. Żórawiej Nr. 9, m. 1. Lokal został gruntownie odrestaurowany, przeprowadzono instalację elektryczną, zakupiono meble, udekorowano ściany zdjęciami fotograficznemi. Koszt z tem związany wyniósł sumę ogólną zł. 11.374. Lokal składa się z 4 pokoji, z których jeden jest oddany do użytku Koła Wysokogórskiego, a jeden wynajęty dla Związku Polskich Towarzystw Turystycznych.

W roku sprawozdawczym zostało wprowadzone całodzienne urzędowanie biura Oddziału, a mianowicie w godz. 9—2 i 5—7. Przy bibljotece Oddziału została zorganizowana czytelnia, w której znajdują się czasopisma turystyczne polskie i zagraniczne.

Majątek Oddziału Warszawskiego P. T. T. stanowią: Zbiór przeźroczy, który wzrósł w okresie r. 1931 o 178 sztuk i wynosi obecnie 2.780 przeźroczy, w tem tatrzańskich 1.587, z Karpat Wschodnich i Beskidu 609 i z Alp, Norwegji i Kaukazu 589. Pozatem Oddział posiada 270 negatywów i fotografji, 170 map i książek oraz mapę plastyczną Tatr. Wartość tych zbiorów wynosi ok. zł. 4.370.

Majątek Oddziału w Tatrach stanowi schronisko na Hali Gąsienicowej, wartości zł. 531.000, wartość inwentarza schroniska zł. 49.931. Suma dochodów Oddziału wynosi 104.263 zł. 23 gr., rozchodów 99.786 zł. 15 gr., wydatków administracyjnych 10.183 zł., 27 groszy.

Schronisko administrowane jest we własnym zarządzie, administratorką jest p. Helena Bauerówna.

W roku sprawozdawczym dokonano następujących uzupełnień schroniska: kupiono pas do turbiny, nową elektro-pompę oraz zreperowano dach schroniska.

Frekwencja noclegowa w schronisku wynosiła w r. 1931 7.847 noclegów wobec 7.936, 7.183, 7.670, 5.730 i 5.360 w latach 1930/29/8/7/6. W porównaniu z rokiem ubiegłym liczba noclegów zmalała o 89. Opłata za nocleg wynosiła zł. 3·— w pokojach i zł. 2·— na sali strychowej. Dla członków P. T. T. zł. 2 i 1.

R o b o t y w T a t r a c h. W roku sprawozdawczym wykonano dalszy ciąg nowej ścieżki na Halę Gąsienicową, a mianowicie przez las do wyjścia na Upłaz, długości ok. 600 metrów. Koszt budowy wynosił 1.630 zł. Pozatem poprawiono ścieżkę, budowaną w zeszłym roku.

W roku sprawozdawczym zakupiono 7½ udziałów na Hali Gąsienicowej za sumę zł. 5.513.

Oddział z żadnych subwencji nie korzystał, natomiast udzielono subwencji Kołu Wysokogórskiemu w wysokości zł. 200 — na wydawnictwo „Nowe Drogi“, oraz wydano zł. 150 na budowę grobowca Bartka Obrochty.

W roku sprawozdawczym udzielono zniżek w schronisku na Hali Gąsienicowej członkom Warszawskiego Klubu Narciarskiego wzamian za udzielenie zniżek członkom Oddziału Warszawskiego P. T. T. w schronisku w Dolinie Chochołowskiej.

W roku sprawozdawczym został zatwierdzony regulamin Koła Wysokogórskiego przez Zarząd Oddziału Warszawskiego P. T. T. Na podstawie złożonych wykazów odbytych wypraw taternickich i znajomości Tatr oraz zebranych informacyj zaliczono w poczet członków zwyczajnych Koła 8 z pośród członków założycieli. W chwili obecnej Koło liczy 35 członków, w tem 17 zwyczajnych. Prezesem Koła był p. Stef. Bernadzikiewicz, wiceprezesem: H. Mogilnicki, sekretarzem: Bol. Chwaściński. Zarząd wziął czynny udział w pracach Zarządu Oddziału Warszawskiego P. T. T. w osobach Stefana Bernadzikiewicza i Henryka Mogilnickiego. Zarząd dążył do jaknajściślejszej współpracy z S. T. P. T. T. i S. T. A. Z. S. w Krakowie, nawiązano również stosunki z Sekcją Alpejską Studentów Polskich w Grenoble. — W kwietniu r. ub. Zarząd Sekcji Turystycznej wszczął akcję w kierunku zjednoczenia wszystkich organizacji taternickich. Przeprowadzono dwie konferencje, w Krakowie w kwietniu r. ub. i w Warszawie w lutym r. b., na tej ostatniej uchwalono wspólną deklarację do władz P. T. T. Deklaracja ta zawiera główne wytyczne, na jakich ma być zorganizowany Klub Wysokogórski w ramach P. T. T. i została podpisana przez zarząd S. T. P. T. T., S. T. A. Z. S. i K. W. O. W. P. T. T. — W celu umożliwiania członkom nawiązania bliższego kontaktu towarzyskiego Zarząd organizował zebrania o charakterze klubowym. Zorganizowano również szereg zebrań dyskusyjnych (przeciętnie raz na miesiąc) poświęconych następującym zagadnieniom. 7 zebrań kursu taternictwa zimowego, „Zagadnienie skali trudności drogi taternickiej“, „Opis drogi taternickiej i jej rysunek“ — prelegentami byli dr. M. Sokołowski i K. Narkiewicz-Jodko, który pozatem na dwóch zebraniach zreferował „Refleksje wyprawy alpejskiej oraz swój pobyt w górach Korsyki i Atlasie“.

W celu zaznajomienia ogółu członków Oddziału Warszawskiego P. T. T. z istotą, zadaniami oraz celami Koła Wysokogórskiego w dniu 27 stycznia 1931 r. zorganizowano w porozumieniu z Zarządem O. W. P. T. T. jedno zebranie miesięczne członków Oddziału z następującym programem:

1) Bernadzikiewicz St.: „Koło Wysokogórskie przy O. W. P. T. T. jego charakter i zadania“.

2) Mogilnicki H.: „25 dni w grupie Mont Blanc“ z przeźroczami.

3) Bernadzikiewicz St.: „Na skalnych drogach Tatr“ z przeźroczami.

Chcąc przyjść z pomocą członkom Koła w odbywaniu wypraw zimowych, których poważną trudnością stanowi kosztowny ekwipunek, zorganizowano wypożyczalnię sprzętu, oraz wykonano na dogodnych warunkach dwa namioty na zamówienie członków. Na ten cel uzyskano od Zarządu O. W. P. T. T. jeszcze w r. 1930 subwencję zł. 300. W chwili obecnej wypożyczalnia posiada 2 namioty, 4 pary karpli i 2 pary raków. Opracowany typ lekkiego namiotu wysokogórskiego umożliwił nocowanie w terenie kilku wyprawom letnim i dwom zimowym. Sprzęt wypożyczany jest za drobnemi opłatami, przeznaczonemi na amortyzację i naprawy. — Zważywszy wybitne stanowisko członków Koła w ruchu taternickim, postanowiono zająć się opracowaniem przewodnikowym dróg skalnych w Tatrach, dotąd w formie przewodnika nieogłoszonych, a w ogromnej większości dokonanych przez członków Koła Wysokogórskiego. Rozpoczęto więc systematyczne gromadzenie materjałów do monografji Tatr Wysokich, pracę tę prowadził W. Stanisławski, a następnie S. Bernadzikiewicz oraz przystąpiono do wydawania przewodnika perjodycznego p. t. „Nowe Drogi w Tatrach Wysokich“. Członkowie Koła dokonali szereg wycieczek i ciekawych wejść, które są szczegółowo opisane w tym przewodniku.

W dniu 15 lutego 1932 r. w lokalu własnym przy ul. Żórawiej Nr. 9, członkowie Komisji Rewizyjnej O. W. P. T. T. pp. Karol Jenike i Jan Kręcki w obecności skarbnika p. dr. Achillesa Rosenkranza i księgowego p. Ludwika Radkego sprawdzili przedstawiony sobie bilans na 31 grudnia 1931 r. oraz zestawienie wpływów i wydatków w 1931 r., a następnie w dniu 28 lutego b. r. pełna Komisja Rewizyjna z udziałem p. Jana Jankowskiego po przedyskutowaniu sporządziła protokół, przyjmując zamknięcie do wiadomości.

Rok sprawozdawczy wykazał nadwyżkę zł. 4.477 08 mniejszą o zł. 6.200 niż w 1930 roku, wobec jednak poniesionego poważnego jednorazowego wydatku przy wynajęciu i remoncie nowego lokalu przy ul. Żórawiej Nr. 9 w wysokości zł. 11.374·65, można uważać go pod względem finansowym nie gorszym jak ubiegły. Komisja Rewizyjna zaznacza jednak, że wydatki 1930 r. nie mieszczą w sobie amortyzacji schroniska i ruchomości na Hali Gąsienicowej, co w przyszłych budżetach powinno być uwzględniane. Na

ogół kryzys w roku ubiegłym odbił się głównie na obrotach restauracji i w schronisku na Hali Gąsienicowej, które się zmniejszyły o zł. 7.000 — w porównaniu z 1930 r. (około 10 proc.), natomiast dochód z noclegów pozostał omal bez zmiany.

Bilans na 31 grudnia 1931 r. zamyka się cyfrą zł. 619.295·57 i zwiększył się w stosunku do 1930 r. o zł. 5.000, głównie na skutek dalszego zakupu udziałów na Hali Gąsienicowej, które obecnie wynoszą sumę zł. 12.713·40.

Na stronie biernej bilansu obecnie figurują jedynie wierzyciele z tytułu rachunków bieżących, o ile więc w przyszłosci wydatki mieścić się będą w ramach ścisłego budżetu, Oddziału Warszawskiego P. T. T. nie grożą trudności finansowe, tak dotkliwie wszystkim stowarzyszeniom dające się odczuwać.

Wobec nieposiadania przez buchalterję ścisłego inwentarza ruchomości schroniska na Hali Gąsienicowej, który figuruje w bilansie w poważnej sumie zł. 49.931·03, konieczne jest spisanie takowego na miejscu i wycenienie podług jego wartości rzeczywistej.

Ponieważ bilans i rachunek wydatków i wpływów za 1931 r. zostały prawidłowo i ściśle zestawione, Komisja Rewizyjna postawiła wniosek udzielenia Zarządowi absolutorjum.

Oddział w Wilnie.

Oddział Wileński P. T. T. został założony w r. 1924, terenem jego działalności jest Woj. Wileńskie. Skład osobowy Zarządu w r. 1931 był następujący: przewodniczący prof. dr. Juljusz Rudnicki, zast. przew. dr. Stanisław K. Zaremba, sekretarz prof. dr. Tadeusz Czeżowski, skarbnik Bohdan Alexandrowicz, bibljotekarz Marja Alexandrowiczowa, członkowie Zarządu: dr. Jan Kruszyński, inż. Janina Turska. Składkę członkowską na rok 1931 uiściło 61 członków zwyczajnych (wśród nich jeden dożywotni), oraz 1 uczestnik. W stosunku do roku poprzedzającego ubyło członków zwyczajnych 16, przybyło 10. Składka Oddziałowa (bez należności Zarządu Głównego) wynosiła 2·50 zł. Suma dochodów 929·92 zł., suma rozchodów 908·53 zł., do Zarządu Głównego z tytułu składek członkowskich oraz opłat inwestycyjnych wpłacono w roku sprawozdawczym 517 zł. (w roku poprzedzającym 480 zł.), wydatki administracyjne (sekretarskie) wyniosły 158·15 zł. Oddział subwencyj nie otrzymał, długów nie posiada. Robót w górach Oddział nie prowadził. Wydano członkom legitymacyj niebieskich (konwencyjnych) 48, (w roku poprzedzającym 36), legitymacyj Z. P. T. T. kolejowych 21, (w roku poprzedzającym 4).

W ciągu roku zorganizowano dwa zebrania członków, na których wypowiedziane zostały następujące odczyty (z przeźroczami: 20. III. 1931 dr. Jan Kruszyński: Wrażenia z wycieczki w Czarnohorę. 13. V. 1931 dr. Tadeusz Czeżowski: Od Cisy do Czeremoszu.

Bibljoteka Oddziału posiada 142 dzieł, roczników i czasopism, oraz otrzymuje następujące czasopisma: Die Alpen (organ S. A. C.), La Montagne (organ C. A. F.), Alpinisme, Deutsche Alpenzeitung, Turistik - Alpinismus - Wintersport, Taternik, Zakopane. — Zbiór przeźroczy obejmuje 288 sztuk.

Adres Oddziału: prof. dr. Tadeusz Czeżowski, Wilno, Uniwersytet. Biuro Oddziału, (przyjmowanie składek i wydawanie legitymacyj) mieści się w Księgarni św. Wojciecha, Wilno, Dominikańska 4.

Oddział w Zakopanem.

Zarząd Oddziału Zakopiańskiego P. T. T., którego własnością jest schronisko w Dolinie Pięciu Stawów Polskich, działalność swą za ub. rok skoncentrował na wyposażenie tego schroniska w należyty inwentarz. Schronisko wydzierżawiono Andrzejowi Krzeptowskiemu, pierwotnemu dzierżawcy Roztoki, który jak dotąd znakomicie wywiązuje się ze swych obowiązków. Zaopatrzenie schroniska w inwentarz polegało na zakupieniu 50 koców i tyleż prześcieradeł i poszewek, 7 łóżek kompletnych „Jarnuszkiewicza", nadto przeprowadzono pewne roboty wewnątrz i zewnątrz schroniska, jak oszalowanie kuchni i jednej ściany zewnętrznej budynku. We wrześniu miało się odbyć uroczyste poświęcenie schroniska — niestety wskutek nagłych i wielkich opadów śnieżnych Zarząd Oddziału zmuszony był mimo drobiazgowych przygotowań do uroczystości, poświęcenie to odwołać na czerwiec 1932 r.

Zarząd Oddziału Zakopiańskiego P. T. T. brał czynny i wybitny udział w urządzeniu Tygodnia Tatrzańskiego, w Zakopanem wprowadzając w program Tygodnia „Wspominki" o zasłużonych i nieżyjących już postaciach Zakopanego. Zarząd Oddziału na za-

kończenie Tygodnia Tatrzańskiego podejmował uczestników skromną wieczerzą w schronisku nad Morskiem Okiem w Tatrach.

Członków, którzy opłacili wkładki w r. 1931 liczy Oddział 464, fundusze Oddziału stanowiły wkładki czł., dochody ze schroniska i subwencje: od Min. Rob. Publ. na schronisko w Pięciu Stawach Polskich w kwocie 2.000 zł., Klimatyki w Zakopanem na schronisko w kwocie 1.000 zł. i od Zarządu Gł. P. T. T. 500 zł. na poświęcenie schroniska. Oddział Zakop. P. T. T. udzielił subwencji 250 zł. Tatrzańskiemu Ochotniczemu Pogotowiu Ratunkowemu.

Obrót kasowy Oddziału wynosił po stronie przychodu: 15.891·92 zł., rozchodu 10.206·91 zł.

Pod koniec roku sprawozdawczego Zarząd Oddziału Zakop. P. T. T. czynił usilne starania łącznie z Oddziałem Poznańskim P. T. T. o uzyskanie bezpłatnie materjału budowlanego i terenu od Fundacji Kórnickiej na postawienie nowego schroniska w dol. Kościeliskiej na miejscu starego schroniska, niestety starania te dotąd jeszcze nie zostały uwieńczone pomyślnym wynikiem. Przy Oddziale Zakop. P. T. T. istnieje Komisja Ochrony Tatr, której zadaniem jest czuwanie nad wszelkiemi sprawami i niewłaściwemi zamierzeniami miejscowej ludności i turystów, które zagrażaja szpeceniu krajobrazu górskiego, względnie samej florze i faunie tatrzańskiej.

W skład Zarządu Oddziału Zakopiańskiego P. T. T. wchodzą: prezes dyr. Tadeusz Malicki, wiceprezes dr. Włodzimierz Jasiński, sekretarz Ignacy Bujak, członkowie: p. Miłoszewska, dyr. Łukasiewicz Józef, dr. Nowotny Gustaw, inż. Schiele Kazimierz, prof. Stryjeński Karol, Zwoliński Tadeusz, Oppenheim Józef, Zdyb Stanisław, Bujak Franciszek.

Oddział Babiogórski w Żywcu.

Rok założenia 1905. Granice terytorjalne: powiat żywiecki, bialski i wadowicki, Skład osobowy Zarządu: inż, M. Mączyński prezes, członkowie narządu: inż. S. Fox. inż. W. Fucik, prof. J. Braszka, dyr. szk. S. Sojka, A. Moliński, W. Pantofliński, K. Ziemnowicz, M. Augustynowicz, prof. Drozdowski, F. Franek, dyr. gimn. Gawor.

Ilość członków zwyczajnych: Oddziału żywieckiego 436, Koła bialskiego 1117, Koła wadowickiego 63, Koła zwardońskiego 44. Razem 1660.

Wysokość wkładki Oddziałowej (bez należności Zarz. Gł.) zł. 8. Suma dochodów: 39.976·22 zł. Suma rozchodów: 30.856·45 zł Suma należności Zarz. Gł. od Oddziału żywieckiego 3.488 zł. Suma wydatków administracyjnych: 1.836·14 zł. Suma długów: wekslowy 2.000 zł, niezapł. rach. 1.529·24 zł.

Wycieczki: Koło w Białej urządziło 15 wycieczek: na Babią Górę, Pilsko, Stożek, Baranią Górę, Klimczak, Spędzielny i t. p. ze słuchaczami Państw. Kursu Germanist. dla nauczycieli w Białej.

Roboty w górach: konserwacja dawnych szlaków w ilości około 300 km. Koszta znaczenia i kons. szlaków: 2.186·48 zł. Budowa i adaptacje schronisk i zakupno inwentarza: 23.832·40 zł.

Koła specjalne: Koło Narciarrzy w Żywcu, przew. M. Füller, członków 95; urządzono 16 wycieczek z przeciętną frekwencją uczestn. 13.

Główną troską naszego Towarzystwa było wykończenie wewnętrzne schroniska na Pilsku, które w roku przyszłym będzie w zupełności wykończone. W roku bieżącym wykonano tamże instalację wodociągową z doprowadzeniem wody do wszystkich pokojów sypialnych. Wspólnie z Oddziałem Bielskim P. T. T. rozpoczęto budowę murowanego schroniska w Zwardoniu, którą doprowadzono pod dach. Mamy nadzieję, że w krótkim czasie uda się schronisko to wykończyć i oddać do użytku turystów i narciarzy, którzy brak schroniska w Zwardoniu niezmiernie odczuwają.

Koło w Wadowicach.

Koło zostało założone w r. 1926 i obejmuje powiat wadowicki. Skład Zarządu Koła: prezes dyr. Henryk Gawor, sekretarz i skarbnik prof. Czesław Panczakiewicz, członek Zarządu dr. Stanisław Klęczar. Koło posiada członków zwyczajnych 68. Przychód Koła: 2.468·10 zł., rozchód 631·69 zł., wydatki administracyjne 124·69 zł.

Wycieczki turystyczne, letnie i zimowe narciarskie, przeważnie szkolne, prowadził prof. Cz. Panczakiewicz.

W roku sprawozdawczym odbyły się 2 zebrania członków. Koło zbiera fundusze na budowę schroniska na Leskowcu, po zakupieniu gruntu przystąpi w lecie b. r. do budowy.

Sekretarjat Koła: ul. Tatrzańska l. 48, prof. Czesław Panczakiewicz, przyjmuje w sprawach Koła codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt od godz. 13 — 14.

Sekcja Ochrony Gór.

Sekcja Ochrony Gór, dawniej Sekcja Ochrony Tatr, założona w 1912 r., znajduje się obecnie w związku z opracowywaniem nowego statutu P. T. T. w stadjum przeorganizowania.

Zasady Sekcji tyczące się ochrony przyrody i krajobrazu tatrzańskiego szerzone od lat 20, stały się dzisiaj własnością bodaj że wszystkich członków P. T. T. Dowodem tego są zgłaszane projekty tworzenia sekcyj ochrony gór przy poszczególnych Oddziałach P. T. T., co dałoby możność wzmożonej pracy dla tych zasad liczniejszym rzeszom członków.

Dla uzyskania tych nowych podstaw pracy, Walne Zebranie członków Sekcji Ochrony Gór odbyte w Zakopanem we wrześniu 1931 r. zwróciło się do wiceprezesa prof. Goetla z żądaniem, aby Zarząd Główny P. T. T. wygotował projekt nowej organizacji Sekcji oraz jej ustosunkowania się do nowopowstających Sekcyj Oddziałowych.

Sekcja zajmowała się w ubiegłym roku szeregiem spraw, które znalazły wyraz w uchwalonych przez Walne Zebranie następujących rezolucjach:

1) Walne Zebranie wypowiada się za koniecznością utworzenia w Tatrach jeszcze przed zrealizowaniem Parku Narodowego, następujących rezerwatów leśnych zupełnych, ze względu na to, iż znajduje się tam pierwotny las tatrzański z nader ciekawymi okazami i skupiskami flory: *a)* na Hali Pysznej, *b)* na Wantulach w górnej części Doliny Miętusiej, *c)* w Dolinie Suchego Żlebu (między Strążyskami a Dol. Za Bramką), *d)* w Dolinie Białego, *e)* w Dolinie Suchej Kasprowej.

2) Walne Zebranie zwraca się do Zarządu Głównego z prośbą o poczynienie kroków, aby nie dopuścić do grożącej zamiany pieszej drogi pod Reglami w Zakopanem na jezdnię lub ulicę.

3) Walne Zebranie wypowiada się przeciwko znakowaniu nowych szlaków w głębi Tatr, uznając obecną sieć znakowanych ścieżek w Polskich Tatrach za dostateczną. Między innemi wypowiada się przeciw znakowaniu szlaku z Hali Gąsienicowej na Kościelec.

4) Walne Zebranie prosi Zarząd Główny o jaknajśpieszniejsze załatwienie z zarządem Dóbr Zakopane sprawy zamknięcia Doliny Kościeliskiej dla ruchu pojazdów konnych i mechanicznych oraz uregulowanie tam gospodarki leśnej w sensie ochronnym.

5) W sprawie zamierzonej budowy schroniska P. T. T. w Dolinie Kościeliskiej Sekcja podtrzymuje swe dawniejsze uchwały o konieczności zachowania w architekturze schroniska ścisłego miejscowego charakteru etnograficznego, który się przedewszystkiem wyraża w postaci góralskiego dachu.

Działalność popularyzatorską Sekcja prowadziła przy pomocy artykułów w prasie codziennej, rozlepianiu afiszów o ochronie gór i przyrody i wyświetlania w kinoteatrze w Zakopanem odezw do publiczności.

Zarząd Sekcji w 1931 r. stanowili: prof. dr. Jan Gw. Pawlikowski prezes, prof. dr. W. Goetel wiceprezes, dyr. J. Łukasiewicz, J. Oppenheim, mjr. Romaniszyn, H. Romaniszynowa, dr. Marjan Sokołowski, dyr. J. Zborowski.

Posiedzenia Zarządu i Walne Zebrauia Sekcji odbywają się latem w Zakopanem, wkładka roczna wynosi 2 zł. Liczba członków: 50.

Sekcja Narciarska w Zakopanem.

Praca Zarządu S. N. P. T. T. idzie każdego roku po linjach: czysto sportowo-zawodniczej, turystycznej i propagandowej. Wysiłki Sekcji w pierwszym kierunku odnoszą już od kilku lat wybitny sukces, z którym liczą się czynniki tak krajowe jak i zagraniczne. W b. r. (t. j. w sezonie 1931/2) S. N. P. T. T. uzyskała przez swych członków zawodników wszystkie pierwsze miejsca w konkurencjach krajowych a częściowo i zagranicznych. Tu należy wyliczyć najważniejsze: Mistrzostwo Polski na 1932 zdobywa Stanisław Marusarz, bieg 18 km o Mistrzostwo Polski wygrywa Władysław Berych, który zajął również pierwsze miejsce w Maratonie Narciarskim 50 km o Mistrzostwo Polski.

Sztafeta S. N. P. T. T. zdobywa poraz trzeci i definitywnie puhar Stan. Fachera o Mistrz. Polski. Drugi puhar zdobywa sztafeta S. N. P. T. T. w biegu zjazdowym wiosennym. Na Olimpjadzie w Lake Placid w Ameryce powierzono reprezentację barw polskich czterem członkom S. N. O. T. T., mianowicie Bronisławowi Czechowi, Stanisła-

wowi i Andrzejowi Marusarzom oraz Stanisławowi Skupniowi. Z nich największy sukces odniósł Br. Czech lokując się w ogólnej klasyfikacji Olimpijskiej siódmy z rzędu, a jako drugi europejczyk, przyczem należy zważyć, że konkurencja była ze względu na silnie obsadzone państwa skandynawskie, niezwykle trudna. Pozatem zagranicą startowali nasi zawodnicy w Czechosłowacji, zdobywając na własność puhar w sztafecie oraz uzyskując kilka miejsc pierwszych w biegach i skokach. Wiosenne skoki w Szczyrbie przyniosły zwycięztwo St. Marusarzowi przed znakomitym olimpijczykiem Bartonem. Turystykę uprawiają członkowie S. N. P. T. T. tak w zimie jak w lecie. W turystyce letniej reprezentuje Sekcję pierwszorzędny wspinacz Bron. Czech. Zarząd S. N. P. T. T. utrzymuje tak dla letniej, jak i zimowej turystyki jedyne schronisko na Pysznej. Zarząd S. N. P. T. T. czerpie środki z wkładek członkowskich, kursów narciarskich oraz imprez, minimalnie z subwencyj, z których jako poważniejszą należy wymienić zł. 1.000 z K. I. S. w Zakopanem. Członków, którzy opłacili wkładki liczy S. N. P. T. T. 95, nadto zawodników 66 i zawodniczek 8. Część czołowych zawodników Zarząd S. N. P. T. T. asekurował od wypadków w „Patrji". Zarząd S. N. P. T. T, spłacił w bieżącym sezonie dług w kwocie zł. 3.924. — Obrót kasowy po stronie przychodu wynosił zł. 7.251·18, rozchodu zł. 6.969·08. Gotówka zużytą była na zakupionie sprzętu narciarskiego, inwestycje w schronisku na Pysznej, kompletowanie inwentarza, wyjazdy zawodników na pograniczne zawody w Czechosłowacji, na nagrody honorowe i żetony, asekurację i dożywianie zawodników.

Za działalność sportową otrzymali z pośród grona członków S. N. P. T. T. odznaczenia: srebrne krzyże zasługi: Bujak Franciszek, Bujak Ignacy, Czech Bronisław, Schiele Aleksander; złote krzyże zasługi: Bednarski Henryk, Oppenheim J. i Schiele Kazimierz

W skład Zarządu S. N. P. T. T. wchodzą: prezes inż. Kazimierz Schiele, wiceprezes Stanisław Zubek, sekretarz Ignacy Bujak; członkowie: Odo Lachman, Oppenheim J., Malczewski Rafał, Czech Bronisław, Stanisław Skupień, Bujak Franciszek, K. Szostak. W skład członków honorowych S. N. P. T. T. wchodzą: pp. generał Marjusz Zaruski, dyr. Stanisław Barabasz, prof. Karol Stryjeński, pułk. Władysław Ziętkiewicz, dr. Józef Diehl i p. Zdzisław Ritterschild.

Sekcja Turystyczna.

Sprawozdania nie nadesłała.

Sekcja Ratownicza.
(Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe w Zakopanem).

Kronika nieszczęśliwych wypadków w Tatrach i wiążąca się z tem akcja T. O. P. R. została szczegółowo opisana w „Wierchach", tom IX.

Ze spraw wewnętrznych należy przedewszystkiem zaznaczyć, że staraniem Zarządu T. O. P. R. było przedewszystkiem dążenie do jaknajlepszego usprawnienia ekspedycyj ratunkowych w razie alarmów o nieszczęśliwych wypadkach w górach. Zarząd T. O. P. R. dbał w równej mierze o stan sprzętu ratowniczego i środków lekarskich pierwszej potrzeby. Na cel ten uzyskał Zarząd T. O. P. R. subwencję od M. R. P. zł. 1.000; od Klimatyki w Zakopanem zł. 1.000; od Zarządu Gł. P. T. T. zł. 500 i od Odziału Zakopiańskiego P. T. T. zł. 250. Nadto za łaskawą interwencją i pośrednictwem p. pułk. Janusza de Beaurein otrzymał T. O. P. R. rury z duraluminjum na sporządzenie lekkich nosz dla rannych turystów oraz p. mjr. Matecki Józef i p. ppułk. Ziętkiewicz Władysław przydzielili T. O. P. Ratunkowemu znaczną ilość sprzętu ratowniczego (liny, czekany, raki i t. p.), pozostałą z likwidacji Kompanji Wysokogórskiej na Kirach pod Zakopanem.

Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe poniosło w b. r. nieodżałowaną stratę z powodu śmierci wielce zasłużonego członka Pogotowia ś. p. Wacława Kraszewskiego, lekarza w Zakopanem, który był I. wiceprezesem T. O. P. R. oraz instruktorem sanitarnym Pogotowia.

Skład Zarządu T. O. P. R. był następujący: prezes i honorowy Naczelnik Straży Górskiej p. generał Marjusz Zaruski, II. wiceprezes Andrzej Marusarz, sekretarz Ignacy Bujak, członkowie Zarządu: Zdzisław Ritterschild, Stanisław Zdyb, Stanisław Byrcyn Gąsienica, dr. Gustaw Nowotny oraz kierownik Pogotowia Józef Oppenheim, jednocześnie I. wiceprezes T. O. P. R.

Oddział w Stanisławowie.

Oddział Stanisławowski obejmuje terytorjum, którego granice tworzą: od Zaleszczyk wzdłuż Dniestru po Mikołajów, szosą do Derżowa, Daszawa po Dolinę Wygody i doliną Świcy przez Oblaz do Leopoldsdorfu. Następnie przez Kamionkę 1012, Pustoszak 1427, Gorgan Ilemski 1589, na przełęcz pod Mszaną i potokiem Mszany, motody przez Osmołdę na grań Matachowa i przez Wysoką, Ihrowyszcze 1807, przełęcz Borewkę na Sywulę 1836, wzdłuż granicy państwa przez Kozmieską 1573, Howerlę 2058, granią Czarnohory do Popa Iwana 2025. Stąd płajem przez Poliwny do Klauzy Szybeny, po Burkut włącznie. Z Szybenego wzdłuż Czeremoszu po Żabie. Dalej potokiem Ilei do Krzywego pola i przez przełęcz Bukowiele na grań. Następnie wododziałem pomiędzy Prutem a Czeremoszem przez Kitelówkę Herdie, Rokietę, Malawę do Delatyna, a z Delatyna po Sadzawkę, Ottynję, Obertyn, Horodenkę do Zaleszczyk.

Zarząd Oddziału: prezes inż. A. Firich, I. wiceprezes dyr. E. Bürgel, II. wiceprezes insp. T. Kusiba, sekretarz St. Czuczewicz, skarbnik Jan Baczyński; członkowie Zarządu: A. Balko, T. Buczek, I. Czaykowski, inż. R. Dąbrowski, Z. Dziurzyński, A. Haas, St. Kaczmarczyk, dr. H. Kuppferman, mg. T. Pawłowski, mg. F. Piątek, dr. St. Pietraszewski, inż. K. Piątkiewicz, Prof. M. Rosenbaum, prof. J. Sawicki, inż. J. Swoboda i T. Wieliczko.

Ilość członków zwyczajnych (włącznie z Kołami) wynosiła 594 oraz 5 uczestników. Wysokość wkładki Oddziałowej (bez należności do Zarządu Głównego) wynosiła 3 zł. Dochód za rok ubiegły wynosił 34.265·10 zł., rozchód zaś 25.492·18 zł.

W roku sprawozdawczym otrzymał Oddział następujące subwencje:

a) od Ministerstwa Robót Publicznych 5.000 zł.,

b) od Ministerstwa Komunikacji 500 zł.,

c) od Magistratu m. Stanisławowa 300 zł.

Wydatki administracyjne wynosiły 4.709·81 zł. Długów Oddział niema.

W ciągu sezonu letniego 1931 r. przeprowadził Oddział następujące wycieczki: 7. VI. do Bubniszcza, 14. VI. do Bitkowa oraz na Hegę Wielką, 21. VI. na Chomiak, 28. i 29. VI na Howerlę, Breskul, Pozyzewską, Dancerz, Turkuł i na Szpyci, 5. VII. do Podlutego i Osmołody, 12. VII. z Mikuliczyna na Łysunię nad Kosmacze, 19. VII. do Burkutu i doliny Czarnej Cisy, 26. VII. do Porohów i Huty, 2. VIII. do Rafajłowej i szczytu Maksymca, 9. VIII do Jasiny, 15. i 16. VIII. do Czarnohory, od 15 do 23. VIII. w Alpy rodniańskie na szczyty Pietros i Ineul, 23. VIII. na Makowicę, 30. VIII. na przełęcz Pantyrską i Rogodze Wielkie.

Nadto przeprowadził Oddział przez swoje biura informacyjne cały szereg wycieczek krajoznawczych i górskich. Frekwencja przeciętna wycieczki wynosiła od 5 do 80 osób. Wycieczki prowadzili członkowie Oddziału.

W roku sprawozdawczym wykonano następujące prace w górach:

1) Znakowania (nowe), szlaki boczne: z Rafajłowej na Maksymiec 11 km, z Rafajłowej przez Wołkan na Bratkowską 14 km, z Buchtowca przez Kolibę do wodospadu Maniaskiego pod Czortką 8 km. Od Stacji turystycznej w Podlutem do szlaku głównego na grani Matahowa 6 km. Od schroniska pod Borewką, przez Borewkę, doliną Łopusznej i Bystrzycy do Huty 14 km.

2) znakowania poprawione: *a*) szlak główny: z Kukulu przez Foreszczenkę do schroniska pod Howerlą 10 km, Sywula—Rafajłowa 17 km, ze Sywuli przez Ihrewyszcze na Jal 18 km; *b*) szlaki boczne: z Podleśniowa na Chomiak 7 km z Mikuliczyna na Leszniów 6 km, z Mikuliczyna na Świniankę 7 km, z Mikuliczyna na Rokietę 8 km, z Jaremcza na Czarnohorzec, z Jaremcza przez Bukowicę do szlaku głównego pod Doboszanką 15 km, z Jaremcza na Jawornik 9 km. Koszt znakowania i konserwacji wynosił 560 zł.

II. Wykończono całkowicie dobudowę skrzydła schroniska pod Howerlą. Schronisko zagospodarowane, otwarte przez cały rok, posiada 13 pokoji, salę jadalną, oraz kuchnię i suszarnię dla turystów. Miejsc noclegowych: 76 łóżek i 50 noclegów turystycznych. Wydano w roku 1931 noclegów 2.387. W stosunku do 1930 r. frekwencja wzrosła o 34%. Cena za noclegi wynosiła dla członków 1·50 zł. i 50 gr. za zmianę pościeli, dla nieczłonków 3 zł. i 50 gr. za pościel. Schronisko dzierżawi p. Karol Gaudin: Adres Worochta, schronisko pod Howerlą. Dochód ze schroniska w roku 1931 wynosił 800 zł. Wartość schroniska na Zaroślaku pod Howerlą 70.260 zł.

Statystyka prowadzona przez zarządcę wykazuje, że ze schroniska korzystało: *a*) nieczłonków 1.174 osób z czego przypada na Polskę 1.163, na inne państwa 11 osób, *b*) członków 912 osób, z czego przypada na P. T. T. 611, na inne państwa 3, na młodzież 253 osób.

III. Wykończono całkowicie budowę schroniska pod Doboszanką. Wybudowano dla stróża schroniska kolebę. Schronisko niezagospodarowane, podzielone na dwie izby, pomieścić może 25 osób (noclegi turystyczne). Klucze od schroniska są w Oddziale w Stanisławowie, w Kole P. T. T. w Nadwórnej i u p. Radcy Nadleśnictwa inż. Jurkiewicza w Rafajłowej. Cena za noclegi od członków 0·50 zł., od nieczłonków 1 zł. Wartość schroniska wraz z inwentarzem wynosi 6.000 zł. Frekwencja w roku 1931 wynosiła 681 osób.

IV. Schronisko przy klauzie nad Prutem pod Łysunią niezagospodarowane. Dojazd z Mikuliczyna kolejką tartaczną otwarty przez cały rok. Miejsc noclegowych 20. Frekwencja wynosiła 150 osób.

V. Wybudowano kosztem 1.000 zł. i oddano do użytku schron turystyczny pod Borewką (Koło Kałusz). Frekwencja w r. 1931 wynosiła 300 osób.

VI. W roku ubiegłym oddano do użytku stacje turystyczne w następujących miejscowościach: Żabie, Kosów, Burkut, Kuty, Dora, Jaremcze, Mikuliczyn, Podleśniów, Nadwórna, Zielona, Sitnej, Zetene, Jaworów. Wybudowano drogę kołową (jezdną) z Sołońca z tak zwanego „Stołu", popod Połomy do schroniska na Niżnej pod Doboszanką. Wybudowano linję telefoniczną z Worochty do schroniska pod Howerlą (23 km). Wybudowano we Worochcie kiosk dla pomieszczenia biura informacyjnego w sezonie letnim.

VII. Objęto w posiadanie grunta pod budowę schronisk w Rafajłowej, Hucie i na przełęczy Jabłonickiej. Wygotowano plany budowy schronisk w Rafajłowej, na Baraniej i Hucie.

Oddział utrzymuje stały kontakt z Wojewódzką Komisją turystyczną i Kolejowym Komitetem Turystycznym, a w obradach i pracach silnie reprezentowany przez członków Zarządu, przeprowadził szereg doniosłych uchwał w sprawach turystycznych. Dotyczy to samo Komisyj Klimatycznych we Worochcie i Jaremczu, gdzie dzięki współpracy z Oddziałem zapoczątkowano sezon zimowy, który pomimo ciężkiego położenia gospodarczego w Państwie dał pewne realne wyniki.

Oddział posiadał w roku sprawozdawczym 3 Sekcje fachowe a mianowicie: Sekcję Narciarską, Ochrony Przyrody i Koło Fotografów amatorów. Nadto posiada Oddział 8 (ośm) Kół prowincjonalnych a mianowicie: w Nadwórnej, Jaremczu, Mikuliczynie, Worochcie, Kałuszu, Dolinie, Delatynie i Kosowie. Delegatury utrzymywał Oddział w Rafajłowej, Porochach i Sołotwinie.

Sprawozdanie Sekcyj i Kół:

1) Sekcja narciarska liczy 42 członków: Przewodniczącym był p. prezes Oddziału inż. A. Firich, zastępca przewodniczącego dr. Tomaszek, sekretarzem Z. Dziurzyński, kapitan sportowy insp. T. Kusiba, zastępcą p. Pawłowski Tadeusz. W dochodach wykazuje Sekcja 280 zł. (w tem 200 zł. subwencji Oddziału). Sekretarjat mieści się w lokalu Oddziału przy ul. Trzeciego Maja, l. 19, III. p.

Sezon narciarski 1930/31, ze względu na dobre warunki śniegowe był ożywiony. Sekcja, dbając jak zwykle o działalność propagandową tak wśród początkujących członków jak i młodzieży, urządziła 2 kursy narciarskie a to od 27 do 31. XII. 1931 r. w Stanisławowie. Powyższe kursa były prowadzone przez p. Z. Schönthalera i Jurkowskiego.

W czasie świąt Bożego Narodzenia gościła w schronisku pod Howerlą liczna wycieczka naszych członków, zwiedzając szereg szczytów i przełęczy Czarnohorskich.

Co niedzielę i święta urządzano szereg wycieczek turystycznych zwiedzając ważniejsze szczyty jak: 3. I. Kiczera 12 osób, Kukuł 2 osoby; 6. I. Syniak 5 osób, Jabłonica 12 osób; 17. I. Jabłonica 39 osób; 24. I. Leszniów od Tatarowa 12 osób, Kiczera 18 osób; 31. I. Kiczera 6 osób; 2. II. Worochtenski—Kitelowka 21 osob; 7. II. Czarnohorzec 7 osób, Kiczera 12 osób; 14. II. Liszniów 12 osób; 21. II. Kukuł 8 osób, Jabłonica 14 osób; 22. II. Raid Lukul—Jabłonica; 28. II. Liszniów 12 osób; 13. III. Jawornik 6 osób, Świnianka od Jamny 15 osób, Syniak 6 osób; 27. i 28. III. Kiczera 9 osób i Jabłonica 14 osób, Kukul 7 osób.

2) Sekcja Krajoznawcza i Ochrony Przyrody.

Sekcja została założona w roku 1926 i z powodu słabej działalności zreorganizowana w roku 1931. Przewodniczącym Sekcji był prof. Sawicki. Sekcja w ciągu swojej działalności wydała serję kart widokowych z Karpat. Urządziła wystawę krajoznawczą w Stanisławowie, Stryju i Kołomyji. Urządziła miejscową wystawę „Ochrony Przyrody".

Gromadzono materjały do opracowania monografji Czarnohory. Podjęto inicjatywę w kierunku zbadania groty w Berezowie Wyżnem. Sekcja współdziałała z Tow. Ochrony Przyrody, w sprawie powstrzymania barbarzyńskiej eksploatacji kosówki na

połoninie Maryszewskiej w Czarnohorze z wynikiem pozytywnym. Próba założenia stacji meteorologicznej nie udała się z powodu odmownego stanowiska Państwowego Instytutu Meteorologicznego, prowadzi tylko p. Czuczewicz obserwacje temperatury i opadów. Postanowiono wspólnie z sekcją fotograficzną, opracować mapę krajobrazową Dniestru na wzór podobnego wydawnictwa niemieckiego. Zebrano już dość poważną ilość fotografij.

3. Koło Fotografów Amatorów.

Zarząd Koła: p. Tadeusz Buczek przewodniczący, prof. M. Rosenbaum sekretarz, p. Wiśniewski skarbnik. Koło liczy 30 członków.

Dzięki wydatnej, bo przewyższającej kwotę zł. 1.000 subwencji P. T. T. uzyskało Koło wygodną pracownię zaopatrzoną w aparat projekcyjny, 2 do powiększeń i wszelkie inne sprzęty potrzebne do pracy w ciemni. Mając zatem już miejsce i przybory uchwalono na jednem z posiedzeń Zarządu regulamin ciemni dla członków i oznaczono dnie i godziny pracy.

W roku sprawozdawczym zorganizowano kurs początkowy fotografji amatorskiej, na który uczęszczało przeciętnie 11 osób. Lekcje odbywały się dwa razy w tygodniu w godzinach wieczornych w lokalu P. T. T. przez przeciąg 3 miesięcy, przyczem zimno, które nie raz dało się we znaki uczestnikom, nie odstraszyło bynajmniej od pilnego uczęszczania na lekcje. Wykładowcami byli pp. Buczek, Grünblatt, Jędryk, Rosenbaum, Wiśniowski i Wojtyński. Zakończyli kurs p. Wojtyński, który przeprowadził wzorowo kilka lekcji praktycznych, zaznajamiając uczestników kursu z tajnikami kunsztu fotografji, oraz profesor Rosenbaum, który w 3 lekcjach omówił bardzo ciekawy temat, o estetyce w fotografji, ilustrując lekcje wykresami i przeźroczami. W okresie sprawozdawczym odbyto 8 posiedzeń Zarządu.

Propagując ideę łączności, wydano 8 komunikatów do gazet miejscowych i zamiejscowych, 2 odezwy do członków, ogłoszono konkurs na zdjęcie z Huculszczyzny i t. p. tematy, które na tut. terenie znaleźć muszą dużo zwolenników.

4) Koło w Nadwórnej.

Skład osobowy Zarządu: Cais Teodor, przewodniczący, dr. Łukasz Fudali, zastępca, dr. Schnall Maksymiljan, sekretarz, Andrzej Syrotiuk, skarbnik. Członków zwyczajnych 21. Wysokość wkładki na rzecz Koła rocznie 3 zł. Suma dochodów 942 zł, suma rozchodów 910·56 zł., suma należności Zarządu Gł. wzgl. Oddziału z tytułu wkładek członkowskich i należytości za legitymacje 270·30 zł., subwencja Oddziału 350 zł., suma wydatków administracyjnych 14·90 zł.

Wycieczki: 1. II. Podsmereczek, 7 osób, narciarska; 14. II. Liszniów, 6 osób, narciarska; 19. IV. 1 osoba, narciarska; 24. IV. — 27. IV. Czarnohora, 2 osoby, narciarska: 10. IV. Wodospady Buchtowiec Maniawa, 3 osoby; 17. V. Stanimir, 2 osoby; 24. V. Siwula, 4 osoby: 25. V. Bratkowska, 4 osoby; 21. VI. Doboszanka, 1 osoba; 4. i 5. VII. Doboszanka, 7 osób; 11. i 12. VII. Bratkowska, 5 osób; 18. i 19. VII. Podleski Gorgon, 8 osób; 26. VII. Wodospady Buchtowiec Maniawa, 6 osób; 11 — 14. VIII. Pop. Iwan Czarnohorski—Stoh—Pop. Iwan Marmarowski, 3 osoby; 11. X. Podsmereczek, 3 osoby; 18. X. Stanimir, 5 osób; 20. XII. Koniacz, narciarska, 6 osób; 24—26. XII. Doboszanka, narciarska, 2 osoby; 24—26. XII. Liszniów, 7 osób, narciarska. Prowadzący wycieczki: Cais Teodor, ostatnią dr. Maksymiljan Schnall. Zebrań członków: 20.

Roboty w górach: *a*) schroniska: wyłożenie deskami podłogi na strych w schronisku na Niżnej i wybudowanie koleby dla stróża obok tego schroniska; *b*) stacje turystyczne: jak w roku ubiegłym, t. j. w Nadwórnej, Zielonej i w Sitnem; *c*) wyznakowano nowy szlak z Rafajłowej na Bratkowską 14 km. farbą zieloną; *d*) poprawione znaki szlaku głównego farbą czerwoną od Sywuli do Rafajłowej 17 km. — od Ozierncj przez Doboszankę do potoku Zielenica 12 km. Znakował względnie poprawiał znaki Cais Teodor; *e*) tablic orjentacyjnych nowych nie wywieszano. — Dochód ze schronisk na Niżnej wynosił około 70 zł.

Działalność na polu ochrony przyrody w drodze propagandy przy sposobności odbywania wycieczek.

Koło rozwijało propagandę za stworzeniem nowych Kół w Delatynie i Bitkowie, za wyrobem sprzętu narciarskiego sposobem domowym i za współpracą innych Towarzystw sportowych na polu turystycznem.

Lokal Koła mieści się w mieszkaniu prywatnem sekretarza Koła dr. Schnalla Maksymiljana w Nadwórnej, przy ul. 3-go Maja, godziny urzędowe od 17—19.

5) Koło w Jaremczu.

Koło liczy 19 członków. Zarząd Koła: przewodniczący pułk. Dostal, zastępca Gludowicz, sekretarz Hanus, skarbnik Ogonowski. Biuro Koła znajduje się w Urzędzie Uzdrowiskowym. — Agendy Koła w czasie sezonu letniego objął Oddział przez swoje biuro informacyjne.

W roku sprawozdawczym Koło poprawiło znakowania na: *a*) Czarnohorzec, *b*) Jawornik, *c*) Komory Dobosza, *d*) Doboszanka (połączoną ze znakami Zielenicy), *e*) Glorjetę dużą.

6) Koło w Delatynie.

Założone z końcem roku 1931. Liczy 36 członków. W skład Zarządu wchodzą: przewodniczący — Jan Chlipalski, sędzia; sekretarz — dr. Bodek Ludwik; skarbnik — N. Fischbachówna; Bandek Herman, Andrzej Tofan i Adolf Nehyba.

W czasie zimy Koło nie mogło rozwinąć należytej działalności, ograniczając się tylko do propagandy narciarstwa.

7) Koło w Mikuliczynie.

Zarząd Koła: przewodniczący — Drwota Ferdynand; zastępca — Pressner Maksymiljan; sekretarz — Zimmer Gotfrid; skarbnik — Malinowski Franciszek. Członkowie Zarządu: inż. Duffek Władysław, Scherff Leopold, inż. Kössling Stefan, dr. Josse Jan, Ostachowiczówna Jadwiga, ponadto dwóch członków Komisji Rewizyjnej i dwóch członków Sądu Honorowego. Członków zwyczajnych 45. — Wkładka członków zwyczajnych dla Koła 3 zł. rocznie.

Suma dochodów 300 zł., rozchodów 75 procent dochodu. Zaległości dla Oddziału za rok sprawozdawczy 45·10 zł. Suma wydatków administracyjnych 20 zł. Długów Koło nie posiada.

Zrządzono 5 wycieczek w Dolinę Prutca w sezonie letnim, — przeciętny udział 40 uczestników. Wycieczek narciarskich zimowych 5, przeciętny udział 6 uczestników. Letnie wycieczki prowadził sam prezes względnie uproszeni przez niego gajowi lasów państwowych, narciarskie zaś inż. Kössling, sekretarz Zimmer i dr. Roth.

Zebrania członków odbywają się raz na miesiąc.

Roboty w górach: *a*) jeden schron na Rokiecie wielkiej obok dawnej drogi strategicznej Mikuliczyn — Łuczki pod szczytem, na gruncie Skarbu państwa, drugi schron w dolinie Prutca również na gruncie Skarbu państwa w 17-tym km. kolejki leśnej; pierwsze i drugie schronisko jako pojedyncze koliby w bardzo dobrym stanie każdego czasu do użycia. Niezagospodarowane zaś mają opał stale przygotowany. *b*) Stacyj turystycznych 5, a mianowicie: Podleśniów, Diłok, dwie w Mikuliczynie centrum i pod Syhołką 15 km kolejki leśnej.

Koło posiada sekcję narciarską, tennisową i propagandową. Przewodniczącym Sekcyj dr. Roth. — 15 członków.

W roku 1931 urządzono kurs narciarski dla początkujących pod kierunkiem fachowego instruktora z Oddziału Stanisławowskiego.

Lokal: Leśnictwo Lewuszczyk—Mikuliczyn, dla większych zebrań w budynku Polskiej Bibljoteki w Czytelni w Mikuliczynie. Skarbnik urzęduje stale w Urzędzie gminnym.

8) Koło we Worochcie.

Liczy 21 członków. Zarząd: przewodniczący — Klimaszewski Mieczysław; zastępca inż. Hirsch Filip; sekretarz — Petrowicz Kajetan; zast. sekretarza — Adlersberg Aleksander; skarbnik — Rossian Mila.

Agendy Koła w czasie sezonu letniego prowadził tut. Oddział przez biuro informacyjne mieszczące się w kjosku obok dworca kolejowego.

9) Koło w Dolinie.

Liczy 46 członków. Zarząd: przewodniczący — Rapee M., starosta; zast. przewodn. dr. Zabiega; sekretarz — por. Podkowski. Poza wydawaniem legitymacyj członkowskich, Koło nie wykazało żadnej działalności.

10) Koło w Kałuszu.

Ilość członków zwyczajnych 42. Zarząd Koła: przewodniczący — dr. Strzelichowski Stanisław; zastępca — inż. Rokita Wiktor; sekretarz — Sytnik Jan; skarbnik — inż. Kłeczek Michał.

Wysokość wkładki na rzecz Koła wynosi 4·70 rocznie. Suma dochodów za rok 1931 wynosi 1.375·30 zł; suma rozchodów wynosi: 1.364·80 zł. Subwencja z Oddziału Stanisławowskiego P. T. T. wynosi 300 zł. Wydatki administracyjne wynoszą 80·95 zł.

W roku sprawozdawczym odbył Zarząd Koła 5 posiedzeń.

Imprezy: wyświetlono film propagandowy o Karpatach Wschodnich.

Znakowanie: przeróbka szlaku głównego na odcinku Borewki o długości 7 km, biało-czerwono-białe. Tablice orjentacyjne: na Wysokiej przy źródle; na dworcu kolejowym w Kałuszu i w gmachu Sokoła. Koszta znaczenia ścieżek wynoszą 48·47 zł. Koszta budowy schronisk wynoszą 856 zł. Zmarli członkowie: inż. Małota Antoni.

11) Koło w Kosowie.

Zarząd Koła: przewodniczący — inż. Frisser Oskar, zastępca przew. inż. Buraczyński Dyonizy, sekretarz — por. Raszplewicz Kazimierz, skarbnik — pkom. P. P. Ferowicz Bolesław, inż. Wardzała Jerzy, inż. Türkott Józef, Hoffmann Józef, Nówosad Eustachy, Jurkowski Tadeusz.

Członków zwyczajnych liczy Koło 44. Wysokość wkładki na rzecz Koła wynosi 1 zł rocznie. Dochody w 1931 r. wyniosły 565·50 zł. Rozchody 323.60 zł. Suma należności Oddziału z tytułu wkładek członkowskich i należytości za legitymacje wyniosły 188·40 zł. Subwencje: 150 zł. Wydatki administracyjne: 98·70 zł.

Wycieczki: W dniu 11 sierpnia 1931 r. zorganizował Zarząd Koła wycieczkę turystyczną w okolice Jaworowa.

W roku sprawozdawczym odbyły się 3 zebrania członków Koła.

Koło posiada następujące stacje turystyczne: Kosów, Szkoła ż. rynek; Kuty, Szkoła żeńska; Jaworów, szk. powsz.; Żabie, restauracja i hotel Gernera; Zełene, Posterunek P. P.; Szybene, budynek Straży Granicznej; Burkut, leśniczówka Hoffmanna Józefa. Wyżej wymienione stacje posiadają tablice orjentacyjne i komplet map 1:75 000; droga z Szybenego do źródła Burkut znaczona jest kolorem niebiesko-białym.

W grudniu 1931 r. staraniem Zarządu Koła urządzono tor ślizgawkowy w Kosowie na rzece Rybnicy.

Koło mieści się w lokalu Powiat. Zarządu Drogowego. Adres: Kosów k. Kołomyji, Pow. Zarz. Drog. inż. Frisser Oskar. Godziny urzędowania od 8—14.

W ubiegłym roku Zarząd Koła podjął starania w celu uzyskania budynku po Straży Gran. w Burkucie na schronisko P. T. T.